

METODIKA PRO DISTANČNÍ VÝUKU UMPRUM A ČASOVÝ PLÁN REALIZACE

STRUKTURA DOKUMENTU

1. Úvod: klíčové pojmy – distanční výuka, nouzové vyučování na dálku, synchronní a asynchronní výuka, prezenční a smíšená výuka (blended learning), kontaktní výuka, hybridní výuka, online výuka, technologie ve výuce, konstruktivistické pojetí výuky
2. Východiska a plánování distanční výuky
3. Specifika a doporučená struktura studijních materiálů/opor
4. Tvorba základních studijních materiálů v Moodle
5. Rozvoj a udržitelnost distanční výuky na UMPRUM
6. Zdroje a další studijní materiály

OBSAH

1. Úvod

- 1. 1 Základní charakteristiky typů a forem výuky
- 1. 2 Prezenční, distanční a smíšená výuka
- 1. 3. Kontaktní výuka, online výuka a hybridní výuka
- 1. 4. Převrácená výuka (převrácená třída)
- 1. 5 Jak pracujeme s didaktickým pojetím výuky
- 1. 6 Flexibilní zapojení technologií
- 1. 7 Personalizace studijní zkušenosti

2. Východiska a plánování distanční výuky

- 2. 1 Smíšená výuka jako východisko moderní distanční výuky
- 2. 2 Plánování distanční výuky
 - 2.2.1 Co?
 - 2.2.2 Proč?
 - 2.2.3 Pro koho?
 - 2.2.4 Kdy?
 - 2.2.5 Kde?
 - 2.2.6 Jak?
 - 2.2.7 S jakými výsledky?
 - 2.2.8 V jakém prostředí a s jakými nástroji?

3. Specifika a doporučená struktura studijních materiálů/opor

- 3. 1 Textový studijní materiál
- 3. 2 Textová studijní opora
- 3. 3 Elektronická studijní opora

4. Tvorba základních studijních materiálů v Moodle

- 4. 1 Cílová skupina a její specifické potřeby
 - 4. 1. 1 Analýza cílů a metod výuky při přípravě distanční výuky; Bloomova taxonomie
- 4. 2 Vlastnosti a nároky systému Moodle
- 4. 3 Možnosti v nabídce systému Moodle
 - 4.3.1 Studijní materiály jako webová stránka nebo jejich svazek
 - 4.3.2 Studijní materiály vytvořené v externím programu a uložené do systému Moodle
 - 4.3.3 Studijní materiály přístupné online prostřednictvím odkazu URL
 - 4.3.4 Jaký modul v systému Moodle je nejvhodnější pro uložení studijních materiálů a kdy ho použít?
- 4. 4 Video
- 4. 5 Interaktivní studijní materiály
 - 4.5.1 Integrace externích nástrojů pro tvorbu interaktivních materiálů v rámci Moodle
- 4. 6 Podpora různých stylů učení
- 4. 7 Studijní činnosti v Moodle
- 4. 8 Jak založit nový kurz v Moodle

5. Rozvoj a udržitelnost distanční výuky na UMPRUM

5. 1 Pozice vedení školy

5. 2 Metodik distanční výuky, příklady náplně práce

5.2.1 Metodik distanční výuky, vstupní požadavky

5.2.2 Metodik distanční výuky na dílčí úvazek

5.3 Vyučující UMPRUM v režimu distanční výuky; oblasti a formy jejich nezbytné podpory

5. 4 Cíle, perspektivy a motivace rozvoje distančních forem vzdělávání na UMPRUM

6. Zdroje a další studijní materiály + příloha QuickScan E-xcellence

1.0 ÚVOD

V úvodní kapitole definujeme základní pojmy, které se často používají v souvislosti s distanční výukou. Jde nám především o vyjasnění významu celé řady typů výuky, o kterých se začalo často mluvit mimo jiné i v souvislosti s pandemií COVID-19 a vynuceným online vyučováním. Dále představujeme koncept převrácené výuky, který tvoří významný koncepční princip moderní konstruktivisticky pojaté distanční výuky. V závěru kapitoly vysvětlíme, jak vnímáme současnou praxi a možnosti v oblasti tradiční didaktiky i e-learningu, a proč je vize moderní (distanční) výuky silně postavena na eklektickém, integrativním přístupu – v oblasti didaktických pojetí výuky i praktické metodiky.

Distanční výuka není na UMPRUM novým fenoménem. V souvislosti se situací a opatřeními kolem pandemie COVID-19 se její nasazení v akademickém roce 2020/2021 stalo nezbytností. Zkušenosti vyučujících jsou v tomto ohledu velice různorodé; někomu se při nuceném dočasném přechodu na nouzové online vyučování ukázaly nové možnosti, které mohou technologie přinést do vzdělávacích postupů, pro někoho byla naopak vynucená online výuková praxe výraznou překážkou při realizaci vlastního vzdělávacího programu.

Pochopení rozdílu mezi nouzovým vyučováním na dálku a skutečnou distanční výukou je zásadní pro efektivní a smysluplnou reflexi zkušeností, které vyučující získali v době vynuceného domácího vzdělávání v souvislosti s pandemií COVID-19. Podle tehdejších zkušeností opravdu nelze pohlížet na současné možnosti reálné distanční výuky.

Pojďme se na distanční výuku podívat. Začneme několika základními pojmy.

1. 1 Základní charakteristiky typů a forem výuky

Synchronní a asynchronní výuka

Školní výuka má obvykle dvě fáze. Na jedné straně je to čas, který vyučující tráví se studujícími v rámci společných setkání, na druhé straně jsou to aktivity, které vyučující a studující provádí samostatně, každý podle svého vlastního harmonogramu. Aktivity, které provádějí vyučující se studenty společně v tomtéž reálném čase, můžeme pojmenovat jako **synchronní výuku**.

Činnosti, které vyučující i studující provádějí mimo společně trávený čas, na různých místech a zpravidla každý v jiném čase, jsou **výukou asynchronní**. Spadá sem například studium zápisů z přednášky nebo vypracování domácích úkolů na straně studujících, odpovídání na e-mailové dotazy či hodnocení seminárních nebo závěrečných prací na straně vyučujících.

Přestože se pojmy synchronní a asynchronní výuka začaly v posledních letech spojovat téměř výlučně s distanční formou vzdělávání (v souvislosti s vynuceným online vyučováním v průběhu pandemie COVID-19), je důležité si uvědomit, že synchronní a asynchronní fáze jsou relevantní i pro tradičně organizovanou výuku. Tyto pojmy se totiž týkají pouze toho, zda vyučující a studující pracují v daném

čase společně, a nikoli toho, zda výuka probíhá v prezenčním, nebo distančním režimu.

V tradičně pojaté výuce zpravidla dominuje fáze synchronní výuky bez ohledu na to, zda je realizována prezenčně v učebně nebo online v rámci videokonferenčního hovoru (jak tomu bývalo v průběhu pandemie COVID-19). Jinými slovy, hlavní váha výuky leží na společných setkáních vyučujících a studujících. Asynchronní výuka je naopak často vnímána pouze jako doplněk synchronně pojatých přednášek i seminářů, jako čas, který studenti tráví samostudiem bez výraznější podpory vyučujících. Stejně je pak zpravidla vnímána i e-learningová podpora výuky, pokud ji vyučující v rámci své praxe využívají.

Synchronní výuka

Pokud se podíváme na časovou dotaci jednotlivých předmětů podle jejich kreditového ohodnocení, zjistíme, že čas vyhrazený vyučujícím vedené synchronní výuce je zpravidla výrazně menší než celkový čas, který by studenti měli studiu daného předmětu věnovat. To znamená, že z pohledu studujících spočívá hlavní váha studia na jeho asynchronní fázi, ačkoliv vyučujícím přímo řízena je v klasické výuce většinou fáze synchronní.

V rámci této metodiky se vám budeme snažit zprostředkovat trochu jiný pohled. V našem pojetí moderní (distanční) výuky ve vysokoškolském prostředí hraje totiž asynchronní fáze zásadní roli, je stejně důležitou složkou studijní zkušenosti studujících jako synchronní setkání a vyučující by měli věnovat stejné úsilí její přípravě, realizaci a hodnocení. Navíc rozvojem asynchronní fáze a péčí o ni můžeme výrazně přispět k posunu efektivity a kvality vysokoškolské výuky ať už realizací v prezenčním, nebo distančním režimu.

1. 2 Prezenční, distanční a smíšená výuka

Výše jsme uvedli, že ačkoli se termíny synchronní a asynchronní výuka dostaly do širšího povědomí vyučujících až v souvislosti s nouzovým online vyučováním v průběhu předchozích let, jsou stejně relevantní i pro tradičně pojatou výuku bez využití online technologií. Je to proto, že synchronní i asynchronní fáze výuky může být v závislosti na konkrétním vzdělávacím kontextu realizována jak ve fyzickém prostoru (offline), tak v prostoru virtuálním (online). Kombinace těchto parametrů pak definuje základní typy vysokoškolské výuky: prezenční, distanční a smíšenou (blended).

Prezenční výuka

Pokud vedeme čistě prezenční výuku, znamená to, že všechny aktivity v rámci synchronní i asynchronní fáze jsou realizovány pouze ve fyzickém prostoru. To znamená, že kromě toho, že se se studujícími setkáváme pouze v prostředí fyzických učeben školy, nevyužíváme online prostředí ani pro sdílení studijních materiálů, odevzdávání úkolů či pro jiné asynchronní aktivity (studující tedy musí například osobně odevzdávat tištěné úkoly, nikoli je posílat mailem nebo je vkládat do e-learningového systému).

Ačkoli bývá prezenční výuka obvykle uváděna jako základní, tradiční způsob výuky na vysokých školách, s příchodem online technologií a běžným využíváním e-learningových prostředí pro podporu výuky můžeme tvrdit, že na vysokých školách v současné chvíli již převládá smíšený výukový model.

Smíšená výuka

Smíšená výuka (blended learning) při své realizaci kombinuje fyzický a virtuální prostor. Synchronní setkání jsou vedena prezenčně ve fyzickém prostoru učeben, asynchronní aktivity jsou pro studenty připraveny v online prostředí, typicky v rámci e-learningového systému školy.

Podle našich zkušeností můžeme potvrdit, že blended learning je hlavním typem výuky v současném vysokoškolském prostředí. Zde je ale důležité poznamenat, že tímto označením pouze říkáme, že velká část vyučujících v současné době již alespoň nějakou e-learningovou podporu své výuky využívá. Jak jsme o tom mluvili na předchozí stránce, ve většině případů se zatím stále jedná pouze o velice jednoduché použití ve smyslu doplňku synchronní výuky, nejčastěji k zefektivnění některých úkonů vyučujících (jako je sdílení studijních materiálů nebo sběr úkolů).

Distanční výuka

Pro účely tohoto kurzu budeme distanční výuku definovat jako typ výuky, u kterého synchronní i asynchronní fáze je realizována pouze v online prostředí: asynchronní aktivity podobně jako u smíšené výuky typicky v prostředí e-learningového systému dané školy; synchronní setkání jsou pak nejčastěji vedena pomocí videokonferenčních hovorů či jiných forem audiovizuálního přenosu (stream).

Distanční vzdělávání je multimediální forma řízeného studia, která poskytuje nové vzdělávací příležitosti a podpůrné vzdělávací služby pro zpravidla samostatně studující dospělé účastníky. Hlavní odpovědnost za průběh a výsledky vzdělávání tedy spočívá na studujících, kteří jsou fyzicky odděleni od vyučujících (konzultantů).[1]

Rádi bychom upozornili na to, že rozlišujeme pojmy distanční výuka a online výuka (více viz následující stránka), která označuje synchronní výuku vedenou v online prostředí (tedy jinými slovy synchronní fázi distanční výuky). Důvodem mimo jiné je časté, nekonzistentní a mnohdy nejasné používání pojmu online výuka v předchozích letech, které ne vždy souvisí s představou kvalitní a komplexně připravené distanční výuky.

Je zajímavé si uvědomit, že pojmy prezenční a distanční výuka jsou vztažené výhradně k fyzické přítomnosti vyučujících a studentů ve výuce. Je to proto, že oba pojmy se formovaly ještě před nástupem online technologií a prostředí internetu. Termín distanční výuka proto označuje fyzickou nepřítomnost nebo vzdálenost (distanci) mezi vyučujícími a studujícími – oproti výuce prezenční, kde jsou obojí aktéři ve vzájemné fyzické přítomnosti (prezenci).

1. 3 Kontaktní výuka, online výuka a hybridní výuka

Dosud jsme vymezili dvě varianty synchronní fáze výuky. V případě prezenční nebo smíšené výuky má synchronní fáze formu klasického prezenčního setkání vyučujících a studujících ve fyzické učebně. Tuto variantu můžeme označit jako **kontaktní výuku**. V případě distanční výuky probíhá setkání ve virtuálním prostředí internetu (videokonferenční hovor, streaming apod.). V tomto kontextu označujeme synchronní fázi pojmem **online výuka**.

V posledních letech se v souvislosti s vývojem různých pandemických opatření začala na vysokých školách zavádět v rámci prezenčních setkání nová varianta synchronní výuky označovaná jako hybridní výuka. Protože tato forma výuky přitáhla při svém nasazení hodně pozornosti, pojďme se u ní krátce zastavit a ozřejmit některé otázky, které se v kontextu jejího využití objevují.

Co znamená hybridní výuka?

Hybridní výuka znamená, že vyučující vede synchronní setkání se studenty v prezenčním režimu ve fyzické učebně školy, přičemž část studujících je přítomna fyzicky v učebně a část je připojena online pomocí videokonferenčního hovoru nebo audiovizuálního přenosu (streaming) tak, aby se vzdálení studující mohli v případě potřeby výuky aktivně zúčastnit (položít dotaz, odpovědět na otázku, prezentovat připravený materiál).

Představuje hybridní výuka výraznou inovaci výuky?

Ačkoli se při zavádění hybridní výuky na školách objevovaly názory, že jde o zcela nový typ výuky, přináší tato výuka inovaci pouze v tom, že dokáže zapojit i studující, kteří se nemohou dostavit na prezenční synchronní setkání. Nepřináší však žádné nové metodické postupy ani možnosti. Navíc vzhledem k výrazně vyšším nárokům na vyučující (technická náročnost ovládnutí virtuální místnosti, nutnost rozdělit pozornost, ztížená možnost komunikace se vzdálenými studujícími apod.) je otázkou, zda hybridní pojetí výuky nemá spíše negativní vliv na její kvalitu.

Jaké jsou alternativy hybridní výuky?

Hybridní výuka se začala využívat jako řešení pro případy, kdy se prezenčních synchronních setkání nemůže z objektivních (primárně zdravotních) důvodů zúčastnit významná část studentů. Vzhledem k náročnosti této formy výuky (a k nejasnostem ohledně její kvality) je ovšem otázkou, zda je hybridní výuka ideálním řešením pro tyto specifické situace, nebo zda existují efektivnější řešení, která jsou méně náročná na technickou infrastrukturu i výkon vyučujících – zde máme na mysli řešení ve smyslu reorganizace a flexibilního přístupu k synchronní části výuky obecně (více viz kapitoly 2.4 a 3.4).

1. 4. Převrácená výuka (převrácená třída)

Tradiční a převrácená výuka

V průběhu této kapitoly jsme se doposud zabývali tím, jaké typy výuky můžeme vyčlenit podle toho, zda její synchronní a asynchronní fáze je realizována ve fyzickém nebo virtuálním prostředí. Nyní změním úhel pohledu a pokusíme se ozřejmit, jaký vliv na výuku může mít vzájemné uspořádání jednotlivých synchronních a asynchronních fází.

Vysokoškolská výuka je tradičně organizována tak, že synchronní fáze předchází fázím asynchronním. Studující zpravidla nejprve absolvují společné setkání s vyučujícím, kde získají základní znalosti a dovednosti týkající se daného tématu, a poté samostatně zpracovávají související úkoly a další typy aktivit. Tento základní organizační přístup však přináší následující dva zásadní problémy.

Problém 1: Plýtvání časem synchronní výuky

S trochou nadsázky můžeme tvrdit, že vyučující v tradičně pojaté výuce „plýtvá“ drahocenným časem synchronní výuky, kdy je se studenty v přímém kontaktu, tím, že pouze transmisivní metodou předává výukový obsah. Studenti jsou tak často v roli pasivních posluchačů namísto toho, aby byli aktivně zapojeni do výukových aktivit.

Problém 2: Absence okamžité zpětné vazby při řešení složitějších úkolů

Pokud odsouváme řešení složitějších studijních úkolů do následné asynchronní fáze výuky (protože v rámci synchronních setkání na ně nezbývá čas), lehce se může stát, že studující při jejich řešení bude výrazně chybět okamžitá zpětná vazba a podpora vyučujících. To může následně výrazně snižovat efektivitu výuky i kvalitu studijní zkušenosti studujících.

V souvislosti s výraznějším zapojením online technologií do výuky se v reakci na uvedené problémy začalo mluvit o tom, zda by v rámci výuky nebylo efektivnější začínat fází asynchronní, na kterou by pak navazovalo synchronní setkání. V první asynchronní fázi by vyučující mohli zajistit předání základních znalostí například pomocí předpřipravených audiovizuálních materiálů a v synchronní výuce tak získat více času na aktivní zapojení studentů do výuky a podrobnější řešení vyučované problematiky.

Pro tento obrácený organizační přístup se vžilo pojmenování flipped classroom nebo flipped learning, česky nejlépe **převrácená výuka**.

Převrácená třída je dalším z pojmů, které byly velmi výrazně skloňované v souvislosti s pandemií COVID-19 v posledních letech, často ovšem bez jasného vysvětlení nebo uvedení kontextu. Jak ale uvádíme výše, základní koncept je přitom poměrně přímočarý. Jde jen o změnu pořadí synchronní a asynchronní fáze výuky.

Princip převrácené výuky přináší zásadní změnu v uvažování o podobě a možnostech vysokoškolské výuky, a to nejen z hlediska řešení výše uvedených problémů tradičně pojaté výuky (viz výše). Tento je princip jedním ze základních koncepčních přístupů této Metodiky, proto se k němu budeme velmi intenzivně

vztahovat v dalších částech textu a postupně vysvětlíme jeho různé aspekty. V neposlední řadě je převrácená výuka také základem modelu moderní (distanční) vysokoškolské výuky, který podrobně představujeme v kapitole 3.

Klíčová poznámka:

V rámci diskuse o převrácené výuce je nutné zdůraznit, že ačkoli je efektivní realizace tohoto formátu do značné míry závislá na možnostech online technologií (především e-learningového prostředí), aplikace převrácené výuky není omezená pouze na distanční výuku. Tento princip lze stejně dobře uplatnit i ve smíšeném pojetí výuky (kde je asynchronní fáze realizována rovněž v online prostředí e-learningového systému). Můžeme tedy tvrdit, že doporučení ohledně asynchronní fáze výuky, které tímto textem prezentujeme, jsou stejně relevantní pro distanční i smíšenou výuku.

V tradičním pojetí výuky je asynchronní fáze považována spíše za doplněk fáze synchronní a online technologií je vnímáno jako atraktivní doplněk tradičních výukových postupů. Tento přístup vede k tomu, že technologie jsou ve výuce používány převážně transmisivním způsobem, tedy pouze pro zjednodušení nebo zefektivnění některých činností spojených s výukou. Tím může být například využití pro poskytování studijních materiálů, sběr úkolů nebo výrobu cvičných testů.

Klíčová poznámka:

Pojem transmisivní využití technologií mimo jiné přesně popisuje, že v rámci e-learningových systémů většina vyučujících často pouze přenáší svoje stávající postupy a návyky z fyzického světa do světa virtuálního. Je nutné si ale uvědomit, že taková „digitalizace“ výuky nepřináší žádnou novou kvalitu, ale pouze zefektivnění některých dílčích činností. Klasický test bude fungovat stejně v papírové i v online podobě, pouze u online verze můžeme do určité míry automatizovat jeho vyhodnocení nebo vytvoření náhradního zadání. Také klasická přednáška je stále frontální výukou i v případě její realizace formou videokonferenčního hovoru.

Oproti výše popsanému transmisivnímu využití online technologií je v rámci tradičně pojaté vysokoškolské výuky stále jen v omezené míře využit jejich transformativní potenciál, který by znamenal výraznější změnu v samotném pojetí nebo vedení výuky. Transformativní použití znamená, že pomocí online technologií a e-learningových nástrojů přinášíme do výuky zcela novou kvalitu nebo nové možnosti z hlediska její přípravy, realizace i hodnocení.

Ilustrativním příkladem takto pojatého použití technologií je například koncept převrácené výuky, který jsme představili výše. V rámci tohoto konceptu nám technologie slouží jako prostředek pro celkovou změnu konfigurace výuky a zároveň tím podněcují výraznou transformaci aktivit vyučujících a studujících.

Používat online technologie transformativním způsobem je zásadní, pokud chceme podpořit rozvoj kvality vysokoškolské výuky a využít skutečný potenciál e-learningových nástrojů, které máme jako vyučující k dispozici. Na základě zkušeností ale chápeme, že vyučujícím je v tomto smyslu potřeba výrazně pomoci – především v tom, aby pochopili:

- jak je možné technologie využít jinak než pro digitalizaci stávajících postupů;

- jaké nové postupy a možnosti nám vlastně technologie mohou v rámci výukové praxe nabídnout.

1. 5 Jak pracujeme s didaktickým pojetím výuky

Na předchozích stránkách jsme postupně nastínili některé aspekty moderní vysokoškolské výuky, tak jak ji prezentujeme v rámci této metodiky. Jedná se hlavně o změnu pohledu na uspořádání a účel synchronních a asynchronních fází (podle principu převrácené výuky) a také o změnu v celkovém vnímání role online technologií ve výuce. Zatím jsme se však nedotkli toho, jak uvažovat o vlastním didaktickém pojetí moderní vysokoškolské výuky, které ve výsledku ovlivní, jaký bude náš přístup k její přípravě, realizaci a hodnocení, jak budeme vnímat roli studujících v procesu výuky a jaké konkrétní výukové metody budeme volit. Proto si nejprve krátce připomeneme základní pojetí výuky, se kterými obvykle pracujeme v kontextu vysokoškolském prostředí.

Instruktivistické (transmisivní) pojetí výuky

Instruktivistické (nebo též transmisivní) pojetí výuky bychom mohli nazvat tradiční formou (nejen) vysokoškolského vzdělávání, založené na přednášení a testování. Jeho základem je transmise, tedy přenos víceméně „hotových“ znalostí od vyučujících směrem ke studujícím. Ti jsou v roli spíše pasivních příjemců informací, nikoli aktivních účastníků vzdělávacího procesu. V rámci tohoto pojetí výuky můžeme efektivně předávat velké objemy výukového obsahu, hůře se nám však bude hodnotit úroveň jeho pochopení studujícími nebo jejich schopnost aplikace nabytých znalostí. Pasivní role studujících má také negativní vliv na jejich motivaci a rozvoj vlastní odpovědnosti za studium.

Konstruktivistické pojetí výuky

Základem konstruktivistického pojetí výuky je předpoklad, že každý studující si svou znalost individuálně vytváří (konstruuje) na základě dosavadního poznání a zkušeností, které obohacuje a doplňuje (a rovněž mění) v průběhu výukového procesu. Proto není možné, aby zůstal pouze pasivním příjemcem unifikovaného vzdělávacího obsahu, ale je nutné, aby se aktivně podílel na svém učení tak, aby efektivně odpovídalo jeho potřebám. V rámci tohoto pojetí výuky proto hraje významnou roli personalizace výukového procesu a aktivní práce s dosavadními vědomostmi a zkušenostmi (prekoncepty) studujících. Konstrukce znalostí je často podpořena také sociální interakcí v rámci dialogických metod výuky. Role vyučujících se posouvá spíše do pozice facilitátora učení studujících (guide on the side) než nositele znalostí (sage on the stage).

Participativní pojetí výuky

V kontextu tohoto textu chápeme participativní pojetí výuky jako soubor přístupů k výuce a výukových metod, které studentům umožní aktivně se podílet na směřování výuky jako celku. V tomto pojetí je výuka vedena tak, aby studenti

měli volbu vlastní učební cesty (learning path) a aby jejich učební cesta flexibilně reagovala na aktuální úroveň jejich znalostí a dovedností. Důležitou součástí participativního pojetí výuky je rovněž aktivní práce studentů při stanovování a plnění vlastních učebních cílů v návaznosti na obecnější tematický rámec výuky. Z pohledu vyučujících se zde ještě více než v případě konstruktivisticky pojaté výuky posouvá jejich role směrem k pozici tvůrců flexibilního učebního prostředí umožňující personalizaci a individualizaci učební cesty studentů, ve kterém pak sami působí spíše v mentorské roli.

Klíčová poznámka

Je nutné říci, že uvedená pojetí výuky bývají často stavěna do opozice, která vylučuje jejich vzájemné propojení. I sami vyučující mívají tendenci identifikovat se s konkrétním pojetím výuky, které jim nejvíce vyhovuje (vzhledem k jejich osobnosti, obsahu výuky apod.), a proto vedou svoji výuku pouze vybraným způsobem. Tento pohled se budeme snažit narušit, protože není opodstatněný ani vhodný, pokud chceme zvyšovat kvalitu vysokoškolské výuky.

Budeme snažit ohledně didaktického pojetí výuky prezentovat výrazně eklektický přístup. Jeho cílem je využít silné stránky každého z uvedených výukových přístupů a integrovat je do funkčního celku, jehož cílem je maximální rozvoj znalostí a dovedností studujících. Nemyslíme si totiž, že se jednotlivá pojetí vzájemně vylučují, ba naopak se doplňují. Konkrétní přístup může lépe podporovat konkrétní fázi výuky nebo konkrétní výukový cíl. K tomuto tématu se vrátíme v rámci Modulu 3 při popisu našeho modelu moderní (distanční) vysokoškolské výuky.

Jak chápeme moderní vysokoškolskou výuku

V průběhu úvodního modulu jsme se dotkli problematiky moderní vysokoškolské výuky a toho, jaké parametry by v našem uvažování měla mít. Pojdme si nyní stručně představit naši autorskou vizi moderní výuky na vysoké škole. Vzhledem ke komplexnosti tohoto tématu se zaměříme na specifické aspekty reflektující možnosti využití online technologií.

1. 6 Flexibilní zapojení technologií

Pro moderně pojatou vysokoškolskou výuku je klíčové, aby dokázala cíleně, efektivně a smysluplně zapojit online technologie. Nejde o to, abychom technologie používali neustále ve všech výukových scénářích a kontextech, ale abychom rozuměli tomu, jaké benefity a možnosti technologie přináší, a dokázali jich ve vhodných situacích využít.

Jak ukázaly a ukazují události předchozích let, globalizovaný svět přináší řadu výzev, na které vzdělávání musí být obecně schopné flexibilně reagovat. Podle našeho mínění zde technologie hrají jednu z klíčových rolí. Příkladem takové flexibility je například možnost plynule měnit modalitu výuky (online/offline) bez výraznějšího vlivu na kvalitu výuky nebo vytížení vyučujících.

Jak aspekt integrace participativních pojetí výuky reflektujeme v obsahu kurzu?

V rámci obsahu kurzu se snažíme vyučujícím přiblížit význam asynchronní a možnosti fáze vysokoškolské výuky a zdůraznit její roli v rámci rozvoje kvality i flexibility výuky. Jak jsme již uvedli, naše přemýšlení zde vychází z principu převrácené výuky, která sama o sobě přináší výraznou flexibilitu v tom, že vyučujícím přináší možnost efektivněji pracovat s obsahem synchronních částí výuky. Výraznou výhodou tohoto přístupu je pak i možnost v případě potřeby plynule přecházet mezi výukou smíšenou a distanční.

V diskusích ohledně moderně pojatého vzdělávání se často mluví o kompetencích 21. století, které by měla výuka studujícím pomoci budovat. Vzhledem k měnícím se podmínkám ve společnosti a technologickému pokroku chápeme jako zásadní z těchto kompetencí schopnost a motivaci k celoživotnímu učení. Budování této kompetence v rámci vysokoškolské výuky však vyžaduje významnou proměnu v pojetí výuky, neboť u studujících je v této souvislosti nezbytné podpořit aktivní přístup ke studiu, sebereflexi vlastního učení a ochotu převzít zodpovědnost za vlastní studium.

Jak aspekt flexibilního zapojení technologií reflektujeme v obsahu textu?

Jak jsme již uvedli výše, nebudeme prezentovat jedno vybrané pojetí výuky, protože tento přístup považujeme za neefektivní a omezující. V prezentovaném modelu výuky (viz Modul 3) se proto snažíme zohlednit na vhodných místech prvky transmisivní, konstruktivistické i participativní výuky s důrazem na aktivní zapojení studujících do přípravy, realizace i hodnocení výuky a na podporu reflektivních aktivit v jednotlivých asynchronních a synchronních fázích.

1. 7 Personalizace studijní zkušenosti

Online technologie a intenzivní zapojení e-learningových systémů do výuky přineslo mnohem větší možnosti personalizace výuky a přizpůsobení učebního obsahu specifickým potřebám konkrétních studujících. Vyšší míra personalizace studia však neznamena pouze zefektivnění nebo zpříjemnění učebního procesu na straně studujících. Vyučujícím se díky personalizaci otevírají nové možnosti například v pojetí synchronních setkání se studujícími nebo v přístupu k evaluaci jejich práce. V neposlední řadě hraje personalizovaný obsah studia důležitou roli při podpoře motivace studujících, tedy i jako nástroj prevence studijní neúspěšnosti.

Jak aspekt personalizace studijní zkušenosti reflektujeme v obsahu textu?

O personalizaci studia budeme mluvit především v souvislosti s asynchronní fází výuky, kde díky zapojení e-learningových nástrojů můžeme jednak automatizovat některé samostudijní aktivity (například využitím adaptivních autotestů), jednak nabídnout různé cesty studijním obsahem na základě preferencí a potřeb studujících. V rámci synchronní fáze studia se personalizace projeví především flexibilním přístupem ke koncepci společných setkání se studujícími.

Jak vnímáme roli distanční výuky na vysoké škole?

Ačkoli je celá metodika orientovánacelý text orientován na distanční výuku, mluvíme zde v kontextu vysokoškolského vzdělávání obecně o moderní výuce, nikoli pouze o moderní distanční výuce. Nyní se tedy pokusíme vysvětlit, proč jsme zaujali tento postoj, a jak v této souvislosti chápeme účel tohoto kurzu.

Jak jsme uvedli v předchozích částech tohoto modulu, v našem uvažování o moderní vysokoškolské výuce hraje významnou roli intenzivní zapojení online technologií a koncept převrácené výuky. Pokud tento koncept aplikujeme jak na standardní výuku (tj. výukou smíšenou – viz diskusi na této stránce), tak na výuku distanční, zjistíme, že se odlišují pouze ve své synchronní fázi (asynchronní fáze je v obou případech realizována v e-learningovém systému), konkrétně tím, zda je synchronní výuka realizována ve fyzickém prostředí (učebna) nebo v prostředí virtuálním (nejčastěji videokonferenční hovor).

Dovolíme si proto tvrdit, že v obou typech výuky můžeme aplikovat do značné míry totožné didaktické a metodické postupy, samozřejmě s výjimkou specifických technických a metodických aspektů práce s videokonferenčním systémem. To je mimo jiné i důvod, proč si myslíme, že takto pojatá moderní vysokoškolská výuka může flexibilně reagovat na měnící se situaci ve společnosti (jak jsme uvedli na předchozí stránce). V případě vynuceného přechodu na distanční formu výuky musí vyučující pouze upravit formát synchronního setkávání se studenty (offline → online), asynchronní studijní obsah a související aktivity zůstávají beze změny.

Porovnejte výše popisovaný koncept flexibilní vysokoškolské výuky s vlastní zkušeností z období pandemie v předchozích letech, kdy se do online podoby musel naráz a s velkými obtížemi převést často celý výukový obsah. Tímto opět zdůrazňujeme roli asynchronní výuky, kterou zatím velká část vyučujících nedokázala docenit.

V rámci moderně pojatého vysokoškolského vzdělávání se tedy v tomto smyslu můžete s distanční výukou setkat nejen v rámci specificky vytvořených distančních vzdělávacích programů, ale i v případě, že vedete svoji standardní výuku ve smíšeném režimu, a používáte tedy e-learningový systém pro realizaci asynchronní výuky (v tomto případě můžeme mluvit o výuce s distančními prvky). V obou případech pro vás budou metodická doporučení a praktické zkušenosti prezentované v tomto kurzu zcela relevantní (Modul 2), stejně jako navržený model moderní distanční výuky (Modul 3).

Ohlédnutí za úvodní kapitolou

Cílem úvodní kapitoly bylo přiblížit klíčové koncepční úvahy, se kterými jsme v rámci autorského týmu pracovali. Snažili jsme se vysvětlit, jak vnímáme současnou praxi a možnosti v oblasti tradiční didaktiky i e-learningu, a proč je naše vize moderní (distanční) výuky silně postavena na eklektickém, integrativním přístupu – v oblasti didaktických pojetí výuky i praktické metodiky. Po průchodu touto kapitolou byste měli mít poměrně jasnou představu o tom, na jakých základních principech budou stát následující, již výrazně více prakticky pojaté, moduly tohoto kurzu, a v jakých oblastech může kurz jako celek obohatit vaši vlastní výukovou praxi.

Kapitola je koncipována jako teoretický úvod do problematiky distanční výuky s přesahem do širšího kontextu zapojení technologií v moderně pojaté výuce na vysoké škole. Naším cílem bylo před dalším postupem v kurzu vyjasnit základní terminologii, která se v současné době (často nesprávně) v této souvislosti používá, a také vás motivovat k přemýšlení o tom, jak sami ve své výuce využíváte možnosti online nástrojů.

2.0 VÝCHODISKA A PLÁNOVÁNÍ DISTANČNÍ VÝUKY

Plánování a příprava distanční výuky je klíčovým předpokladem pro její kvalitní a úspěšnou realizaci. Cílem této kapitoly je podrobněji vysvětlit pojem smíšené výuky a přiblížit různé formy, které lze využívat při výuce UMPRUM. Dále se zaměříme na klíčové faktory, které je potřeba zohlednit při plánování distanční výuky a představit důležité aspekty, které hrají roli při online vzdělávání.

2.1 Smíšená výuka jako východisko moderní distanční výuky

V úvodní kapitole jsme nastínili pojem smíšené výuky (blended learning), který nám slouží jako základní koncept této metodiky. Dále jsme vysvětlili pojmy prezenční a distanční výuka, synchronní a asynchronní výuka. Nyní se k nim vrátíme, abychom je propojili a představili jejich využití při plánování smíšené výuky.

Smíšená výuka spojuje fyzický a virtuální prostor, kdy se využívají jak prezenční setkání v učebnách, tak é asynchronní aktivity v online prostředí. Avšak tento pojem může být chápán i v širším slova smyslu, kdy kombinují nejen různé prostory, ale také další prvky. V takovém pojetí se uplatňuje využívání různých forem výuky, materiálů, zdrojů, technologií, metod a přístupů pro dosažení optimálních výsledků učení.

Rozšíření pojmu smíšené výuky má mnoho užitečných aspektů, neboť umožňuje identifikovat a charakterizovat různé formy kombinované a online výuky, které se mohou vyskytovat ve vysokoškolském prostředí. Ačkoli bychom mohli rozmanitost způsobů, jakými se v rámci smíšené výuky může kombinovat tradiční a online přístup, analyzovat z množství různých úhlů, dále uvádíme tři vybrané dimenze.

Prezenční versus distanční

Jedna dimenze se rozprostírá od tradičního způsobu výuky v přítomnosti studujících v klasických učebnách až k distanční výuce, při které neprobíhá přímý kontakt mezi vyučujícím a studujícími. Nejčastěji se jedná o kombinaci tradičních přednášek a seminářů v učebnách s online aktivitami výukového systému.

Minimální versus intenzivní využití technologií

Druhá dimenze představuje škálu od minimálního využívání technologických prostředků při výuce až po jejich intenzivní využití. Na jedné straně to může být tradiční prezenční výuka bez použití digitálních technologií, na druhé straně pak moderní výuka, kde jsou technologie stále přítomny ve výuce a zahrnuty v různých aspektech, jako například v předávání a ukládání informací, komunikaci nebo hodnocení studentů.

Synchronní versus asynchronní

Další rozměr se týká míry kombinace synchronních a asynchronních výukových aktivit. Jak jsme již dříve objasnili, synchronní aktivity se odehrávají ve stejném

čase mezi učitelem a studenty. Asynchronní aktivity studenti (nebo i učitelé) provádějí mimo přímý kontakt, obvykle každý ve svém individuálním čase.

Na jedné straně může být výuka primárně soustředěná na synchronní setkání (bez ohledu na to, zda se konají v učebně nebo online pomocí videokonferenčních nástrojů). Na druhé straně může být distanční kurz, který se spoléhá pouze na asynchronní aktivity, kdy se učitel a studenti nesetkávají ve stejný čas.

Představme si několik možných modelů využitelných při výuce na UMPRUM:

1. Tradiční prezenční výuka v učebně, která spočívá v pravidelných synchronních setkáních a používá minimální množství technologií.
2. Jednoduchý online kurz bez tutora s omezeným využitím základních technologií, založený na individuálním studiu.
3. Prezenční výuka s intenzivním využitím digitálních technologií přímo v učebně.
4. Synchronní výuka, která kombinuje prezenční a online setkání, například formou tzv. hybridní výuky.
5. Komplexní kurzy s tutorováním online, které kombinují pravidelná synchronní setkání s rozsáhlou asynchronní podporou, obsahující mnoho studijních materiálů a výukových aktivit.

2. 2 Plánování distanční výuky

Při přípravě distanční výuky je důležité zvážit několik klíčových faktorů. Je třeba pečlivě promyslet obsah kurzu, cílovou skupinu studentů a její potřeby, zvolit vhodné výukové metody a stanovit si jasné cíle. Je vhodné zodpovědět následující otázky:

- Jaký je obsah mého kurzu a jak ho mohu přizpůsobit distančnímu vzdělávání?
- Kdo jsou moji studenti a jaká specifika by měla být zohledněna při distanční výuce pro tento konkrétní okruh studentů?
- Jaké výukové metody jsou pro tento kurz v distančním prostředí nejvhodnější?
- Jaké jsou cíle mé distanční výuky a jak jich mohu efektivně dosáhnout?
- Jaké metody zpětné vazby použiji k ověření daných vzdělávacích cílů?
- Jak budu od studentů získávat zpětnou vazbu o účinnosti kurzu či dílčích studijních opor?

Níže uvádíme podrobněji rozvedené klíčové otázky a jejich specifické aspekty týkající se distanční výuky.

2. 2. 1 Co?

První otázka se zaměřuje na obsah nebo téma vyučovaného kurzu. Co přesně chceme studenty naučit? Jaké téma bude předmětem výuky? Navazují další

otázky, jako je například dlouhodobé koncipování výuky, stanovení výukových cílů a výběr a použití výukových metod.

Které aspekty distanční výuky je třeba zvážit?

- Máme k dispozici technologické nástroje vhodné či nezbytné pro výuku daného tématu?
- Jaké online materiály (studijní opory – texty, videa, animace, záznamy z přednášek a podobně) jsou nejvhodnější pro přenos plánovaného obsahu?
- Jaké synchronní a asynchronní aktivity jsou nejefektivnější pro výuku daného tématu?

2. 2. 2 Proč?

Otázka „PROČ?“ je silně provázána s otázkou „CO?“ Proč je určité téma nebo obsah pro studující důležitý? Jaké znalosti, dovednosti nebo kompetence jim přináší? Jaký je praktický význam tématu v budoucí kariéře studujících? Proč by se měli o téma zajímat? Jak se téma váže na širší kurikulum nebo vzdělávací plány? Jak téma souvisí s dalšími oblastmi studia?

Které aspekty distanční výuky je třeba zvážit?

- Jaké výhody a nevýhody přináší distanční forma výuky danému tématu?

VÝHODY	NEVÝHODY
Flexibilita časového plánu studia: Studující mají možnost učit se vlastním tempem a přizpůsobit si učení svému tempu a svému harmonogramu.	Omezená sociální interakce: Nedostatek osobní interakce a diskusí mezi studujícími a vyučujícími, což může omezit možnosti sdílení názorů a diskuse.
Dostupnost a dosažitelnost: Distanční výuka umožňuje studujícím přístup k vzdělávání z různých míst. Může to být výhodou pro ty, kdo žijí daleko od školy nebo mají jiné závazky (rodinu, práci).	Potřeba disciplíny a samostatnosti: Distanční výuka vyžaduje větší disciplínu a samostatnost studujících, což není pro každého ideální.
Rozšíření možností učení: Využití různorodých online materiálů a technologií může nabídnout studujícím širší škálu výukových zdrojů a možností než běžná prezenční výuka.	Technologické bariéry: Někteří studující mohou mít omezený přístup k potřebné technologii nebo internetovému připojení.
Individualizace a personalizace: Studující si mohou zvolit individuální přístup k výuce a personalizaci učení podle osobních i momentálních potřeb.	Potenciální izolace a odtržení: Někteří studující mohou pociťovat izolaci a odtržení od komunity, mohou postrádat svou fyzickou přítomnost ve škole.

2. 2. 3 Pro koho?

Další důležitá otázka se týká cílové skupiny pro daný kurz: pro koho je tento kurz určen, koho budeme vyučovat? Porozumění potřebám studujících, kteří náš kurz budou studovat, je klíčové pro efektivní koncipování výuky. Nejde jen o volbu vhodné úrovně náročnosti obsahu kurzu, ale také o to, zda se zaměřit na motivaci studujících, jaký je jejich komunikační styl, zda jsou homogenní nebo heterogenní skupinou atd.

Které aspekty distanční výuky je třeba zvážit?

- Zvolili jsme technické řešení distanční výuky, které je vhodné pro dané studující?
- Zvládnou studující používat námi zvolený systém online výuky? Mají k dispozici potřebné technologie nebo je mohou získat? Jakou podporu ze strany školy budou potřebovat?
- Jsou v cílové skupině studenti se specifickými potřebami? Bude jim vyhovovat zvolené pojetí výuky? Budou moci používat zvolené technické prostředky? Níže nabízíme několik doporučení pro plánování distanční výuky, jak vytvořit pro všechny studující přístupné prostředí umožňující efektivní studium:

Různorodost materiálů a přístupů	Poskytněte širokou škálu materiálů ve více formátech (texty, audio, video), abyste vyhověli různým způsobům učení.
Flexibilní plán výuky	Nabídněte možnosti individualizace výuky. Připravte flexibilní plán, který umožní studujícím pracovat ve vlastním tempu.
Dostupnost a přístupnost	Ujistěte se, že všichni studující mají přístup k studijním materiálům i technologickým nástrojům. Berte v úvahu i různé možnosti pročitání nebo poslechu obsahu.
Podpora a zpětná vazba	Poskytněte možnosti podpory a zpětné vazby studujícím se specifickými potřebami. Může to být individuální komunikace, online konzultace nebo jiné formy podpory.
Vyhodnocení potřeb a přizpůsobení výuky	Průběžně vyhodnocujte potřeby těchto studujících. Přizpůsobujte jim výuku a materiály na základě získaných zpětných vazeb.
Spolupráce s odborníky	Pokud je to možné, spolupracujte s odborníky na podporu studujících se specifickými vzdělávacími potřebami. Budete lépe rozumět jejich potřebám a budete vědět, jak můžete zlepšit jejich výuku.
Inkluzivní prostředí	Cíleně vytvářejte prostředí, které podporuje inkluzi a diverzitu a je přístupné pro všechny studující.

2. 2. 4 Kdy?

Další klíčová otázka se týká časového aspektu výuky. Plánujeme nejen synchronní setkání se studujícími, ale i další časové aspekty smíšené výuky. Řešíme četnost synchronních setkání, jejich pravidelnost a přiměřenou délku výuky, a také distanční složku výuky: četnost online setkání nebo časovou náročnost asynchronních aktivit. Budeme schopni efektivně sledovat a hodnotit aktivity studujících v online podpoře a současně se připravovat na synchronní setkání?

Které aspekty distanční výuky je třeba zvážit?

- Budeme kontaktní výuku doplňovat online setkáními? Pro jaké činnosti a výukové obsahy chceme online setkávání využívat?
- Jaké časové nároky budou znamenat pro vyučující a studující zavedením asynchronní části výuky? Přinese asynchronní výuka v nějakém ohledu nám či studujícím ulehčení či zjednodušení práce?
- Jsme schopni efektivně sledovat a hodnotit aktivity studujících v online prostředí?
- Budeme mít čas se připravovat i na naše synchronní setkání?

2. 2. 5 Kde?

Pátá klíčová otázka se týká místa, kde se bude výuka konat – prostorový aspekt výuky. Pro smíšenou výuku musíme zohlednit nejen fyzické prostředí synchronních setkávání, ale i virtuální prostor setkávání asynchronních. Zajímá nás především, zda dané prostředí splňuje potřeby plánované výuky, nebo jestli je nutné pro dostupný prostor výuku upravit.

Které aspekty distanční výuky je třeba zvážit a případně jim přizpůsobit obsah výuky?

- Jaké asynchronní aktivity budou v online prostředí probíhat?
- Jaký videokonferenční nástroj použijeme pro synchronní online setkání?
- Jaké výukové nástroje nám nabízejí různá vzdělávací prostředí?

2. 2. 6 Jak?

Jak můžeme nejlépe uspořádat vzdělávání, abychom dosáhli stanovených cílů? Jakými metodami a formami nejlépe vyučovat? V této oblasti není vždy v dosahu jednoznačná odpověď, proto doporučujeme experimentovat s různými přístupy a ověřit si jejich účinnost v praxi. V úvodní kapitole jsme se obecněji zabývali třemi didaktickými pojetími moderní výuky (konstruktivistické, instruktivistické a participativní). Níže uvádíme jejich krátkou charakteristiku doplněnou o ukázkou konkrétnějších metod a nástrojů:

Přístup	Charakteristika	Nástroje distanční výuky
Konstruktivistický	Podpora aktivního učení: Vyučující vytváří prostředí, v němž studující aktivně konstruují své znalosti	Elektronická portfolia: OneNote: je součástí balíku MS Office a poskytuje možnosti pro

	<p>a porozumění skrze diskuse, projektovou práci nebo práci v týmech.</p> <p>Podpora diskuse a otázek: Vyučující motivují studující k pokládání otázek a kritickému myšlení. Podporují debaty a reflektivní aktivity, které vedou studující k přehodnocení svých přesvědčení a porozumění.</p> <p>Zdroje a aktivity pro konstruktivní učení: Vytváření prostředí, která nabízejí různé zdroje, multimediální materiály, simulace a projekty, které podporují konstruktivistické učení.</p> <p>Principy hodnocení: Formativní hodnocení: průběžná zpětná vazba je důležitá pro podporu procesu učení. Klade důraz na sledování pokroku a nasměrování studujících ke zlepšení.</p> <p>Portfolia: Hodnocení na základě prací, projektů a portfolií studujících, které ukazují jejich učení a rozvoj.</p> <p>Zpětná vazba od studujících: Důraz na zapojení studujících do hodnocení vlastního učení a reflektování jejich pokroku.</p>	<p>vytváření digitálních sešitů. Studující mohou vytvářet stránky, přidávat texty, obrázky, poznámky a dokumenty. Tyto sešity lze sdílet, což umožňuje vytvoření formy portfolia.</p> <p>PowerPoint/Word/Excel: V PowerPointu, Wordu a Excelu lze vytvářet prezentace, dokumenty nebo tabulky pro zobrazení prací a výsledků studujících. Tyto soubory mohou být uloženy a sdíleny jako část portfolia.</p> <p>Mahara: systém pro správu portfolií, často je integrován s Moodle. Umožňuje studujícím vytvářet digitální portfolia a ukládat do nich své práce, dokumenty, reflexe a hodnocení.</p> <p>Uložení souborů: V Moodle mohou studující nahrávat své projekty.</p> <p>Adobe Portfolio: Tento nástroj poskytuje možnosti tvorby elegantních a profesionálních portfolií s možností integrace dalších produktů Adobe.</p> <p>Google Sites: Pomocí této služby je možné vytvářet webové stránky a portfolia s různými typy multimediálního obsahu.</p> <p>Diskuse a fóra: Využití diskusních fór v nástrojích, jako je Moodle, MS Teams či Google Classroom, kde studující mohou sdílet názory, řešit problémy, diskutovat o tématech a poskytovat si vzájemně zpětnou vazbu.</p> <p>Kolaborativní projekty:</p>
--	--	--

		<p>Vytváření skupinových projektů v aplikacích jako Google Docs/Slides/Sheets nebo Microsoft Teams, kde studující spolupracují na tvorbě obsahu.</p> <p>Online simulace a interaktivní materiály: Využití interaktivních simulací a online materiálů (např., interaktivních tutoriálů, simulací) pro zapojení studujících do konstruktivního učení.</p>
<p>Instruktivní/transmisivní</p>	<p>Přímý přenos informací: Vyučující předávají informace a znalosti studujícím prostřednictvím přednášek, prezentací nebo jiných forem přímého vysvětlení obsahu. Standardní výukové materiály: Využívání učebních textů, prezentací a dalších standardních výukových materiálů k podpoře transmisivního výkladu. Kontrola a hodnocení: Vyučující ověřují, zda studující absorbovali a pochopili prezentovaný obsah, prostřednictvím testů, kvízů a průběžného hodnocení. Principy hodnocení: Sumativní hodnocení: Zdůraznění výsledků závěrečného testu nebo zkoušky. Standardizované testy: Měření dosažených znalostí studujících podle pevně stanovených kritérií a standardů. Kvantitativní hodnocení: Zhodnocení založené na kvantitativních výsledcích, jako jsou testy a zkoušky.</p>	<p>Lekce naživo: Nástroje pro online konference jako Zoom, Microsoft Teams, Google Meet umožňují vytvářet živé lekce, kde vyučující prezentují obsah a studující mohou aktivně reagovat a položit otázky v reálném čase. Nahrávání videí: Platformy pro nahrávání videí jako YouTube, MS Stream nebo speciální nástroje v LMS (Learning Management System) umožňují vyučujícím vytvářet výuková videa, která studující mohou sledovat podle svého tempa. Prezentace a slidové prezentace: Nástroje pro tvorbu prezentací, jako je PowerPoint, Google Slides nebo Prezi, mohou být využity pro vytváření prezentací obsahujících informace a koncepty. Online tutoriály: Vytváření interaktivních tutoriálů nebo online kurzů s pevně strukturovaným obsahem, který studenti mohou procházet nezávisle na platformách jako Eduskop, MOOC nebo</p>

		<p>vlastními prostřednictvím LMS Moodle.</p> <p>Sdílení dokumentů: Používání cloudových úložišť (Google Drive, OneDrive) pro sdílení dokumentů, prezentací nebo textových materiálů mezi vyučujícími a studujícími.</p> <p>Podpora e-mailové komunikace: E-mailové platformy mohou sloužit k přímé komunikaci mezi vyučujícím a studujícím pro posílání materiálů, informací o úkolech a pokynů.</p> <p>Nástroje hodnocení: Online testy a kvízy: Nástroje v LMS pro vytváření a hodnocení online testů a kvízů. Sledování výsledků a statistiky: Platformy umožňující sledování výsledků studujících a statistiky jejich výkonu.</p>
<p>Participativní</p>	<p>Zapojení studujících: Vyučující podporují aktivní účast studujících ve výuce. Ti mají příležitost prezentovat své myšlenky, sdílet své názory a spolupracovat na projektech.</p> <p>Interaktivní aktivity: Použití skupinových diskusí, pracovních listů, týmových projektů a hry k podpoře spolupráce a participace studujících.</p> <p>Principy hodnocení: Formální a neformální hodnocení: Kombinace formálního hodnocení (testy, projekty) s neformálním (diskuse, spolupráce, přispívání do diskusí). Sebehodnocení: Studující jsou povzbuzováni k hodnocení vlastního učení.</p>	<p>Skupinové práce a diskuse: Vytváření skupinových diskusí či pracovních skupin prostřednictvím platformy Microsoft Teams.</p> <p>Sdílení nápadů a brainstorming: Využití online nástrojů pro sdílení nápadů, jako jsou Padlet nebo Miro, kde studující mohou sdílet myšlenky a společně vytvářet nápady.</p> <p>Nástroje hodnocení: Hodnocení prostřednictvím diskusí: Hodnocení aktivit diskusí a spolupráce v online fórech. Reflektivní zápisníky: Online nástroje pro studující k reflektování</p>

		svého učení a zaznamenávání pokroku.
--	--	---

Které aspekty distanční výuky je třeba zvážit?

- Jak využijeme dostupné nástroje pro vytváření efektivních elektronických studijních materiálů?
- Jakými prostředky budeme realizovat asynchronní vzdělávací aktivity a synchronní online setkání? (Prostředky máme na mysli technologické nástroje, například prostředí Moodle a jeho nástroje pro zadávání úkolů a samostudium, videokonference v prostředí MS Teams, Zoom a podobně.)

2. 2. 7 S jakými výsledky?

Tato důležitá otázka se týká cílů výuky – čeho konkrétně chceme při výuce dosáhnout? Zohledňuje výukové cíle, ale můžeme ji také pojímat v širší perspektivě, například ohledně motivace, postojů a metakognitivních schopností studujících.

Které aspekty distanční výuky je třeba zvážit?

- Kterým cílům mé výuky lépe odpovídá prezenční setkávání a kterých lze lépe/snáze/efektivněji dosáhnout distanční formou?
- Které cíle je vhodné plnit během synchronních setkání a které mohou být splněny prostřednictvím asynchronních výukových aktivit?
- Obsahuje mnou vyučovaný kurz také cíle týkající se digitální gramotnosti a práce s různými technologiemi?

Kromě základního plánování distanční výuky, které jsme probrali v předchozí části, jsou zde i další klíčová témata, na která je třeba upozornit. I jim musíme věnovat pozornost, abychom byli schopni připravit kvalitní distanční výuku.

Motivace

Jedním z nejdůležitějších aspektů nejen distanční výuky je motivace studujících. Při absenci fyzické interakce mezi vyučujícím a studenty může být motivace často mnohem nižší než při tradiční výuce. Živý vyučující je zastoupen pouze svým digitálním obrazem nebo zcela anonymním digitálním produktem. Proto je důležité, abychom se v rámci přípravy distanční nebo kombinované výuky zaměřili na to, jak budeme pracovat s motivací studujících a jak ji můžeme zvyšovat.

Zde je několik konkrétních příkladů, jak zvýšit motivaci studentů při distanční výuce:

- 1. Variabilita výuky:** Používejte různé metody výuky, zařazujte interaktivní prezentace, online diskuse, videa či skupinové projekty. Tak studující nebudou mít dojem, že je výuka monotónní a nudná.

2. Zapojení studujících: Umožněte studujícím aktivní účast, například využitím online diskusního fóra, zadáním otázky k diskusi nebo vytvořením malé online skupiny pro práci na projektech.

3. Jasné cíle a očekávání: Ujistěte se, že studující dobře rozumí cílům lekce a chápou, co se od nich očekává. Obojí přispívá k lepší motivaci.

4. Použití technologie: Využívejte různé technologické nástroje, které mohou výuku zpříjemnit a zpřístupnit studujícím různé formy učení (např. interaktivní aplikace, online kvízy a vzdělávací platformy).

5. Zpětná vazba: Poskytujte studujícím pravidelnou konstruktivní zpětnou vazbu ohledně jejich práce. Tím je budete motivovat k lepšímu výkonu a posílíte jejich sebedůvěru.

6. Zájmová témata: Pokud to je možné, zapojte do výuky témata, která studující zajímají a /nebo jsou spojená s jejich oborovými zájmy. To může zvýšit jejich zapojení a motivaci.

7. Podpora interakce a spolupráce: Usilujte o vytvoření podmínek pro spolupráci, sdílení nápadů a vzájemného učení studujících. Využijte k tomu online diskuse, skupinové projekty nebo založte virtuální pracovní skupiny.

Uvedené příklady pomáhají motivovat studující při distanční výuce a udržet jejich zájem o vzdělávání.

Sledování pokroku

Je důležité, abychom v rámci přípravy distanční výuky také promysleli, jak a pomocí jakých nástrojů budeme měřit pokrok studujících. Pro zjišťování pokroku ve vzdělávání prostřednictvím distanční výuky existuje mnoho nástrojů:

- Online testy a kvízy: Platformy jako Google Forms, Kahoot nebo Quizlet umožňují vytvářet interaktivní testy a kvízy, které mohou studující absolvovat online a vyučující získají okamžitou zpětnou vazbu.
- Sledování pokroku v LMS (Learning Management System): Systém Moodle, jediný LMS, kterým UMPRUM disponuje, poskytuje různé efektivní nástroje pro sledování úspěšnosti studujících, sledování absencí, hodnocení úkolů, viz podrobněji níže.
- Portfolia a e-portfolia: Studující mohou vytvářet digitální portfolia, v nichž ukazují své práce, projekty a pokrok v průběhu času, což nám umožňuje sledovat rozvoj jejich dovedností.
- Diskuse a interakce online: Přes Forum, diskusní platformy nebo nástroje pro chatování můžeme sledovat zapojení studujících, úroveň jejich diskusí a sdílení názorů.
- Sledování online úkolů a projektů: Moodle, Google Drive, Microsoft OneDrive nebo Dropbox můžeme využít pro sdílení úkolů a sledování pokroku studujících v rámci projektů.
- Analýza dat: Nástroje pro analýzu dat můžeme použít k vyhodnocení trendů a vzorců v chování studujících, což nám může pomoci identifikovat oblasti potřebující další podporu.

2.2. 8 V jakém prostředí a s jakými nástroji?

Výběr konkrétních nástrojů se odvíjí od obsahu kurzů, ale i potřeb a možností školy, vyučujících a studujících, ať už jde o sledování pokroku ve znalostech, dovednostech nebo chování během distanční výuky.

Moodle je velmi flexibilní **Learning Management System (LMS)** a poskytuje několik nástrojů pro sledování pokroku studentů. Některé z těchto funkcí zahrnují:

- Sledování úkolů: Moodle umožňuje vyučujícím vytvářet různé typy úkolů, jako jsou testy, eseje, diskusní příspěvky apod. Vyučující mohou sledovat, kdy studující odevzdali úkoly, a hodnotit je online.
- Fóra a diskusní skupiny: Umožňuje vytvářet online fóra a diskusní skupiny, kde studující mohou diskutovat o tématu. Vyučující mohou sledovat účast a hodnotit příspěvky studujících.
- Sledování úspěšnosti: Moodle poskytuje přehled o úspěšnosti studujících v rámci kurzu. Vyučující mohou získat přístup k statistikám, které ukazují, jak studující zvládají testy, úkoly a další hodnocené aktivity.
- Nástroje pro hodnocení: Vyučující mohou využívat různé metody hodnocení přímo v Moodle, například skórování online testů, posuzování úkolů a poskytování zpětné vazby.
- Zprávy a komunikace: Moodle umožňuje komunikaci mezi vyučujícími a studujícími prostřednictvím zpráv a oznámení. To můžeme využít k rychlému poskytování zpětné vazby nebo k informování o nových úkolech a událostech.
- Sledování aktivit: Administrátoři a vyučující mohou sledovat aktivity studujících v rámci kurzu, jako například přihlašování, čas strávený online, prohlížení obsahu atd.
- Moodle poskytuje rozsáhlé možnosti personalizace a konfigurace, takže vyučující učitelé mohou vytvářet a přizpůsobovat kurzy podle potřeb a sledovat pokrok studentů v různých formách a aktivitách.

Využití adaptivních a personalizovaných prvků

Pro efektivní využití online technologií v distanční výuce se musíme zaměřit na jejich transformativní využití, které přináší do výuky novou úroveň kvality. Jednou z možností je využívání adaptivních a personalizovaných prvků v online nástrojích. Dostupné online systémy a nástroje nabízejí možnosti adaptivního procvičování, které dovedou reagovat na aktuální znalosti studujících. Lze také využít možnost individualizovaného průchodu kurzem podle zájmů, časových možností a výchozí úrovně znalostí studujících.

Online nástroje obsahují adaptivní a personalizované prvky, které nám pomohou lépe přizpůsobit vzdělávání individuálním potřebám studujících. Je to například adaptivní testování, personalizované učební plány, inteligentní tutoriály, personalizovaná zpětná vazba a adaptivní obsah. Tyto prvky využívají technologie jako jsou umělá inteligence, strojové učení a algoritmy k poskytování personalizovaných a adaptivních vzdělávacích zkušeností, které lépe odpovídají individuálním potřebám studentů.

V Moodle je možné implementovat některé **prvky adaptivity a personalizace**, i když v jeho základní verzi nemusí být tyto funkce plně integrovány. Některé možnosti zahrnují:

- **Adaptivní testování:** Moodle umožňuje vytváření různých typů testů a zkoušek, které mohou být nastaveny s různými úrovněmi obtížnosti. I když Moodle sám o sobě nemá plně adaptivní testování na základě odpovědí studentů, umožňuje vytvoření sad otázek s různou obtížností a na základě výsledků studujících pak zvolit další kroky.
- **Personalizované zobrazení obsahu:** Moodle může být nakonfigurován tak, aby prezentoval obsah na základě pokroku nebo úrovně studujících. To lze realizovat pomocí různých pluginů a rozšíření, které umožňují zobrazení obsahu podle úrovně dovedností nebo splnění určitých podmínek.
- **Pluginy a rozšíření:** Existují různé pluginy pro Moodle, které přidávají adaptivní a personalizované funkce. Například pluginy jako **Adaptive Learning with H5P** nebo **Level Up!** mohou poskytovat určitou úroveň adaptivity tím, že studujícím nabídnou další materiály na základě dosažených úspěchů nebo splnění určitých cílů.

Hodnocení

Důležitou složkou výuky je přístup vyučujících k hodnocení studentů. V distanční výuce můžeme pro hodnocení využít řadu účinných nástrojů. Umožňují nám kombinovat různé formy hodnocení (automatizované, manuální, sebehodnocení, vzájemné hodnocení) a věnovat adekvátní čas poskytování takové formy, která nejlépe podporuje učení studujících.

Nástroje pro praktické tvůrčí kurzy:

- **Portfolia online:** Platformy jako UMPRUM online, Adobe Portfolio nebo interní SharePoint umožňují studujícím vytvářet a sdílet výtvarné práce online. Portfolia mohou sloužit jako prostředek hodnocení a prezentace práce studujících.
- **Videozáznamy a prezentace:** Studující mohou nahrávat videa svých tvůrčích procesů nebo prezentací svých prací a nechat je posuzovat vyučujícími. Pro tyto účely lze využít platformy jako YouTube (UMPRUM Praha), Vimeo nebo integraci s Moodle.
- **Online diskuse a kritika:** Vytvoření prostoru pro online diskuse a posuzování prací mezi studujícími a vyučujícími může být užitečné pro poskytování zpětné vazby a kritiky. Pro online komunikaci a diskuse lze využít Moodle, MS Teams nebo Discord.

Nástroje pro teoretické kurzy:

- **Online testy a eseje:** Pro zadávání testů, úkolů nebo esejí týkajících se teoretických oborů dějin výtvarné kultury jsou vhodné platformy jako Moodle, Google Forms nebo MS Forms.
- **Virtuální prohlídky galerií a uměleckých děl:** Virtuální prohlídky muzeí, galerií a online sbírek uměleckých děl mohou poskytnout studujícím

možnost zkoumat umělecká díla online. Platformy jako Google Arts & Culture nebo virtuální prohlídky muzeí poskytují bohaté zdroje pro studium a reflexi dějin umění.

- **Diskuse a semináře:** Online diskusní fóra v rámci Moodle nebo MS Teams využijte pro diskuse a semináře zaměřené na analýzu a diskusi o uměleckých dílech a historii umění.

Zohledněte specifické potřeby a požadavky naší školy a studujících při výběru nástrojů odpovídajících potřebám kurzu. Kombinace těchto nástrojů nabízí širokou škálu možností pro hodnocení a výuku v oblasti praktických výtvarných oborů a teoretických oborů dějin výtvarné kultury.

Zpětná vazba

V neposlední řadě je nedílnou součástí plánování a přípravy distanční výuky získávání zpětné vazby od studentů. Bez tohoto důležitého aspektu by byla realizace kvalitní distanční výuky velmi obtížná. Je proto nezbytné si položit otázky, jak tuto zpětnou vazbu budeme v průběhu kurzu shromažďovat, které aspekty chceme do ní zahrnout, jaké nástroje budeme používat, jak budeme získané informace vyhodnocovat a využívat.

Zde je několik konkrétních nástrojů, které můžete použít k monitorování zpětné vazby vytvářené distanční výukou, kurzům a jednotlivým studijním oporám:

- **Google Forms:** Pomocí Google Forms můžete vytvářet dotazníky a ankety pro získání zpětné vazby od studujících ohledně kurzu, výuky nebo specifických studijních opor.
- **Microsoft Forms:** Podobně jako Google Forms, Microsoft Forms umožňuje vytvářet dotazníky a sbírat zpětnou vazbu od studujících. Integruje se také s dalšími nástroji v Microsoftu.
- **Moodle Feedback:** Moodle obsahuje funkci nazvanou Feedback, která umožňuje vyučujícím vytvářet dotazníky a sbírat zpětnou vazbu od studujících v různých fázích kurzu. V Moodle je možné dále využít ke zpětné vazbě **Diskusní fórum**. Je možné je nastavit k různým tématům nebo otázkám a studující mohou sdílet své názory, problémy a zpětnou vazbu. Moodle také dále nabízí různé **pluginy a rozšíření**, které mohou rozšířit možnosti sběru zpětné vazby od studujících. Například některé pluginy umožňují vytvářet průzkumy, ankety, hodnotit diskuse a mnoho dalšího.

Tato kapitola měla za cíl objasnit základní principy distanční výuky. Soustředila se především na koncept smíšené výuky a poskytla podněty pro uvažování o různých možnostech a typech této výuky. Součástí kapitoly je také sada otázek pro úvodní plánování a zvažování vlastního přístupu k distanční výuce. Zaměřujeme se i na další důležité aspekty moderní distanční výuky, jako je motivace studujících, monitorování jejich pokroku a získávání a využívání zpětné vazby.

3.0 SPECIFIKA A DOPORUČENÁ STRUKTURA STUDIJNÍCH MATERIÁLŮ/OPOR

Cílem této kapitoly je poskytnout širší kontext pro pochopení distančních studijních materiálů a detailně vysvětlit rozdíly mezi textovým studijním materiálem, textovou studijní oporou a interaktivní elektronickou studijní oporou. Kapitola poskytuje základní informace a doporučení pro tvorbu těchto typů materiálů.

3.1 Textový studijní materiál

Textový materiál určený ke studiu, jako například odborný článek v PDF nebo kapitola z odborné knihy, je zpravidla odborný text, který poskytuje podrobné informace o určitém tématu, avšak není primárně určen ke studiu, a proto bývá nedostatečně pedagogicky zpracovaný. Často neobsahuje stručné souhrny informací nebo srozumitelná vysvětlení odborných pojmů a výroků a nejsou v něm zahrnuté příklady nebo cvičení. Nemusí být také speciálně vytvořen pro účely studia a může obsahovat specifické termíny nebo používat autorský jazyk, které nejsou vhodné pro učební materiály.

Hlavní rozdíl mezi studijní oporou a běžným odborným textovým materiálem je v účelu a cíli jejich vytvoření. Studijní opora (viz podrobněji dále v textu) je vytvořena speciálně pro podporu studia a usnadnění učení, tedy s ohledem na studující a jejich situaci. Ve struktuře a zpracování studijní opory je patrný didaktický záměr. Nezpracovaný textový materiál je pouze zdrojem informací o konkrétním tématu, k němuž si čtenář musí sám nalézat optimální přístup.

Pokud studujícím poskytujeme nezpracovaný textový materiál, doporučujeme přiložit k němu průvodní komentář, jak s textem pracovat. Níže přikládáme příklad zaměřený především na rozvoj kompetencí práce s textem, který můžete přizpůsobovat vašim konkrétnějším vzdělávacím cílům a textům. Můžete jej také doplnit o konkrétní otázky, na které budou studující hledat v textu odpovědi:

Vážení studující,
jako součást našeho vzdělávacího programu jsou k dispozici odborné články vložené v PDF formátu, které slouží jako doplňkový studijní materiál. Tyto články jsou vybrány s ohledem na jejich relevanci a důležitost pro dané téma, a mohou vám pomoci prohloubit vaše znalosti a porozumění danému tématu.
Využitím těchto odborných článků můžete získat hlubší vhled do problematiky a rozšířit své znalosti o aktuálních výzkumech a poznatcích ve vašem oboru. Pro efektivní využití odborných článků doporučujeme následující postup:

1. Před prvním čtením vyhledejte klíčová slova nebo pojmy, které se vztahují k tématu článku. To vám pomůže lépe se orientovat a porozumět obsahu.
2. Při čtení si všimněte hlavního tématu a důležitých informací, které jsou uvedené v abstraktu nebo souhrnu.
3. Zkuste si sám(a) položit otázky, na které hledáte v článku odpovědi.
4. Pokud je to možné, doporučujeme využít další literaturu, která je odkazována v článku, jako další zdroj informací.

5. Nezapomeňte si do svých poznámek zapisovat klíčové informace, definice a příklady uvedené v článku. To vám může pomoci při následném opakování a procvičování.

Věříme, že využití odborných článků vám pomůže prohloubit znalosti a dosáhnout úspěšných výsledků ve studiu.

Vaši lektori

V případě, že studujícím zadáváte úkol, jehož součástí je prostudování textu, na který se vztahují autorská práva, je třeba je respektovat. Pedagogové by měli věnovat zvláštní pozornost právnímu rámci, pokud jde o použití odborných textů a publikací ve vzdělávacím procesu. Zde jsou některá doporučení, jak by pedagogové měli pracovat s těmito materiály v souladu s autorskými právy:

- **Respektování autorských práv:** Vyučující by měli dbát na to, aby dodržovali autorská práva týkající se odborných textů a publikací. To znamená, že by neměli šířit nebo sdílet obsah, na který nemají práva.
- **Použití legálních zdrojů:** Doporučuje se využívat materiály, které jsou buď veřejně dostupné, zdarma sdílené nebo koupené s povolením k využití ve vzdělávacím kontextu. Existuje mnoho licencí, jako je Creative Commons, které umožňují sdílení a využívání určitých materiálů za určitých podmínek.
- **Odkazování na zdroje:** V případě použití odborných textů či publikací, kde je to vhodné, je důležité správně citovat a odkazovat se na zdroje. To pomáhá učitelům i studentům identifikovat původní zdroje informací.
- **Použití v rámci výuky:** Vyučující mohou využít odborné texty pro výukové účely v souladu s principy fair use (oprávněného užití). To zahrnuje použití malých částí materiálu pro vzdělávací účely bez porušení autorských práv.
- **Využívání licencovaných materiálů:** Pokud je to možné, vyučující by měli preferovat materiály, které jsou explicitně licencovány pro vzdělávací použití. Mnoho nakladatelů nabízí speciální licence pro školy a vzdělávací instituce.

Pokud se vyskytnou pochybnosti ohledně autorských práv nebo použití určitých textů nebo materiálů ve vzdělávacím prostředí, je vždy dobré je konzultovat se zaměstnancem knihovny či právním expertem, nebo použít zdroje, které jsou zcela v souladu s autorskými zákony a pravidly.

Alternativou k šíření nelegální kopie publikací, na která se vztahují autorská práva je vytvoření studijních opor, které obsahují odkazy na výchozí texty. I v takovém případě je důležité dodržovat autorská práva a etické standardy. Zde jsou některé možné přístupy:

Odkazování a citování: Vytvořte odkazy na originální texty či publikace, na které se vztahují autorská práva. Zajistěte, aby tyto odkazy byly jasně identifikovatelné. Citujte zdroje tak, aby bylo patrné, že se jedná o cizí materiály.

Ochrana autorských práv: I když odkazujete na cizí texty, je důležité respektovat autorská práva a nešířit nebo nereprodukovat obsah, na který nemáte oprávnění. Významnou částí bude vytvořit postup pro studující, jak správně pracovat s těmito odkazy.

Návod pro práci s texty: Vytvořte instrukce pro studující, jak využívat odkazované texty. Mohou zahrnovat:

- Použití textu pouze pro osobní studijní účely.
- Zákaz kopírování, distribuce nebo šíření materiálu.
- Důraz na citování a odkazování na zdroje při používání informací z textů.

Informace o autorských právech: Zahrňte informace o autorských právech do doprovodného textu studijní opory. Vysvětlete studujícím, jak se chovat k textům s autorskými právy a jak využívat zdroje v souladu s těmito právy.

Alternativní zdroje: Pokud je to možné, vyhledejte a doporučte alternativní zdroje, které jsou volně dostupné a mají méně omezení ohledně autorských práv. Tím umožníte studentům používat materiály bez omezení.

Používání odkazů na texty s autorskými právy ve studijních oporách může být efektivní metodou, jak studenty nasměřovat k relevantním informacím a motivovat k využívání primárních zdrojů. Nicméně je důležité vytvořit jasný rámec, jak by měli studenti s těmito texty zacházet, aby respektovali autorská práva a dodržovali etické standardy.

3. 2 Textová studijní opora

Textová studijní opora je speciálně vytvořený textový materiál určený pro podporu studia konkrétního tématu nebo předmětu. Je často vytvářen samotnými pedagogy a obsahuje informace vybrané a uspořádané tak, aby podpořil učení a porozumění danému tématu. Kvalitní studijní opora je strukturovaná, srozumitelná a přehledná, obsahuje vysvětlivky, příklady a cvičení a zahrnuje klíčové informace nezbytné pro zvládnutí konkrétního tématu. Níže uvádíme kratší modelový příklad, který se váže k našemu tématu:

KVALITNÍ TEXTOVÁ STUDIJNÍ OPORA

Cíl studijní opory:

Tato studijní opora poskytuje ucelený náhled na základní principy vytváření kvalitní textové studijní opory. Obsahuje informace o struktuře studijní opory, stanovování vzdělávacích cílů, SMART kritériích, Bloomově taxonomii a praktická doporučení pro začínající tvůrce obsahu.

Po jejím prostudování budete schopni:

- identifikovat základní prvky tvorby textové studijní opory
- vytvořit strukturovanou textovou studijní oporu obsahující jasné definice a příklady
- aplikovat principy vytváření studijní opory na konkrétní téma

Předpokládaný čas na prostudování: 15 minut (?)

ZÁKLADNÍ PRINCIPY TEXTOVÉ STUDIJNÍ OPORY

Studijní opora je strukturovaným materiálem sloužícím k usnadnění učení. Začíná definicí klíčových témat, která pokrývá, což pomáhá studujícím lépe porozumět obsahu. Je strukturovaná tak, aby obsahovala důležité informace a postupný vývoj myšlenek, což usnadňuje studentům sledování obsahu. Je důležité, aby formulace v textu byly jasné a srozumitelné, bez přebytku odborného jazyka, aby studenti snadno porozuměli učivu. Využívání vizuálních prvků jako jsou obrázky, grafy, diagramy nebo schémata je klíčové pro vizualizaci a ilustraci hlavních koncepcí, což studujícím pomáhá lépe si informace zapamatovat. Přehlednost obsahu je dosažena pomocí nadpisů, odrážek, číslování a jiných metod, které usnadňují orientaci studujících v textu a jeho struktuře. Důraz na interaktivitu prostřednictvím otázek, cvičení, diskusí a aktivit podporuje aktivní účast studujících a usnadňuje jim zapamatování si informací z učiva.

Při tvorbě studijní opory je tedy třeba dbát na tyto základní principy:

- Klíčové body a struktura
- Jasné a srozumitelné formulace
- Vizualizace a ilustrace
- Přehlednost a struktura
- Aktivní a interaktivní prvky

STRUKTURA TEXTOVÉ STUDIJNÍ OPORY

Přestože tato studijní opora slouží jako modelový příklad, který zároveň představuje jednu z možností, jak oporu strukturovat, nabízíme níže jeden obecnější model vhodného strukturování opory:

1. Úvod

Úvod studijní opory představuje čtenáři cíle, obsah a význam tématu, který bude studijní opora pokrývat. Zahrnuje zdůvodnění významu studia daného tématu a seznamuje čtenáře s tím, co mohou očekávat od studijní opory.

2. Klíčová slova k danému tématu

Tato část obsahuje seznam klíčových slov nebo frází spojených s tématem studijní opory. Pomáhá čtenářům identifikovat důležité pojmy spojené s tématem a usnadňuje orientaci v obsahu.

3. **Orientační čas na prostudování**

Tento bod udává odhadovaný čas, který by měl čtenář věnovat studiu dané studijní opory. Pomáhá plánovat časový rámec pro prostudování materiálu.

4. **Stanovení vzdělávacích cílů**

Tato část identifikuje specifické a měřitelné cíle, které čtenáři mají dosáhnout po absolvování studijní opory. Tyto cíle definují očekávané výstupy a dovednosti, které by měli studenti získat.

5. **Strukturovaná výkladová část**

Jedná se o hlavní část studijní opory, kde je obsažena podrobná a strukturovaná prezentace informací a tématu. Vysvětluje a rozvádí klíčové body s důrazem na jejich logické uspořádání.

6. **Otázky a úlohy k řešení**

Tato sekce obsahuje otázky nebo úlohy, které čtenáři pomáhají aplikovat a procvičovat naučené koncepty a dovednosti, a tím si ověřit své porozumění.

7. **Shrnutí kapitoly**

Shrnutí obsahuje základní body nebo důležité informace z dané kapitoly či tématu. Klade důraz na klíčové body a zdůrazňuje význam studijní opory v procesu učení a rozvoje dovedností.

8. **Doporučená literatura a zdroje**

Tato sekce obsahuje seznam knih, článků a dalších zdrojů, které jsou relevantní pro dané téma studijní opory. Poskytuje čtenáři doporučené materiály pro další studium nebo prohloubení poznatků.

STANOVENÍ VZDĚLÁVACÍCH CÍLŮ

Stanovení vzdělávacích cílů má v procesu tvorby studijních opor několik klíčových významů:

- **Jasně směřování učení:** Definování vzdělávacích cílů poskytuje jasné směřování pro vytváření obsahu studijní opory. Pomáhá vyučujícím a tvůrcům obsahu zaměřit se na klíčové aspekty, které mají studující zvládnout.
- **Orientace obsahu:** Definované vzdělávací cíle vytvářejí rámec pro obsah studijní opory. Pomáhají vymezit, co by mělo být obsaženo v materiálu, aby studující stanovených cílů dosáhli.
- **Měřitelnost a hodnocení:** Formulované vzdělávací cíle lze snáze měřit a ověřovat. Vyučující tak mohou efektivněji zhodnotit, zda studující po absolvování studijní opory stanovených cílů dosáhli.
- **Motivace a smysl pro studující:** Stanovení cílů dává studujícím jasnou představu o tom, čeho mají dosáhnout. Pomáhá jim pochopit, proč se určité informace učí a jakých výsledků mohou/mají dosáhnout.
- **Přizpůsobení výuky:** Stanovené vzdělávací cíle umožňují vyučujícím a tvůrcům obsahu přizpůsobit výuku potřebám studujících a zvolit vhodné metody a média pro jejich dosažení.

Stanovení vzdělávacích cílů v procesu tvorby studijních opor pomáhá zajistit, že vzdělávací materiály budou relevantní, účinné a pro studující přínosné. Při

stanovování vzdělávacích cílů při tvorbě textových studijních opor by měli učitelé postupovat systematicky a zvažovat několik klíčových kroků:

1. **Analýza učiva:** Předpokládá hlubší porozumění obsahu učiva, které chcete obsáhnout ve studijní opoře, například ve vztahu ke konečným cílům kurzu. Identifikujte hlavní témata, klíčové body nebo dovednosti, které chcete studujícím předat.
2. **Definice cíle:** Stanovte si jasné, specifické a měřitelné vzdělávací cíle. Zaměřte se na to, co by studující měli pochopit, umět nebo jaké dovednosti získat po absolvování studijní opory.
3. **Přizpůsobení cíle studujícím:** Ujistěte se, že cíle studijní opory jsou pro studující relevantní, že odpovídají jejich potřebám, úrovni znalostí a schopnostem, technickým možnostem zapojení do výuky. Cíle studijní opory by měly být dosažitelné a odpovídat výukovým cílům kurzu.
4. **Formulování cíle jasně a srozumitelně:** Zapište cíle tak, aby byly srozumitelné pro studující. Použijte konkrétní formulace, které budou jasně definovat, co se od studujících očekává.
5. **Kontrola cíle:** Ujistěte se, že všechny cíle formulované ve studijní opoře jsou měřitelné a realistické. Měly by být snadno ověřitelné prostřednictvím testů, cvičení nebo jiných hodnotících metod.
6. **Zahrnutí různorodých dovedností a výstupů:** Zohledněte a využijte různé dovednosti, (kognitivní, analytické, komunikační nebo praktické), které chcete studenty naučit.
7. **Přehledná prezentace cíle:** Představte cíle studujícím v úvodu studijní opory tak, aby byly jasné a srozumitelné. To jim pomůže lépe se zaměřit na obsah a cíle učiva.

Tímto systematickým přístupem ke stanovování vzdělávacích cílů zajistíme, že studijní opora bude lépe přizpůsobena potřebám studujících a bude podporovat jejich efektivní učení a porozumění učivu.

Při definování vzdělávacích cílů (ad 2) se doporučuje postupovat tak, aby naplňovaly tzv. SMART kritéria (poznámka: SMART je akronym z anglických slov Specific/ Measurable /Achievable/Relevant/Time-bound.:

- **Specifické:** Cíle by měly být konkrétní a jasně definované, aby studující věděli, co se od nich očekává.
- **Měřitelné:** Musí být možné jednoznačně určit, zda studující cíle dosáhli. Dosažení cílů může být měřeno pomocí zkoušek, cvičení, projektů apod.
- **Dosažitelné:** Cíle by měly být realistické a pro studující dosažitelné s ohledem na jejich znalosti a schopnosti.
- **Relevantní:** Cíle musí být spojené s obsahem a cíli výuky. Studující by měli chápat, proč jsou tyto cíle důležité.
- **Časově omezené:** Cíle by měly být definovány s určitým časovým rámcem, kdy jich mají studující dosáhnout.

Příklad vymezení vzdělávacích cílů pro tvorbu této textové studijní opory:

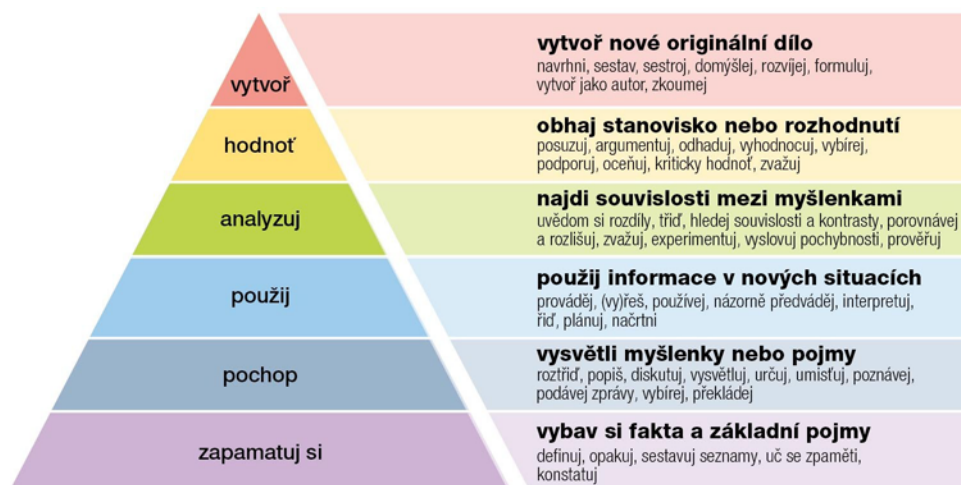
Specifický cíl 1: Studující budou schopni **identifikovat** základní prvky tvorby textové studijní opory.

Specifický cíl 2: Studující budou schopni **vytvořit** strukturovanou textovou studijní oporu obsahující jasné definice a příklady.

Specifický cíl 3: Studující budou schopni **aplikovat** principy vytváření studijní opory na konkrétní téma.

Takto formulované cíle poskytují studujícím dostatečně jasný směr a vyučujícím umožňují efektivně navrhnout obsah a strukturu studijní opory tak, aby podpořila dosažení těchto cílů. Při této příležitosti ještě zmíníme tzv. Bloomovu taxonomii vzdělávacích cílů, která kategorizuje cíle do hierarchizovaných úrovní a nabízí tzv. **aktivní slovesa** (viz výtučněné příklady ve specifických cílech výše), která pomáhají specifikovat úroveň myšlení, kterou vzdělávací cíl zamýšlí dosáhnout. Zde jsou některé základní úrovně Bloomovy taxonomie a příklady aktivních sloves pro každou úroveň:

- **Paměť:** Pamatování a reprodukce faktů nebo informací.
 - Příklady aktivních sloves: **definovat, identifikovat, vyjmenovat, označit, vyjádřit.**
- **Porozumění:** Porozumění a interpretace informací.
 - Příklady aktivních sloves: **vyložit, parafrázovat, vysvětlit, rozpoznat, popsat.**
- **Aplikace:** Použití znalostí v nových situacích.
 - Příklady aktivních sloves: **použít, uplatnit, ukázat, provést, změnit.**
- **Analýza:** Rozklad informací na jejich složky a vztahy.
 - Příklady aktivních sloves: **rozdělit, srovnat, rozpoznat, zkoumat, organizovat.**
- **Syntéza:** Kombinování různých prvků do nového celku.
 - Příklady aktivních sloves: **vytvořit, navrhnout, vyvinout, představit, zorganizovat.**
- **Hodnocení:** Hodnocení a posuzování hodnoty nebo efektivity.
 - Příklady aktivních sloves: **hodnotit, soudit, rozhodovat, posuzovat, odhadnout.**

Obrázek 1: Bloomova revidovaná taxonomie pořádá vzdělávací cíle podle jejich kognitivní náročnosti odspoda nahoru od nejjednodušších po nejnáročnější (zdroj: časopis Vesmír, viz zdroje)

Kontrolní otázky a úkoly:

1. Jaká je struktura efektivní studijní opory?
2. Které prvky by měly být zahrnuty do kvalitní textové studijní opory?
3. Jaký je význam stanovení vzdělávacích cílů v procesu tvorby studijních opor?

4. Podle jakých doporučení můžete konstruovat vhodné definice vzdělávacích cílů pro vaši studijní oporu?

Shrnutí:

Tato studijní opora popisuje klíčové prvky tvorby kvalitní textové studijní opory. Vysvětluje základních principů její tvorby, definuje a modeluje její strukturu a doporučuje vhodná kritéria a formulaci pro definování vzdělávacích cílů. Tato studijní opora slouží jako komplexní přehled základů tvorby kvalitních textových studijních opor a umožňuje vyučujícím rozvíjet jejich didaktické dovednosti nezbytné k jejich vytváření.

Doporučená literatura a zdroje:

Eger, I. Jak tvořit distanční text. ZČU v Plzni, Plzeň 2000, ISBN 80-7082-651-7.
<https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/2021/cislo-9/jak-muzeme-dosahnout-vynikajici-urovne-vyuky.html>

Poznámka: Taxonomií vzdělávacích cílů existuje celá řada; Bloomovu taxonomii a Revidovanou Bloomovu taxonomii zde uvádíme jako příklad práce s podobným podpůrným materiálem (viz též dále ve 4. kapitole Metodiky). Pro výuku zaměřenou na tvůrčí, reflektivní nebo metakognitivní obsahy je vhodné využívat taxonomie jiné, např. Merzano/Kendallovu či další.

3.3 Elektronická studijní opora:

Elektronická studijní opora je digitální materiál, který umožňuje aktivní účast uživatele. Tento typ materiálu může obsahovat prvky, které umožňují uživatelům interakci, jako jsou cvičení, testy, odkazy na další zdroje, multimediální prvky (audio, video), animace nebo simulace, a umožňuje studentům zapojit se do učebního procesu.

Interaktivních elektronické opory mohou, ale nemusí být vždy integrovány do konkrétního systému pro správu vzdělávání, LMS (learning management system). Tyto opory mohou být vytvořeny jako samostatné webové stránky, mobilní aplikace, online kurzy nebo jen online PowerPointová či Googlová prezentace, které studentům umožňují interagovat s obsahem a provádět různé vzdělávací aktivity.

Jako příklad dobré praxe zde odkazujeme na prezentaci standforské d.school, která nabízí ukázkou tříhodinového kurzu zaměřeného na rozvoj designerského myšlení pro začátečníky a obsahuje řadu multimediálních a interaktivních prvků: [FINAL_d.school Starter Kit - Prezentace Google](#)

Charakteristika elektronických studijních opor:

- Mohou mít různé formáty, například e-knihy, prezentace, grafy, videa nebo interaktivní aplikace.
- Mohou být dynamické a interaktivní, umožňující uživatelům aktivní zapojení do učení.
- Mohou obsahovat odkazy na další zdroje a interakci s dalšími uživateli prostřednictvím komentářů a diskusí.

- Mohou být aktualizovatelné a flexibilní, umožňovat snadnou úpravu a průběžné doplňování informací.
- Mohou být přizpůsobené konkrétním potřebám a rychlosti učení jednotlivých uživatelů.
- Mohou nabízet různé multimediální prvky, jako jsou obrázky, zvuky, animace apod.
- Mohou být přístupné z různých zařízení a míst, například z počítačů, tabletů nebo chytrých telefonů.
- Mohou nabízet různé formy hodnocení a zpětné vazby, například dotazníky, kvízy nebo interaktivní testy.
- Mohou být přizpůsobené různým jazykům a jazykovým úrovním.
- Mohou být šetrné k životnímu prostředí, snižovat spotřebu papíru a výdaje na tisk.

Multimedialita

Multimedialita je klíčovým prvkem, který odlišuje elektronické studijní materiály od klasických výukových textů. Díky multimédiím mohou elektronické studijní materiály obsahovat nejen text a ilustrace, jako materiály tištěné, ale také zvuk, video a různé kombinace těchto prvků. V současné době je velmi populární využívání vzdělávacích videí v elektronických studijních materiálech, o čemž pojednáváme podrobněji v jedné z následujících sekcí (viz Video jako studijní materiál).

Hypertextualita

Propojování dokumentů a jejich částí pomocí hypertextových odkazů nebo hyperlinků, známé jako hypertext, je důležitým prvkem elektronických studijních materiálů. Umožňuje uživatelům snadno se přesouvat mezi různými místy v textu nebo k informacím v jiném dokumentu jednoduchým kliknutím. Využívání hypertextu má velký vliv na způsob práce se studijními materiály. Zatímco u tradičních tištěných materiálů se předpokládá lineární čtení, u studijních materiálů s hypertextovými odkazy mohou studující pracovat nelineárně, například prozkoumávat doplňující informace a poté se vrátet zpět k průběhu čtení.

Interaktivita

Interaktivita se vztahuje k hypertextu a přináší další aspekt využití. Jde o možnost přímého zapojení čtenáře do studijních materiálů díky klikání a interakci. U hypertextových odkazů se klikání používá k přesouvání na jiná místa v materiálech, zatímco u interaktivity se využívá pro provádění předem definovaných akcí, které studijní materiál následně ošetřuje. To může být například manipulace s animacemi, vizualizacemi nebo 3D modely, nebo také zobrazování otázek přímo v rámci studijního materiálu. Na rozdíl od klasických tištěných materiálů, kde je čtenář pouze pasivním příjemcem, interaktivita umožňuje studujícím aktivně pracovat a interagovat s vyučovacím materiálem.

Dostupnost

Rozdíl mezi elektronickými a tištěnými studijními materiály je patrný i v jejich dostupnosti. Zatímco množství tištěných materiálů může být limitováno a mnozí

studenti proto k nim nemají přístup, elektronické materiály jsou dostupné pro všechny. Navíc jsou elektronické materiály okamžitě dostupné kdykoli, což není vždy případ u tradičně tištěných materiálů uložených například v knihovně nebo ve studovně. Nicméně pro práci s elektronickými materiály je nutné mít spolehlivý přístup k odpovídajícímu zařízení (počítač, chytrý telefon, čtečka), což může omezovat jejich dostupnost a míst, kde lze s nimi pracovat.

Rychlost publikace

Elektronické studijní materiály mohou být publikovány mnohem rychleji a jednodušeji než tradiční tištěné texty. Rychlost publikace je úzce spojena s čerstvostí informací. Díky rychlé a snadné publikaci mohou být elektronické dokumenty aktualizovány v krátkém časovém horizontu, což umožňuje zajištění vyšší čerstvosti informací pro studující. Na rozdíl od tištěných textů, kde je nutné absolvovat kroky jako tisk a distribuci, publikace elektronických dokumentů zahrnuje pouze několik kliknutí myši. Díky tomu mohou být elektronické informace rychleji dostupné čtenářům.

Snadná údržba

Elektronické studijní materiály přináší nejen rychlost publikace, ale také další důležitý aspekt – možnost snadné údržby. Lze snadno provádět dodatečné úpravy, opravy a doplňování již zveřejněných studijních textů. U vytištěných studijních materiálů, na kterých jste pracovali dlouhou dobu, je téměř nemožné něco opravit nebo doplnit. U elektronických materiálů je to mnohem snadnější, rychlejší a levnější.

Rozsah

Texty používané při studiu, tištěné nebo elektronické, se často liší v rozsahu. Elektronické texty jsou obvykle kratší nebo jsou rozděleny do menších částí. Menší rozsah souvisí s tím, jak studující elektronické texty čtou (viz níže) a jak jsou tyto texty psány (odkaz).

Důvěryhodnost

Důvěryhodnost informací je klíčovým faktorem, který stojí za pozornost. Většinou lidé více důvěřují informacím předaným v tištěné formě než na internetu. To je způsobeno tím, že na internetu může být kdokoli autorem informací a věřit jejich pravdivosti a spolehlivosti je tedy méně obvyklé.

Čtení a zpracování textu

Čtení na papíře je obvykle vnímáno jako pohodlnější než na obrazovce. Čtení z počítačového monitoru je náročnější pro oči a po delším čase může být nepříjemné. Tištěný materiál si můžeme číst kdykoliv a kdekoliv, i v pohodlné poloze, což umožňuje delší čtení. Naopak při čtení elektronického textu z počítače nebo notebooku jsme omezeni nepřírozenou a nekomfortní polohou (i když lze tento problém částečně řešit pomocí tabletů nebo elektronických čteček). Papírový text nejen lépe vyhovuje čtení, ale také usnadňuje práci s ním. Například podtrhávání a psaní poznámek do textu může být pro studující metodou, jak s textem lépe pracovat nebo jej prozkoumat. I když elektronické texty umožňují také psaní poznámek, pro mnohé studenty je stále jednodušší, příjemnější a rychlejší pracovat s tištěnými studijními materiály.

Hledání informací

Vyhledávání konkrétních informací nebo slov je v tištěných materiálech omezenější než v elektronické podobě. U knihy lze využít pouze obsah a rejstřík, pokud jsou k dispozici. V opačném případě je potřeba si pamatovat, kde se konkrétní informace v knize nachází, nebo si na průběžném čtení dělat poznámky. Naopak elektronické materiály většinou umožňují fulltextové vyhledávání, které umožňuje snadno najít všechny výskyty daného slova nebo fráze v dokumentu.

Konkurence obsahu

Konkurenční prostředí pro elektronické studijní materiály je výrazně vyšší než u tištěných verzí. Co to znamená? Pokud student čte studijní materiál online, má k dispozici mnoho dalších možností jeho čtení, nebo se může rychle přesunout k jiným aktivitám, jako je například prohlížení e-mailů, sledování videí, procházení sociálních sítí nebo hraní her. Konkurence obsahu je zde spojena s konkurencí o pozornost a její udržení. Udržet pozornost při čtení elektronických studijních materiálů je často obtížnější než při používání materiálů tištěných. Proto musí být elektronické studijní materiály psány jiným způsobem, aby byly účinné.

Struktura elektronické studijní opory

Formální struktura elektronické studijní opory se může lišit v závislosti na konkrétním systému nebo platformě. Obecně je však struktura obvykle tvořena několika základními elementy:

1. **Úvodní informace** – zde se uživatel dozví základní informace o studijní pomůcce, jako například název, popis, cíl a rozsah.
2. **Obsahová struktura** – seznam jednotlivých kapitol, témat nebo modulů, které studijní pomůcku tvoří.
3. **Učební materiály** – mohou být v různých formách, například text, obrázky, diagramy, videa, audia, prezentace atd., v závislosti na typu a cíli studijní pomůcky.
4. **Interaktivní prvky** – například testy, kvízy, úkoly, diskusní fóra nebo možnost komunikace s učitelem nebo ostatními studenty.
5. **Odkazy na další zdroje** – elektronická studijní pomůcka může obsahovat odkazy na další zdroje pro hloubkové studium témat.
6. **Hodnocení a zpětná vazba** – v určitých systémech může být součástí elektronické studijní pomůcky také možnost získání zpětné vazby od učitele nebo vyhodnocení dosaženého pokroku.
7. **Navigační prostředky** – pro snadnou orientaci v elektronické studijní pomůcce mohou být k dispozici různé navigační prostředky, jako například menu, vyhledávání nebo indikátory pro ukazatel aktuální pozice v obsahu.

Celková struktura elektronické studijní pomůcky je obvykle uživatelsky přívětivá a snadno použitelná, aby studenti mohli efektivněji pracovat a dosáhnout svých cílů bez zbytečného zdržování.

Doporučený postup, jak postupovat při vytváření kvalitní elektronické studijní opory:

1. Definování cíle a obsahu

Nejdůležitějším krokem při tvorbě elektronické studijní opory (dále jen ESO) je definování cíle, pro který je tvořena, a stanovení obsahu, který by měla pokrývat. Je důležité mít jasnou představu o tom, co chceme, aby studující z ESO získali a jakým způsobem toho dosáhnou.

2. Vybírání vhodných materiálů

Vytváření ESO zahrnuje nejen psaní textů, ale také výběr vhodných multimediálních prvků, jako jsou obrázky, videa, animace nebo interaktivní prvky. Je důležité zvolit materiály, které nejen doplňují obsah ESO, ale především ho obohacují a zlepšují pochopení studentů.

3. Strukturování obsahu

ESO by měla být přehledná a strukturovaná. Je vhodné ji rozdělit do logických jednotek, například kapitol, témat nebo lekcí. Struktura by měla být intuitivní a snadno navigovatelná, aby studující mohli snadno najít to, co potřebují.

4. Volba vhodného formátu

Při vytváření ESO je důležité zvolit vhodný formát. Může to být například interaktivní webová stránka, prezentace, e-kniha nebo aplikace. Je nutné zvážit, který formát bude pro daný obsah a cílovou skupinu studujících nejvhodnější.

5. Zajištění interaktivity a aktivity

Interaktivita a aktivita jsou klíčové prvky pro úspěšnou ESO. Vyučující by měl využít interaktivní prvky, jako jsou kvízy, otázky a odpovědi, příklady, šifry, hádanky, které studující angažují a pomáhají jim si informace zapamatovat.

6. Pravidelné aktualizace a opravy

ESO není statický materiál a měl by být pravidelně aktualizován a v případě potřeby opravován. Vyučující by měli být schopni identifikovat oblasti, které potřebují aktualizaci, a zajistit, aby byly informace v ESO stále aktuální.

7. Zohlednění různorodých učebních stylů

Při tvorbě ESO je důležité zohlednit různorodost učebních stylů studentů. To znamená, že by měla být přístupná a sdělná pro vizuálně, auditivně i kinesteticky orientované studenty. Je tedy vhodné zahrnout do ESO textové materiály, obrázky, videa, ale také například zvukové nahrávky a interaktivní prvky.

8. Testování ESO

Před uvedením ESO do praxe by měl vyučující provést testování s malou skupinou studujících a ověřit jejich názor na materiál. Tímto způsobem může zjistit, jestli je ESO pro studující užitečná, a získat zpětnou vazbu pro další zlepšení.

9. Podpora a doporučení pro studující

Vyučující by měl v ESO zahrnout podporu a doporučení pro studující, například odkazy na další zdroje, literaturu, způsoby, jak se učit nebo řešit obtížné úlohy. Tím mohou studující získat užitečné nástroje pro samostatnou práci s ESO.

10. Samostatný rozvoj a spolupráce s kolegy

Vytváření kvalitní ESO nekončí u jedné verze. Je důležité neustále se rozvíjet a spolupracovat s kolegy, kteří mají podobné zkušenosti. Vyučující by měl být otevřený návrhům a připomínkám a snažit se svůj materiál neustále vylepšovat.

Vytváření kvalitních ESO není jednoduché, vyžaduje čas, úsilí a kreativitu. Avšak s dobrým plánováním a dodržováním uvedených kroků může pedagog vytvořit efektivní a užitečnou studijní pomůcku pro své studenty.

V této kapitole jsme se seznámili se základními principy a doporučenou strukturou některých typů studijních opor. Věnovali jsme pozornost doporučením při jejich tvorbě. V následující kapitole se budeme věnovat konkrétněji a podrobněji tvorbě elektronické studijní opory v prostředí LMS Moodle.

4.0 TVORBA ZÁKLADNÍCH STUDIJNÍCH MATERIÁLŮ V MOODLE

4.1 Cílová skupina a její specifické potřeby

Hlavní cílovou skupinou užívání studijních systémů jsou v první řadě studující UMPRUM: materiály jsou určeny pro ně a kladou na ně jisté nároky, které nejsou dány jenom vzdělávacím obsahem kurzů, ale i formou, kterou určuje zvolený systém. Významnou položkou v charakteristice cílové skupiny mohou být i speciální studijní potřeby a nároky v podobě poruch učení či přijímání informací, nebo jiných překážek ve studiu. Dalším významným faktorem v každém studiu je motivace, tomto případě nejen ke studiu samotnému, ale hlavně k používání studijního systému.

Uživatelé systému Moodle jsou i vyučující. Překlopení výuky nebo její části do distančního režimu znamená většinou významný zásah do metod jejich práce, vyžaduje často zásadní aktualizaci a nové členění obsahu. Ani u nich nemůžeme předpokládat, že jejich interakce se systémem bude bezproblémová. Je tedy nezbytně nutné, aby škola nabízela podporu, která bude vstřícná a otevřená všem možným problémům, na které mohou vyučující narazit. Pokud se škola rozhodne pro podporu systému Moodle, měla by zajistit také metodickou podporu pro přípravu kompletních kurzů, tedy pro zpracování učební látky do podoby obsahu kurzů, pro optimální využití interakčních možností systému i volbě a realizaci odpovídajících závěrečných testů a hodnotících a zpětnovazebných procesů. Viz. dále v kap. 5. Rozvoj a udržitelnost distanční výuky na UMPRUM

4. 1. 1 Analýza cílů a metod výuky při přípravě distanční výuky; Bloomova taxonomie

Bloomova taxonomie vzdělávacích cílů (Benjamin Bloom, 1956) byla ve své původní podobě velmi vzdálena představě, kterou mají vyučující tvůrčích a uměleckých oborů o obsazích a cílech své pedagogické práce. Z dnešního pohledu toporný a mechanický postup „od základny k nadstavbě“ vycházel z principů transmisivní pedagogiky a z představ, že předávání informací ve vzdělávání je lineární proces, který směřuje od vyučujícího k žákovi a umožňuje v kterémkoli okamžiku identifikovat fázi, ve které se žákovo poznání nachází. Rigidní používání této taxonomie a nedostatek jiných informací o fungování mozku a vzniku poznání vedly k mylným závěrům, že tvůrčí a umělecké vzdělávání není vhodné podrobovat podobným analýzám.

V původním znění Bloomovy taxonomie najdeme v kognitivní doméně tyto stupně poznání (postup od jednoduchých po složitější úrovně):

- *znalost* (knowledge) zahrnuje chování a testové situace, kdy se zdůrazňuje zapamatování představ, učiva nebo jevů, a to buď rozpoznáním nebo vyvoláním z paměti
- *pochopení/porozumění* (comprehension) zahrnuje vzdělávací cíle, chování nebo odpovědi, které představují pochopení/porozumění doslovného sdělení v rámci komunikace
- *aplikace/použití* (application) použití osvojené informace, konceptu nebo metody v jiné situaci k řešení problému

- *analýza* (analysis) zdůrazňuje rozbor učiva na jeho základní části/složky a odhalení vztahů mezi jeho částmi a pochopení způsobů, jak jsou tyto části/složky uspořádané
- *syntéza* (synthesis) je skládání složek a částí tak, aby tvořily celek. Ty se kombinují tak, aby vytvořily uspořádání (pattern) nebo strukturu, která předtím nebyla zřejmá/jasná
- *hodnocení* (evaluation) je uvažování ve vztahu k nějakému záměru hodnotit, jako jsou představy, práce, řešení, metody, učivo atd. Používají se kritéria a standardy hodnocení rozsahu.

Myšlenkové/kognitivní operace a tím i vzdělávací cíle vyšších úrovní jsou řazeny podle rostoucí náročnosti a jsou podmíněny zvládnutím úrovní předchozích. Nezvládnutí jedné úrovně obvykle zakládá problémy při dosahování úrovní vyšších. Kromě kognitivního okruhu (znalostní domény) byly později popsány také vzdělávací cíle ve dvou dalších okruzích vzdělávacích cílů, v doméně afektivní a doméně psychomotorické.

(viz [Bloomova taxonomie – Wikipedie \(wikipedia.org\)](https://www.wikipedia.org))

V devadesátých letech prošla Bloomova taxonomie rozsáhlou revizí, která přináší jednak změny v pojetí okruhů (domén), jednak, v souvislosti s opouštěním transmisivního modelu vzdělávání ve prospěch pedagogického konstruktivismu, připouští možnost „přeskočit“ nebo zcela vynechat některé z dosud domněle nezbytných úrovní, případně celé pořadí zcela převrátit. Součástí této změny je i opuštění představy o žák/studujícím vstupujícím do procesu studia jako nepopsaný list (tabula rasa). Pedagogický konstruktivismus pracuje s prekoncepty, jejichž využití vsazuje žáky do procesu vzdělávání i jinam než na samotný začátek.

I když hierarchické uspořádání taxonomie zůstává v nové verzi zachováno, postup od nejjednoduššího k nejsložitějšímu již není předkládán jako nutný. Zejména při jednotlivých aktivitách v hodinách může dojít k prolínání, při kterém je hierarchie porušena (například žák může hodnotit, aniž by aplikoval, žák může tvořit, aniž by předem viditelně prokázal znalost v kterémkoli z nižších stupňů.). V celkovém průběhu kurzu by však měly být přítomny všechny dimenze taxonomie. Mezi prvními, kdo o této taxonomii referoval v Česku, byla J. Hudecová, která přeložila také níže uvedenou matici.

Tab. 1 Dimenze kognitivního procesu

ZNALOSTNÍ DIMENZE	1. ZAPAMATOVAT	2. ROZUMĚT	3. APLIKOVAT	4. ANALYZOVAT	5. HODNOTIT	6. TVOŘIT
A. Znalost faktů (faktuální znalost)						
B. Konceptuální znalost						

C. Procedurální znalost						
D. Metakognitiv ní znalost						

Autoři revidované Bloomovy taxonomie rozlišují **čtyři typy poznání:**

Tab. 2 Dimenze poznání (*knowledge*)

Faktuální	základní znalosti, které si musí student osvojit pomocí disciplíny nebo řešením problémů	znalost terminologie, technické symboly, noty
Konceptuální	vzájemné vztahy mezi základními prvky v rámci větší struktury, díky kterým fungují dohromady	znalost klasifikací a kategorií, Pythagorův teorém, fáze geologického vývoje země
Procedurální	jak něco udělat, metody dotazování a kritéria pro použití dovednosti, algoritmy, techniky a metody	znalost oborově specifických dovedností a algoritmů, znalost kritérií pro určení vhodných postupů, dovednosti používané při malování vodovými barvami
Metakognitivní	znalost kognice obecně stejně jako uvědomění a znalost vlastního poznání	strategické znalosti, znalosti kognitivních úkolů jako je kontextuální pochopení, sebepoznání

Tab 3 Dimenze kognitivních procesů (*cognitive process*)

Zapamatovat	uložení a vybavení znalosti z dlouhodobé paměti	poznávání a rozpoznávání, vybavování
Rozumět	konstruování významu na základě získaných sdělení včetně ústního, písemného nebo grafického vyjádření	interpretace, doložení příkladem, klasifikace, sumarizování, usuzování, porovnávání, vysvětlování
Aplikovat	využití postupu nebo struktury v různých situacích	vykonávání, zavádění (implementace)

Analyzovat	rozložení materiálu na části a určení, jaký je vzájemný vztah částí vztahují a v jakém jsou vztahu k celkové struktuře nebo účelu	rozlišování, uspořádání, přisuzování
Hodnotit	posouzení podle daných kritérií a standardů	kontrolování, kritizování
Tvořit	vytváření nových soudržných celků z jednotlivých prvků, reorganizace prvků do nového znaku nebo struktury	vytváření, plánování, tvorba

Taxonomií vzdělávacích cílů existuje více a v pedagogickém výzkum se s nimi běžně pracuje. Pro naše potřeby třídění činností a fází v pedagogickém procesu by i „revidovaná Bloomovka“ mohla být užitečná.

V čem nám mohou taxonomie vzdělávacích cílů pomoci? V prezenční výuce probíhá proces předávání znalostí a dovedností často na intuitivní bázi; studující často „uhodnou“ cíl a záměr vyučujících na základě vcítění do situace, při zadávání tvůrčích úkolů se s tímto postupem mnohdy i počítá. V distančním režimu, kde chybí osobní kontakt, je nezbytné mít tyto tajemné posuny a proměny podchycené a definované, včetně obsahů, prostředků a cílů pedagogické interakce. Je tedy dobré podrobit program analýze například na úrovni procesů, k nimž studující vedeme nebo vybízíme. Taková analýza je důležitá ve fázi hodnocení práce studujících, ale i pro evaluaci programu samotným vyučujícím.

4.2 Vlastnosti a nároky systému Moodle

Dosavadní využití Moodle na UMPRUM zdaleka neodpovídá možnostem, které tento systém nabízí. (detailní rozbor v textu UMPRUM – uložené materiály pro výuku v režimu blended learning a převládající přístupy k jejich tvorbě a funkci; charakteristika)

Distanční, či spíše převážně hybridní formy vzdělávání na UMPRUM stále zůstávají rozprostřeny v široké škále používaných prostředků a programů. Živelné vyhledávání a osvojování různých systémů z doby covidu pomohlo vyučujícím objevit nové možnosti výuky, a návrat k běžné výuce zatím nemotivuje k opuštění objeveného. Někteří studenti v průběhu dotazování na jaře 2023 uváděli, pravděpodobně s mírnou nadsázkou: každý předmět máme v jiném programu, režimu, na jiné platformě. Je třeba dále respektovat výběr učiněný pod tlakem ve výjimečných podmínkách, nebo může škola nabídnout volby, které vyhoví všem?

V současnosti jsou hlavním podporovaným systémem na UMPRUM MS Teams. Nabízejí poměrně jednoduché, intuitivní základní ovládání, přehlednou nabídku funkcí a vcelku komfortní propojení online setkávání s běžnou prezenční výukou. Výhodou je i vícecestná vzájemná komunikace vyučujících i studujících. Poněkud

chaotický, živelný charakter „Teamsů“ však vynikne, pokud od nich požadujeme systematickou pomoc, například řazení ukládaných souborů ve větších studijních skupinách. Přes drobné nedostatky a občasné potíže jsou však MS Teams asi nejpřátelštějším prostředím pro běžnou výuku, pokud tato probíhá převážně prezenčně a vyučující i studující doplňují vzájemnou komunikaci sdílením souborů, prezentací a dalších materiálů ke studiu, i odevzdaných úkolů.

LMS Moodle je oproti MS Teams uceleným, promyšleným a stále zdokonalovaným systémem, který sice také může být doplňkem prezenční výuky, ale může fungovat jako platforma plně distanční. Existují volně přístupné ucelené systémy, které shrnují a nabízejí zkušenosti velkých univerzitních celků s využíváním Moodle, například Univerzity Karlovy v Praze a Masarykovy univerzity v Brně. Pokud bude UMPRUM pracovat s Moodle v míře odpovídající velikosti a zaměření školy, není nutné ani ekonomické objevovat již objevené a vyzkoušené, spíše je třeba nalézt optimální možnosti, a především důvody pro jeho využití.

Hlavním důvodem může být příprava plně distančních kurzů pro vzdělávací program určené vzdáleným studujícím, u nichž se nepředpokládá možnost prezenční účasti. Moodle umožňuje vytvoření uceleného systému předávání znalostí, jejich cvičné aplikace a zpětné vazby v podobě různých druhů testování a může tak vyhovět požadavkům těchto programů.

Významnou výhodou Moodle je také možnost řízení průběhu kurzu například určením přesné doby zveřejnění studijních materiálů, zadání úkolů, odevzdávání hotových prací. Tuto nabídku však můžeme plně využít pouze v případě, že máme celý kurz plně připravený již v době jeho zakládání v systému.

4.3 Možnosti v nabídce systému Moodle (pro využití převážně jako typ „Zdroj“)

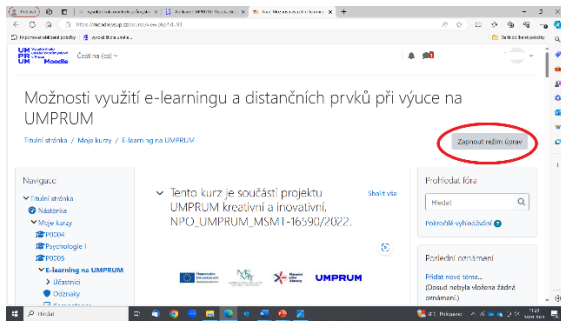
V rámci funkčnosti a technické realizace lze základní studijní materiály v systému Moodle rozdělit do tří hlavních skupin:

První skupinou jsou studijní materiály vytvářené přímo v prostředí Moodle ve formě „živé“ webové stránky nebo série stránek. Tyto materiály lze vytvářet pomocí modulů **Stránka** a **Knihy**. Modul **Stránka** umožňuje vytvořit jednotlivou webovou stránku, zatímco modul **Knihy** umožňuje vytvořit soubor více stránek, které lze rozdělit do kapitol a podkapitol. (4.3.1)

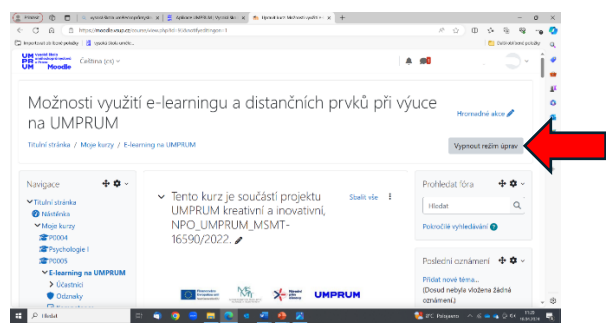
Druhou skupinu tvoří studijní materiály vytvářené mimo prostředí Moodle v externím programu, nejčastěji asi ve Wordu. Tyto materiály se pak nahrají do prostředí Moodle a zveřejní se pro studenty. Bývají to textové dokumenty, ale i obrázky, zvukové nebo video soubory. V prostředí Moodle jsou k dispozici moduly **Soubor** a **Složka** pro nahrání a zveřejnění těchto externě vytvořených materiálů. (4.3.2)

Poslední skupinou jsou studijní materiály nebo zdroje umístěné mimo kurzy. Mohou to být webové stránky nebo online dokumenty vytvořené někým jiným a pro jiný účel, které jsou však relevantní pro výuku. V takovém případě je možné na ně jednoduše odkázat pomocí modulu **URL** v prostředí Moodle. (4.3.3)

Před úpravami je nutno **vždy** použít „tlačítko“ **Zapnout režim úprav**. (obr. 1.)

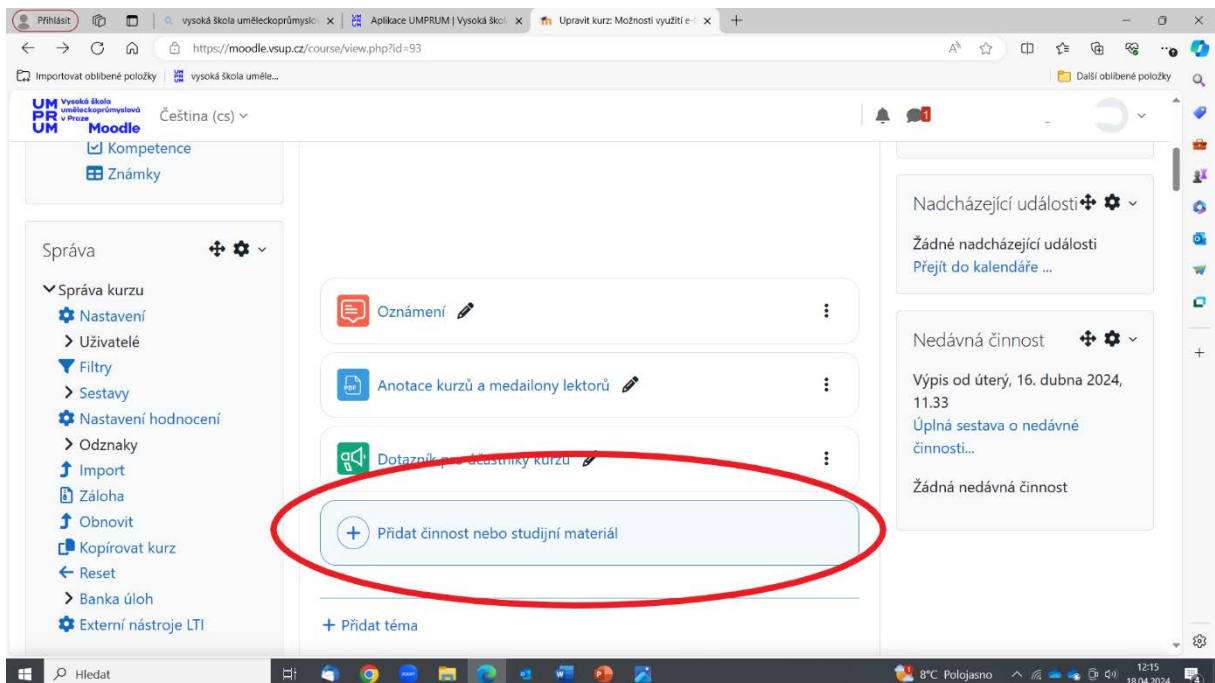
obr. 1

obr. 2

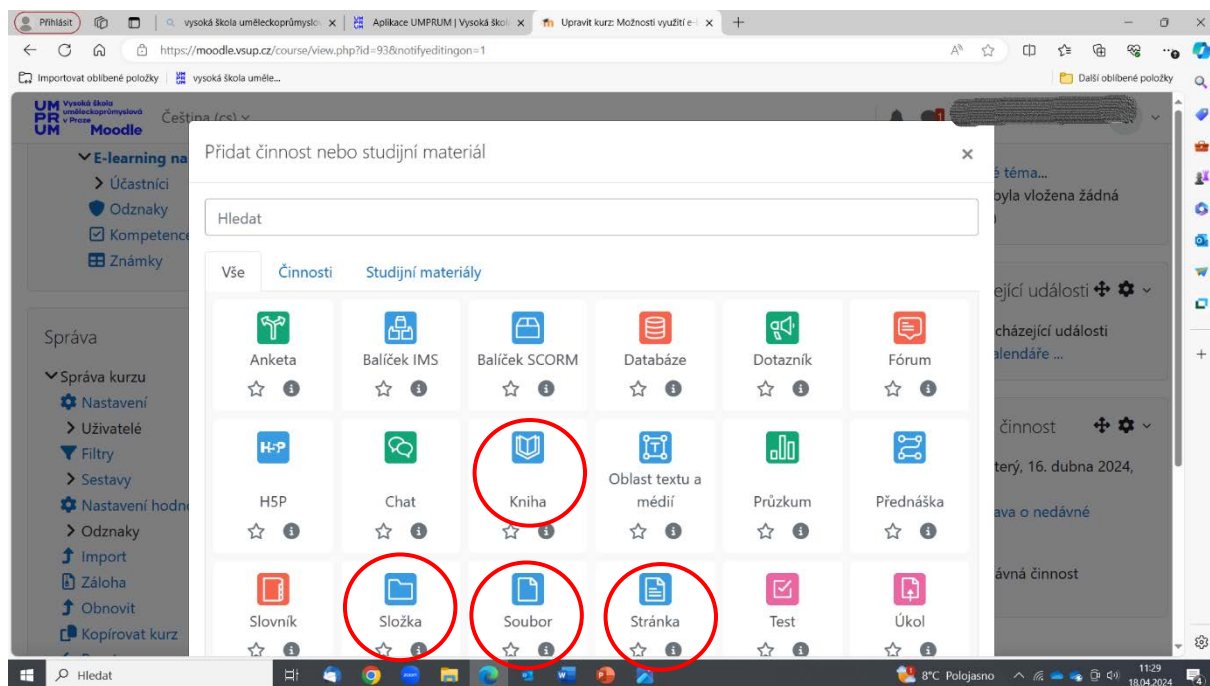
System je nyní připraven k práci na nové podobě kurzu (obr.2).

Na titulní straně sjedeme níže a najdeme pokyn **Přidat činnost nebo studijní materiál (obr. 3)**

Obr. 3 Přidat činnost nebo studijní materiál

Kliknutím na pokyn **Přidat činnost nebo studijní materiál** otevřeme nabídku (obr. 4).

Obr. 4.

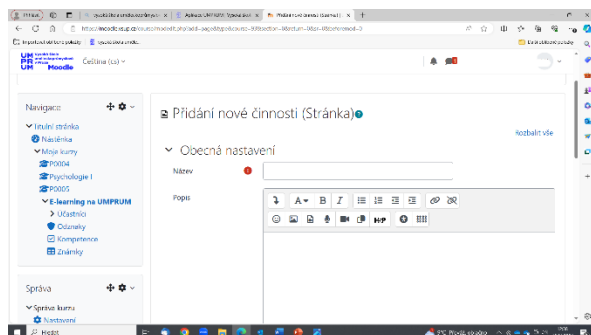
4. 3. 1 Studijní materiály jako webová stránka nebo jejich svazek (Stránka a Kniha)

Stránka (Obr. 5, 6)

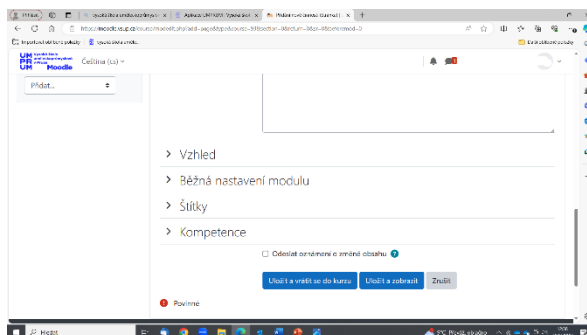
Tvorbu jednoduchého studijního materiálu ve formě webové stránky umožňuje modul Stránka. V rámci kurzu tento modul pouze zobrazuje název (a krátký popis) jako odkaz na hlavní stránce kurzu a až po kliknutí na tento odkaz se zobrazí obsah stránky.

Obecně se modul Stránka používá hlavně pro vytváření kratších, kompaktních studijních materiálů. Pro rozsáhlejší materiály s více stránkami je vhodné využít například modul Kniha. Modul Stránka se hodí i pro situace, kdy chcete studentům předat velké množství obsahu, který by na hlavní stránce kurzu zabral příliš místa. Například výklad organizačních informací nebo informací o ukončení kurzu můžete pomocí modulu Stránka zobrazit v samostatné stránce.

Podrobnější informace:

Obr. 5 Stránka

Obr. 6

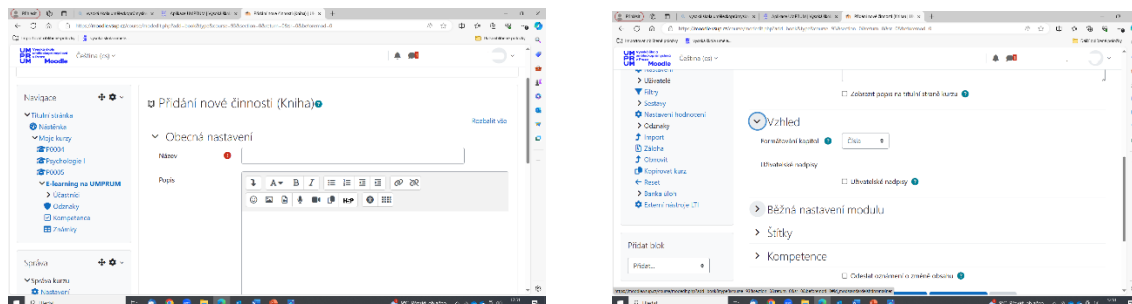
<https://moodleocs.phil.muni.cz/studijni-materialy/stranka/pouzivani-stranky/>

https://docs.moodle.org/403/en/Page_resource

Kniha (Obr. 7, 8)

Modul Kniha umožňuje vytvořit více webových stránek v rámci jednoho studijního materiálu, což je ideální pro delší texty. Stránky knihy odpovídají jednotlivým kapitolám, které lze rozdělit do hlavních a podkapitol.

Obsah knihy slouží jako osnova, kde jsou uvedeny názvy kapitol a případně i podkapitol, a poté hlavní obsahová část, která zobrazuje samotný obsah knihy. Uživatel/studující má také možnost si celou knihu vytisknout nebo zobrazit pro tisk.

Obr. 7, 8 Kniha

Podrobnější informace:

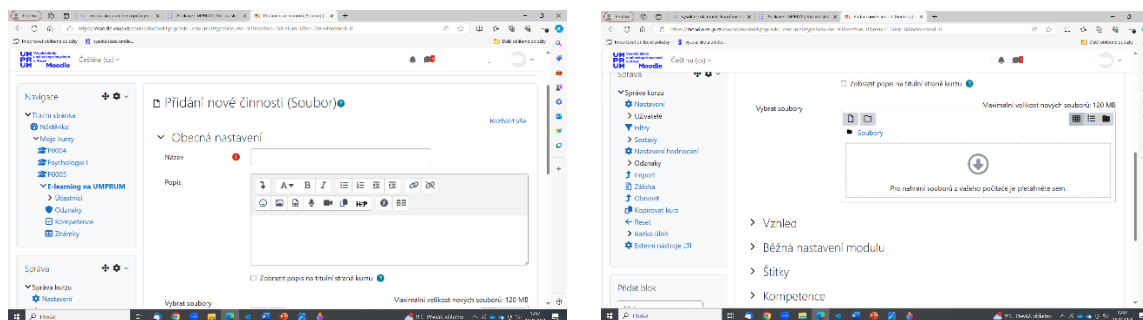
<https://moodle docs.phil.muni.cz/studijni-materialy/kniha/>

https://docs.moodle.org/403/en/Book_resource

4. 3. 2 Studijní materiály vytvořené v externím programu a uložené do systému Moodle (Soubor a Složka)

Soubor (obr. 9, 10) je dalším typem studijního materiálu v systému Moodle. Tento modul je vhodný pro situace, kdy si připravíte celý studijní materiál v externím programu a potřebujete jej pouze nahrát do Moodle v podobě finálního souboru. Například lze takto nahrát výukový text vytvořený v textovém editoru MS Word, nebo prezentaci v Power Pointu, nebo obojí uložit jako soubory pdf a nahrát je do svého kurzu v Moodle.

Práce se soubory v systému Moodle je jednoduchá a intuitivní, protože můžete soubor nahrát přímo na hlavní stránce kurzu. Stačí jej jednoduše přetáhnout ze složky ve svém počítači do požadovaného tématu v kurzu.

Obr. 9, 10 Soubor

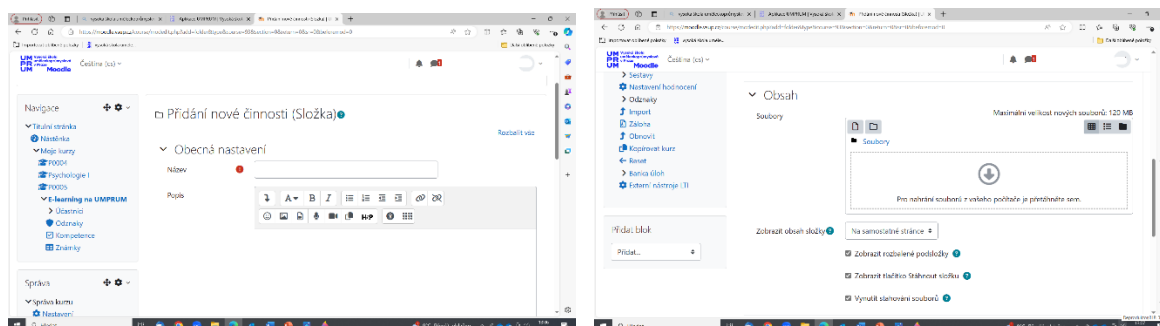
Podrobnější informace:

<https://moodle docs.phil.muni.cz/studijni-materialy/soubor/>

https://docs.moodle.org/403/en/File_resource

Složka

Modul studijních materiálů Složka (obr. 11, 12) funguje obdobně jako složka, kterou znáte ze svého počítače. Pokud potřebujete do kurzu nahrát větší množství souborů k jednomu tématu, můžete je pro lepší přehlednost uložit do společné složky. Kliknutím na odkaz s názvem složky se studujícím na hlavní stránce kurzu zobrazí pouze tento jeden odkaz, namísto dlouhého seznamu jednotlivých souborů. Teprve po rozkliknutí odkazu se pak studující dostane na seznam všech souborů ve složce.

Obr. 11, 12

Podrobnější informace:

<https://moodle docs.phil.muni.cz/studijni-materialy/slozka/>

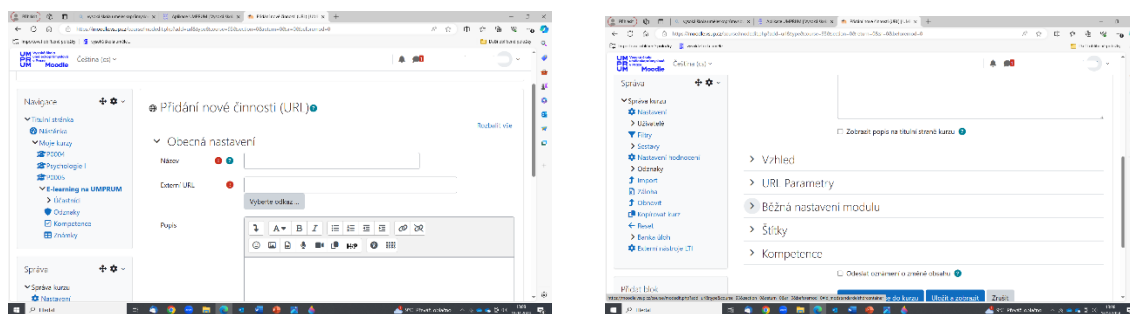
https://docs.moodle.org/403/en/Folder_resource

4. 3. 3 Studijní materiály přístupné online prostřednictvím odkazu URL (Obr. 13, 14)

Odkazy na webové stránky, online materiály a další zdroje mohou být do kurzu snadno přidány pomocí modulu URL. Tento modul předává odkazy na rozšiřující

informace a doplňkové studijní materiály v prostředí internetu. Studující tak mají přístup k užitečným zdrojům, které nejsou součástí kurzu. Pokud víte o nějakém webovém odkazu nebo online materiálu, které mohou být pro studující užitečné, můžete ho jednoduše přidat do kurzu pomocí URL modulu.

Podobně jako u ostatních studijních materiálů můžete i u modulu URL využít funkci „Plnění činností“ k monitorování toho, kdo ze studujících si odkaz zobrazil a využil rozšiřující materiál. Je však nezbytné doplnit k odkazu popis, který studujícím vysvětlí, jak mohou tento materiál využít a jaký úkol mohou pomocí něj splnit.

Obr. 13, 14

Podrobnější informace:

<https://moodle docs.phil.muni.cz/studijni-materialy/url/>

https://docs.moodle.org/403/en/URL_resource

4. 3. 4 Jaký modul v systému Moodle je nejvhodnější pro uložení studijních materiálů a kdy ho použít?

V systému Moodle lze pro uložení studijních materiálů využít různé moduly, mezi kterými je potřeba rozlišovat. Moduly Stránka a Kniha jsou přímo v prohlížeči zobrazené webové stránky, zatímco pro moduly Soubor a Složka si musí studující soubory nejprve stáhnout a otevřít je v odpovídajícím programu. Pro zobrazení souborů ve formátech jako jsou obrázky, PDF, audio nebo video není třeba žádný externí program. Moduly Stránka a Kniha jsou ideální pro průběžně aktualizované a upravované materiály, zatímco pro již hotové a neměnné materiály je vhodnější použít externí soubor.

Moduly Stránka a Kniha umožňují snáze zapojit interaktivní prvky, zatímco modul Soubor je vhodný pro tradiční typy materiálů. Je třeba mít na paměti také, že možnosti prohlížení webové stránky se mohou u různých studujících lišit, a proto je v některých případech lepší použít externí soubor (například ve formátu PDF) pro zajištění konzistence zobrazení. Stránky a krátké knihy si studující obvykle rovnou přečtou, zatímco soubory mají tendenci stáhnout a přečíst později.

4. 4 Video

Video se v poslední době z různých důvodů stává klíčovým nástrojem distanční výuky. Proto je pro nás důležité prozkoumat video jako studijní materiál. Níže

uvádíme hlavní formy využití videa v moderní distanční výuce. Dále také poskytujeme užitečné informace k posouzení, kdy je vhodné a účinné použít video jako studijní materiál a kdy je lepší zvolit jiný formát.

Hlavní způsoby využití videa jako vzdělávacího materiálu

Existuje mnoho forem videa využitelného jako studijní materiál. Pokud se zaměříme na vysokoškolskou výuku, objevíme několik základních stylů, které pokrývají většinu dostupných vzdělávacích videí. Zde proto uvádíme pět hlavních stylů nebo způsobů využití videa jako studijního materiálu.

Záznam přednášky

Hlavní výhodou záznamů přednášek je jejich nenáročná tvorba (často dokonce plně automatizovaná). Na druhou stranu využití těchto studijních materiálů studenty bývá obvykle poměrně nízké, což pramení především z délky takových videí (např. celá reálná přednáška v klasické délce 90 minut) a tako proto, že běžné přednášky jsou učeny reálně přítomným studujícím, s nimiž přednášející komunikuje, zatímco k sledujícím videozáznam se většinou přímo neobrací.

Využití záznamu tradičních přednášek je ale jednoduchý způsob, jak zapojit video do distanční výuky. Tyto záznamy jsou nahrávkou realizovaného vyučování a zahrnují promítanou prezentaci vyučující/ho a materiály používané při výuce. Nejčastěji jsou využívány studenty, kteří nemohli živou přednášku navštívit, nebo těmi, kdo se potřebují opakovaně vracet k prezentovaným komplexním konceptům nebo problémům.

Výhodou této formy studijních materiálů je jejich jednoduché vytvoření a automatizovaný proces vzniku. Nevýhodou bývá jejich délka. Můžeme však záznam rozdělit do kratších úseků, které však musíme vždy opatřit informacemi o jejich obsahu.

Příklad dobré praxe: [Přednášky Katedry volného umění UMPRUM - Michal Pechouček, 2020 \(youtube.com\)](#)

Mluvící hlava

Jedná se typ videa, které ukazuje převážně záběr na hlavu nebo horní polovinu těla vyučující/ho nebo řečníka. Na rozdíl od záznamu přednášky studující vidí vyučující/ho zblízka a mohou rozpoznat výrazy, gesta a emoce, což je více zaujme. Tato videa jsou také obvykle kratší než přednášky a zaměřují se na jedno konkrétní téma.

Tato videa mohou být využita pro různé účely studia. Nejčastěji slouží k představení základních pojmů a důležitých informací. Jako součást distančního kurzu jsou užitečná i proto, že umožňují studujícím vidět svého vyučujícího a alespoň trochu nahrazují osobní kontakt.

Hlavní výhodou mluvících videí je, že jsou pro studující zajímavější než záznamy přednášek nebo komentované prezentace a působí naléhavěji. Na druhou stranu je vytváření těchto videí náročnější z hlediska času a technických a prezentačních dovedností, zejména pokud se snažíme o profesionální kvalitu projevu i záznamu, nebo chceme video obohatit vložením dalších prvků, jako jsou například animace.

Příklad dobré praxe: [Pojmy z filozofie: Jaká je současná filozofie? - YouTube](#)

Komentovaná prezentace

V komentovaných prezentacích studující sledují jednotlivé stránky prezentace (např. v PowerPointu), zároveň však poslouchají výklad vyučující/ho. Někdy mohou být kromě prezentace vidět také záběry vyučujícího, což umožňuje kombinaci mluvícího učitele a komentované prezentace.

Využití komentovaných prezentací v distančním vzdělávání se podobá využití mluvících hlav, tedy jsou vhodné především pro prezentování hlavních témat, definic a dalších klíčových informací.

Výhodou komentovaných prezentací je, že jsou relativně snadno vytvořitelné jak z technického, tak organizačního hlediska, protože vyučující jsou často zvyklí je využívat. Pro studující je dále užitečné, že kromě slovního komentáře mají k dispozici i vizuální prezentaci. Na druhé straně však mohou být komentované prezentace poněkud neosobní (zejména v případě použití pouze hlasu vyučující/ho) a pro studující méně přitažlivé. Nevýhodou při sledování může pro někoho být i nutnost dlouhodobě kombinovat vizuální a auditivní pozornost.

Příklad dobré praxe: [Lokální extrém - komentovaná prezentace \(youtube.com\)](#)

Video screencast (videorecenze)

Video screencast z počítačové obrazovky se podobá komentovaným prezentacím. Namísto připravené prezentace však využívá záznam plochy počítače, doplněný o vysvětlující komentář vyučující/ho. Využití tohoto typu materiálu jako studijní pomůcky však představuje významný rozdíl. Zatímco komentované prezentace slouží především jako přednášky, videorecenze z počítačové obrazovky jsou vhodné pro tvorbu návodů, tutoriálů a podobně. Typickým příkladem videorecenzí jsou návody k práci s konkrétním programem. Vytváření videorecenzí je stejně jako u komentovaných prezentací relativně jednoduché. Jejich hlavní výhodou je přehlednost a názornost, protože vyučující může prostřednictvím svého počítače přímo ukázat studujícím vše potřebné a doplnit to vlastním komentářem. U videorecenzí, které ukazují práci s určitým programem, mohou mít studující problém sledovat video a současně si zkusit práci v daném programu, proto je třeba poskytnout jim více času na aplikaci pokynů, případně některé pasáže ve vhodnou chvíli připomenout nebo zopakovat.

Příklady dobré praxe:

[ZÁKLADY NÁSTROJE PROLNUTÍ | ADOBE ILLUSTRATOR CC ČESKÝ TUTORIÁL - YouTube](#)

[InDesign Advanced Tutorial \(youtube.com\)](#)

Khan Academy style

Jedním z dostupných stylů videa je takzvaný styl Khanovy akademie. Tento formát se zaměřuje na prezentaci pomocí virtuální tabule, na kterou postupně píše nebo kreslí vyučující, aby názorně vysvětlil určitý problém nebo ukázal způsob jeho řešení. Tak jsou vytvářena například videa z portálu Khan Academy, která se zaměřují na matematické příklady. Oproti výše uvedeným video screencastům jsou tato videa kratší a více se zaměřují na vysvětlení konkrétního konceptu nebo řešení určitého problému.

Tvorba videí ve stylu Khan Academy je poněkud náročnější než u video screencastů, protože je nutné si předem připravit přesný scénář v krátkém formátu a mít k dispozici (a dobře ovládat) speciální technologii, například grafický tablet s dotykovým perem. Na druhou stranu jsou tato videa pro svoji názornost studujícím velmi užitečná v procesu učení.

V rámci jednoho videa můžeme samozřejmě kombinovat různé styly, například kombinovat mluvící hlavu a komentovanou prezentaci.

Příklad dobré praxe: [How to make a Khan Academy style educational video \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=...)

Instruktažní video

Slouží k poskytnutí instrukcí nebo tréninku určité konkrétní dovednosti. Je organizováno tak, aby nabízelo nácvik činnosti v postupných krocích nebo fázích, což studujícím usnadňuje pochopení procesu a následování jednotlivých kroků.

Vytvoření kvalitního instruktažního videa vyžaduje věnovat pozornost struktuře výkladu a všem jeho klíčovým prvkům, včetně obsahu, produkce, prezentace a technických aspektů.

Obecné rady, pokyny a tipy pro vytváření kvalitních instruktažních videí:

- Jasně si stanovte, co chcete divákům předat nebo co se mají naučit.
- Stanovený cíl formulujte v úvodu nebo průvodním slovu videa.
- Připravte si strukturovaný scénář s kroky a klíčovými body.
- Informace předkládejte jasně a srozumitelně.
- Nové nebo méně známé pojmy a termíny vysvětlujte a uvádějte v kontextech.
- Nepoužívejte složitá souvětí ani odborným jazykem přetížené formulace.
- Používejte grafiku, animace a praktické příklady pro účinnou vizualizaci konceptů.
- Pokud to jde, ukazujte situace na reálných příkladech nebo demonstracích.
- Používejte kvalitní kameru nebo dobrou kvalitu obrazu pro čistý a ostrý záznam.
- Pokud natáčíte ručně, použijte stabilizátor nebo stativ pro plynulý obraz.
- Zajistěte dostatečné osvětlení pro jasný obraz a minimalizaci stínů.
- Používejte externí mikrofon pro čistý zvuk bez rušení.
- Natáčejte v klidném prostředí a minimalizujte externí hluk.

- Mluvte jasně a pomalu. Akcentujte důležité body.
- Dbejte na správnou artikulaci a hlasovou intonaci.
- Udržujte oční kontakt s kamerou pro osobnější spojení s diváky.
- Stříhejte video tak, aby bylo plynulé a efektivní.
- Vložte grafiku, titulky nebo text pro zdůraznění klíčových bodů.
- Přidání hudby může zvýšit zájem diváků, ale buďte opatrní, aby nebyla rušivá. Raději se vyvarujte průběžného, nepřetržitého hudebního podkresu.
- Před zveřejněním video otestujte se zástupci cílové skupiny, získajte a zpětně využijte zpětnou vazbu.
- Nastavte optimální rozlišení pro video a zohledněte platformu, na které bude zveřejněno.
- Použijte správný formát a kodek pro zachování kvality a optimalizaci velikosti souboru.

Příklad dobré praxe: [01\) Sádrová klínová forma \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=01Sádrová klínová forma)

Jak video v rámci výuky správně využívat

Při tvorbě a využití videa jako vzdělávacího materiálu je třeba brát ohled na některé důležité aspekty kognitivních procesů.

Video a paměť

Člověk má pouze omezenou pracovní paměť a je schopen uchovat pouze omezené množství informací získaných v daném časovém intervalu. Při sledování videa, které neustále přináší nové informace, může studujícím chybět dostatek času pro zafixování a uložení těchto informací do dlouhodobé paměti. Přílišná vizuální i auditivní atraktivita výukového videa mohou být překážkami v zapamatování studijního obsahu.

Pro efektivnější učení může být vhodné rozdělit video na menší části, tzv. micro-chunking, a umožnit tím studentům záznam zastavit, zamyslet se a lépe si informace zapamatovat, případně zapsat. Pro posílení procesu učení mohou být užitečné i interaktivní prvky ve videu, jako například možnost vrátet se v záznamu nebo přepínat mezi dílčími kapitolami.

Video a kognitivní zátěž

Vliv kognitivní zátěže na zapamatování informací z videa závisí na složitosti prezentovaného tématu, ale i na výstavbě a kompozici výukového videa. Je důležité si uvědomit, že video může být náročné a zatěžující pro kognitivní procesy, zejména pokud současně kombinuje psaný text, mluvený komentář a pohyblivý obraz.

Pro účely vzdělávání se proto doporučuje vytvářet jednodušší videa, která nezatěžují kognitivní procesy a nekombinují příliš mnoho prvků najednou. Též je vhodné střídavě používat či zcela omezit prvky, které mohou zvýšit kognitivní zátěž, ale nemají žádnou informační hodnotu (např. hudba v podkresu nebo složité vizuální pozadí, které nemá zásadní vztah k obsahu videa a nenesou kognitivní obsah, ale tříští pozornost sledujících).

Styl videa

Rozmanitá forma vzdělávacích videí má značný vliv na jejich účinnost. Může se jednat o záznam živé přednášky v učebně, prezentaci pomocí programu PowerPoint nebo tzv. mluvící hlavu, která se soustředí na instruktora. Mezi studujícími nejsou záznamy běžných přednášek v učebně příliš oblíbené, ani když jsou rozděleny na kratší části. Video založená pouze na prezentacích PowerPoint (i se záznamem hlasu vyučující/ho) mají menší účinnost než ta, která kombinují snímky prezentace s „živými“ záběry na instruktora. V tutoriálech a návodech se osvědčil styl Khan Academy, který využívá psaní nebo kreslení na virtuální tabuli.

Rychlost promluvy ve videu

Doporučuje se volit přirozenou rychlost promluvy, která se pohybuje mezi 185 až 254 slovy za minutu. Slovní doprovod čleňte jako v písemném projevu: respektujte hranice vět a souvětí i odstavce textu. Používejte přirozenou intonaci: prostě sdělovací styl, otázka, zvolání apod. Dávejte najevo, že si uvědomujete přítomnost posluchačů.

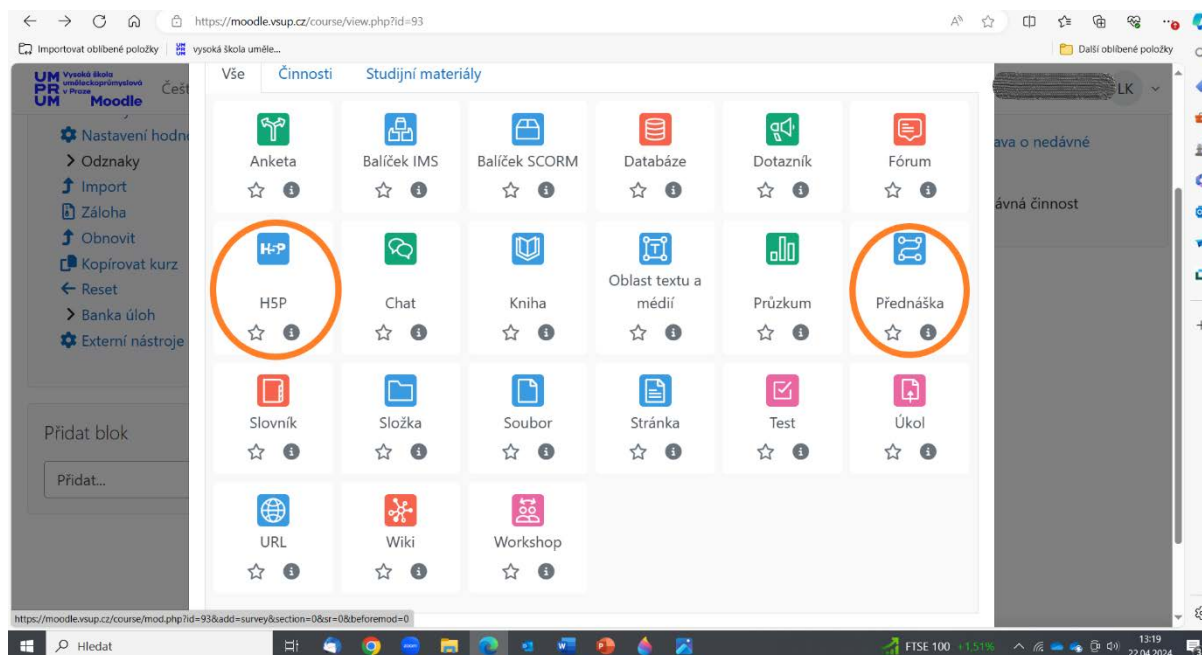
Sledování videa a velikost displeje

Mobilní technologie s menšími displeji mohou být výhodné pro různé vzdělávací účely a někdy si s nimi rádi vystačíme, například když nám umožní účastnit se důležité přednášky z jedoucího dopravního prostředku. Pro soustředěné a dlouhodobější učení prostřednictvím videa jsou však lepší volbou větší obrazovky. Studující sledují obraz ve větším klidu, vnímají ho jako celek a zapamatují si tak významně více informací. Sledovat výukové video v telefonu by tedy mělo být opravdu jen krajním a výjimečným nouzovým řešením.

4. 5 Interaktivní studijní materiály (obr. 15)

Dalším důležitým prvkem elektronických studijních materiálů je interaktivita, která umožňuje studentům aktivně pracovat s materiály namísto pouhého čtení statických textů a posouvá využití Moodle na úroveň Média. Představíme si tři základní přístupy, jak vytvářet a integrovat interaktivní materiály do kurzu na Moodle:

1. Vytváření interaktivních materiálů pomocí H5P (obr. 15)
2. Integrace externích nástrojů pro tvorbu interaktivních materiálů v rámci Moodle
3. Využití modulu Přednáška pro tvorbu interaktivních studijních materiálů (obr. 15)

Obr. 15 Interaktivní studijní materiály

Vytváření interaktivních materiálů pomocí H5P

H5P umožňuje snadné vytváření různých druhů interaktivních studijních materiálů a je k dispozici jako otevřená technologie. Pro tvorbu těchto materiálů je již plně integrována do systému Moodle. Využitím tohoto systému můžeme vytvářet interaktivní studijní materiály přímo v Moodle. Tato technologie využívá HTML5 a tím pádem je možné používat vytvořené materiály i v jiných výukových systémech nebo na kterémkoli webovém prostředí.

Podrobnější informace:

<https://moodleocs.phil.muni.cz/cinnosti/modul-h5p/>

<https://h5p.org/content-types-and-applications>

Integrace externích nástrojů pro tvorbu interaktivních materiálů v rámci Moodle

Kromě technologie HP5 můžete ve svém kurzu využívat pro vytváření interaktivních studijních materiálů různé další nástroje. Tyto nástroje mohou být dostupné online, mimo prostředí Moodle. Jednou z podmínek pro jejich využití je, aby umožňovaly vložení interaktivních objektů do jiných webových stránek pomocí tzv. embedování (viz níže).

Interaktivní prezentace v nástroji Prezi

Pro vylepšení vašich studijních materiálů a jejich neúnavného působení na čtenáře můžete zkusit využít interaktivní prezentace vytvořené v nástroji Prezi.

<https://prezi.com/learn/product-tutorials/>

Cvičení pomocí nástroje Quizlet

Jeden z účinných prostředků pro procvičování jazyků i dalších oborů jsou cvičení vytvořené pomocí nástroje Quizlet. Tento nástroj umožňuje snadno vytvářet sady kartiček, cvičení a her, které mohou být velmi užitečné pro výuku. Vytvoření takovýchto cvičení je jednoduché a stačí jenom vložit seznam slovíček, z kterých se automaticky vytvoří jednotlivé kartičky a cvičení.

[Digital Flashcards & Revision Cards for Students | Quizlet](#)

Vložení externích studijních materiálů do kurzu Moodle

Výše uvedené dva online nástroje umožňují vytvářet interaktivní studijní materiály. I když tyto nástroje existují mimo systém Moodle, můžete je snadno přidat do svého kurzu pomocí modulu Stránka.

Tento postup vkládání externího obsahu se nazývá embedování a spočívá v tom, že pomocí speciálního kódu můžeme vybrané prvky, jako jsou interaktivní prezentace nebo časové osy, vložit do libovolné webové stránky. V současnosti se nejčastěji používá kód v podobě značek `<iframe>` `</iframe>` a většina nástrojů má možnost tento kód automaticky vygenerovat.

Pokud chcete externí nástroje přidat do svého kurzu Moodle, můžete postupovat následovně:

Najdete tlačítko "Embed", "Share" nebo "Link" na stránce nástroje, který chcete vložit do svého kurzu. Toto tlačítko může být označeno ikonou řetězu nebo špičatých závorek. Po rozkliknutí se vám obvykle zobrazí automaticky vygenerovaný kód, který si zkopírujete stisknutím klávesové zkratky Ctrl + C. Kód pro embedování má v současnosti nejčastěji podobu značky `<iframe>` `</iframe>` a většina nástrojů je schopna tento kód automaticky vygenerovat.

V některých případech můžete nastavit parametry, jako je šířka nebo výška, a poté nechat vygenerovat kód.

Následně přejdete do kurzu v systému Moodle a vyberete místo, kam chcete externí studijní materiál vložit (například do modulu Stránka). V editoru obsahu pak pomocí ikony s nápisem "HTML" zobrazíte zdrojový kód a do něj vložíte automaticky vygenerovaný kód, který jste si zkopírovali v předchozím kroku stisknutím klávesové zkratky Ctrl + V.

Využití modulu Přednáška pro tvorbu interaktivních studijních materiálů

Využitím modulu Přednáška je možné vytvářet interaktivní a adaptivní studijní materiály. Vyučující mohou pomocí tohoto modulu vytvářet komplexní materiály, které obsahují obsahové stránky a následující otázky. Sled stránek a přecházení mezi nimi se řídí odpověďmi studujících. Průběh takového studia obvykle začíná zobrazením stránky s informacemi (textovými nebo multimediálními), následované otázkami, ke kterým studující odpovídají. Na základě jejich odpovědí jsou

přesměrování na další stránku. Každý studující tak má možnost projít si přednášku svým individuálním způsobem a tempem.

Podrobnější informace:

<https://moodleocs.phil.muni.cz/cinnosti/prednaska/>

https://docs.moodle.org/403/en/Lesson_activity

Níže uvádíme několik tipů, jak může být modul Přednáška použit v distanční výuce.

Je však důležité zmínit i jednu nevýhodu modulu Přednáška, totiž jeho komplexnost a náročnost při správném nastavení.

Přednáška poskytuje ideální prostředek pro seznámení studujících s novým náročným tématem, které vyžaduje jejich zvýšenou pozornost. Studující mohou procházet Přednášku vlastním tempem a v závěru stránek si pomocí otázek ověřit správnost svého pochopení látky. Přednášku lze přizpůsobit tak, aby studenti museli projít všemi informacemi a důkladně se seznámit s tématem.

4.6 Podpora různých stylů učení

Nabízení různých stylů vzdělávání

Vyučující mohou při představení nového tématu využívat různé metody, aby podpořili rozdílné způsoby učení studujících. Pokud například využijí Přednášku, mohou současně poskytnout studujícím možnost pracovat s obsahem různými způsoby, přizpůsobenými jejich preferencím. Pomocí rozcestníku se v Přednášce mohou vytvořit větve zaměřené na odlišné styly učení. Vyučující mohou nastavit tlačítka s otázkami jako například: „Preferujete čtení?“, „Preferujete poslech?“ nebo „Preferujete sledování videa?“ Studující pak budou mít možnost vybrat si příslušnou větev podle svého nejvýhodnějšího stylu učení.

Hraní rolí a nácvik rozhodování

Pomocí přednášky a simulací jsou studujícím poskytnuty příležitosti pro hraní různých rolí a procvičování schopností rozhodování.

Procvičování rozhodování a simulace situací

Přednáška může sloužit k vytvoření prostředí, kde se studující musí rozhodovat a vývoj situace závisí na jejich volbách. Například mohou trénovat role designéra/architekta a klienta při hledání společného řešení navrhovaného produktu. Přednáška a simulace tak poskytují studujícím možnost vyzkoušet si různé role a rozvíjet své schopnosti argumentace a rozhodování.

Interaktivní fikce a hry

Přednáška může sloužit jako zdroj pro interaktivní fikci a hry typu „rozšiř si svůj příběh“. Studující mohou po přečtení nebo zhlédnutí materiálu rozhodovat o dalším

postupu příběhu. Tato forma učení poskytuje nejenom zábavu, ale zároveň studujícím umožňuje se naučit zvolit vhodný postup v různých situacích. Například v kurzu pro začátečníky se tato metoda může použít pro výuku jazyka.

Adaptivní školení s personalizací

Díky možnosti přizpůsobení mají studující přístup do různých sad otázek pro opakování, což umožňuje posun od základního po pokročilý stupeň znalostí daného tématu. Přesné nastavení zpětné vazby a směřování v odpovědích umožňuje adaptabilní hodnocení.

4. 7 Studijní činnosti v Moodle

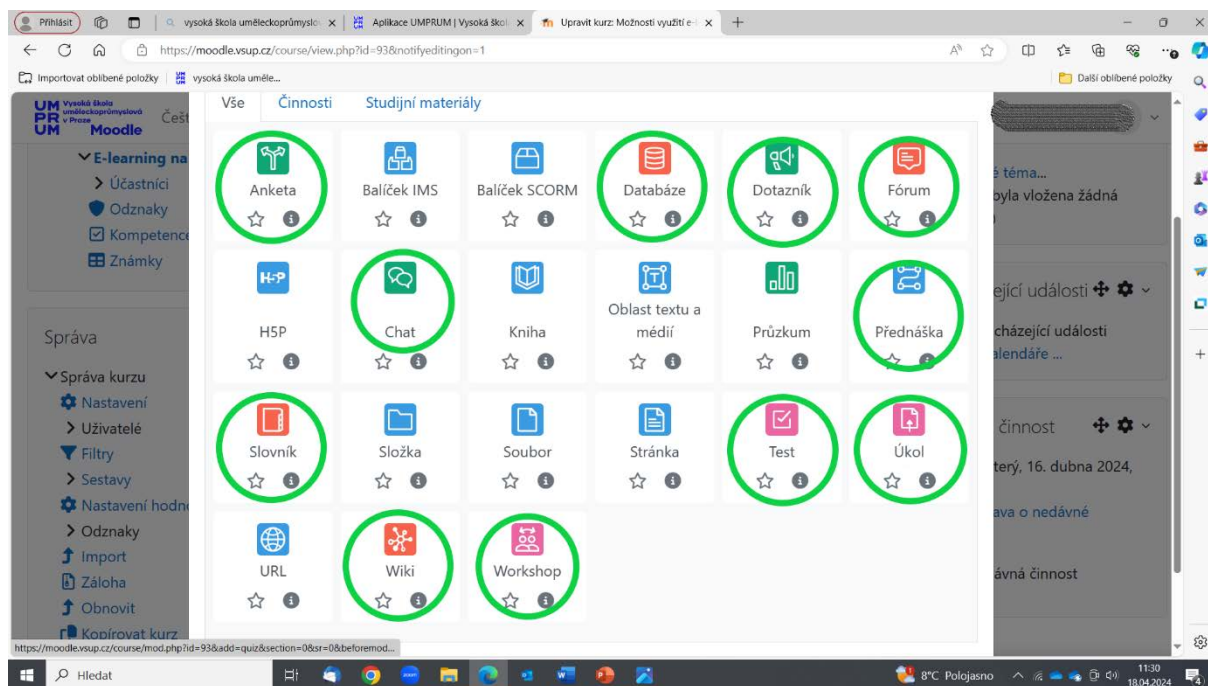
V předešlé části jsme se zaměřovali převážně na studijní materiály, které ukládáme do Moodle. Nicméně asynchronní distanční výuka není jen o přípravě a distribuci materiálů, které si studující musí samostatně prostudovat. Nezbytnou součástí asynchronní výuky jsou také různé další studijní aktivity, které slouží k procvičování učiva a ověření jeho pochopení. V této kapitole si představíme základní nástroje, které systém Moodle nabízí pro přípravu a provádění studijních aktivit.

Zatímco nástroje pro uložení a následné sdílení studijních materiálů se liší jen v detailech a nekladou na vyučující zvláštní nároky, nástroje pro další studijní aktivity předpokládají naši plnou pozornost. Nabízejí nám různé formy a postupy práce a teprve jejich využití činí z Moodle v našich rukách plnohodnotný LMS (Learning Management Systém). Kromě přesné evidence odevzdávání zadaných prací a přihlašování studujících do systému jsou to především nástroje umožňující vzájemnou komunikaci a spolupráci studujících při řešení zadání i při hodnocení výsledků. Tím Moodle oslbuje zásadní nevýhodu distanční výuky, kterou je obtížné udržování průběžné vzájemné komunikace studujících a vytvoření funkčního spolupracujícího kolektivu.

Detailní prozkoumávání nabídky přesahuje možnosti tohoto textu, je třeba věnovat čas pozorné prohlídce nástrojů, které jednotlivé aktivity nabízejí, tak i promýšlení způsobů a možností jejich využití. Můžeme zůstat u základních funkcí, ale také můžeme pomocí těchto nástrojů vytvořit celý systém podporující naše cíle i úsilí studujících. Mnoho funkcí běží po nastavení systému „samo“, takže nevyžadují naši průběžnou aktivitu.

Studijní aktivity v Moodle lze rozdělit do pěti obecných skupin podle jejich funkčnosti a způsobů technické realizace:

1. Odevzdávání úkolů
2. Testování a procvičování
3. Komunikace
4. Společná tvorba obsahu
5. Získávání zpětné vazby

Obr. 16 Nabídka studijních aktivit v Moodle

Úkol (Obr. 17)

Aktivita s názvem Úkol v rámci studia slouží k odevzdání studentských prací a jejich hodnocení vyučujícím. Studující mohou odevzdávat práce v různých formátech – od krátkých textů přes složitější dokumenty po soubory s různými médii. Modul Úkol umožňuje také odevzdat společný úkol pro skupinu studujících.

Vyučující má možnost nastavit parametry úkolu, jako je například termín odevzdání nebo požadovaný formát souboru. Hodnocení odevzdaných prací může být buď v podobě bodování nebo volného komentáře, nebo se může využívat více hodnotících kritérií s různými škálami ohodnocení.

Aktivitu úkol představíme jako vzorovou – je vždy nutné prozkoumat celou nabídku, abychom vybrali optimální možnosti zadání, odevzdání i hodnocení samostatné práce studujících. Celou stránku bohužel nemůžeme vidět v statickém zobrazení, vždy je třeba ji posunem prozkoumat.

Možnosti využití e-learningu a distančních prvků při výuce na UMPRUM

Titulní stránka / Moje kurzy / E-learning na UMPRUM / Přidání nové činnosti (Úkol)

Navigace

- Titulní stránka
- Nástěnka
- Moje kurzy
 - P0004
 - Psychologie I
 - P0005
- E-learning na UMPRUM**
 - Účastníci
 - Odznaky
 - Kompetence

Přidání nové činnosti (Úkol)

Rozbalit vše

Obecná nastavení

Název úkolu !

Popis

Rich text editor toolbar with icons for undo, redo, bold, italic, text color, background color, bulleted list, numbered list, link, unlink, insert image, insert video, insert audio, insert table, and other formatting options.

Přidat blok

Další soubory ?

Maximální velikost nových souborů: 120 MB

File upload area with a dashed border and a central download icon. Text: "Pro nahrání souborů z vašeho počítače je přetáhněte sem."

Zobrazovat soubory pouze při odesílání řešení ?

Dostupnost

Povolit odevzdání úkolů od ? Povolit 22 dubna 2024 00:00

Termín odevzdání ? Povolit 29 dubna 2024 00:00

Datum ukončení ? Povolit 22 dubna 2024 09:10

Připomenout mi termín známkování ? Povolit 6 května 2024 00:00

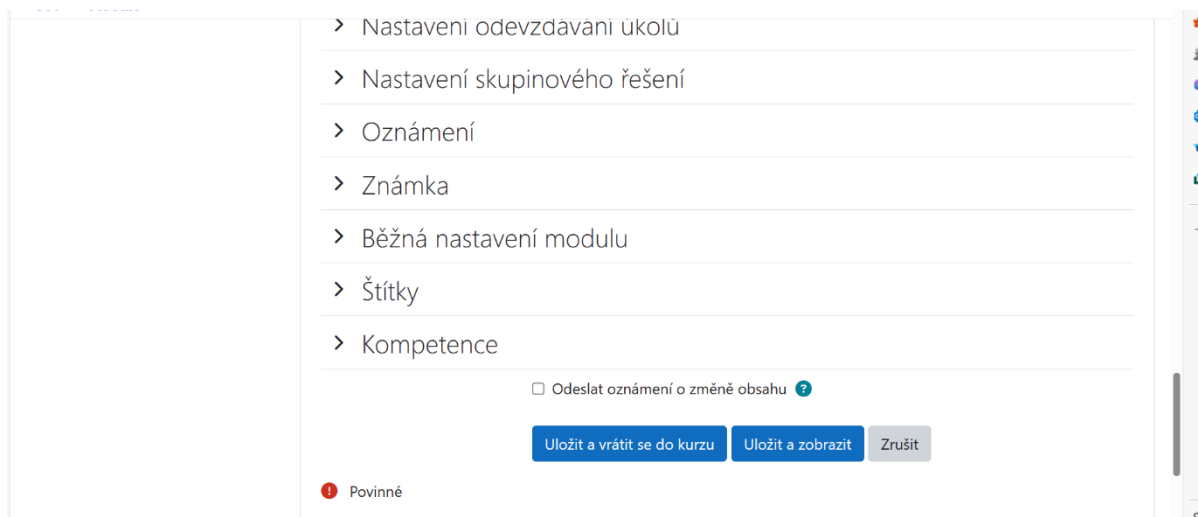
Povolit zobrazení popisu ?

Typy úkolů

Typy úkolů

Online text ? Odevzdané soubory ?

Maximální počet nahraných souborů ?

Obr. 17 Úkol

Podrobnější informace:

<https://moodledocs.phil.muni.cz/cinnosti/ukol/>

https://docs.moodle.org/403/en/Assignment_activity

Workshop

Workshop poskytuje podobné vyučovací možnosti jako modul úkolů, ve kterém studující odevzdávají své práce. Avšak workshop poskytuje více než jen prosté odevzdání úkolů – umožňuje také vzájemné hodnocení studujících (tzv. peer assessment). Tato výuková aktivita se skládá ze dvou základních fází. První fází je odevzdání vlastních prací, ve druhé fázi studující hodnotí práce svých spolužáků.

Vyučující nejen zadává workshop, ale také určuje podobu, obsah a cíle hodnotícího formuláře, který studující používají při hodnocení. Vyučující také přiděluje práce k hodnocení a může se také aktivně zapojit do hodnotícího procesu. Po dokončení aktivity jsou studující hodnoceni nejen za svou práci, ale také za to, jak dobře zvládli hodnotit práce svých kolegů.

V rámci Workshopu se uplatňuje významná položka distančního studia, kterou je podpora spolupráce a sdílení postupů a výsledků mezi studujícími.

Podrobnější informace:

<https://moodledocs.phil.muni.cz/cinnosti/workshop/>

https://docs.moodle.org/403/en/Workshop_activity

Test

Aktivita Studijního testu slouží k vytváření a správě elektronických testů a cvičení. Jedná se o předem připravenou sérii otázek nebo úkolů, které studující musí zodpovědět nebo vyřešit. Vyučující má široký výběr z různých typů úkolů,

od jednoduchého výběru z možností až po složitější multimediální úlohy, které může použít při tvorbě testu.

Kromě toho, vyučující má možnost přizpůsobit test svým potřebám. Může nastavit například časový limit, počet pokusů, případně náhodné pořadí úloh v testu, a také způsob hodnocení a vyhodnocování úspěšnosti studujících.

Podrobnější informace:

<https://moodle docs.phil.muni.cz/cinnosti/test/>

https://docs.moodle.org/403/en/Quiz_activity

[Testování studentů: Vytváření otázek do testů | UMPRUM Moodle \(vsup.cz\)](#)

Přednáška

Přehled Přednášky je podrobněji popsán výše, kde jsme se věnovali tvorbě interaktivních studijních materiálů. Důvodem je, že je hlavně vhodný pro využití v těchto materiálech. Nicméně jej lze také použít pro vytváření aktivit zaměřených na testování a procvičování, především adaptivního procvičování. Proto jej uvádíme i zde.

Podrobnější informace:

<https://moodle docs.phil.muni.cz/cinnosti/prednaska/>

https://docs.moodle.org/403/en/Lesson_activity

Fórum

Fórum je užitečná online aktivita, která také podporuje komunikaci mezi účastníky distančního kurzu. Umožňuje vkládání a sdílení příspěvků vyučujícím i studujícím, například formou představování se, řešení otázek a problémů při studiu. Nabízí také různé možnosti nastavení, včetně hodnocení příspěvků, které mohou být využity pro různé výukové aktivity. V mnoha případech může být alternativou k modulu Úkol, kdy studující nejen odevzdávají svou práci, ale sdílejí ji také s ostatními účastníky kurzu. Může být i neformálním prostorem pro sdílení nebo společnou formulaci postřehů a názorů, které na témata kurzů navazují jen volně, ale jsou ve středu zájmu studujících. Tím se stává i významným zdrojem zpětné vazby pro vyučující.

Podrobnější informace:

<https://moodle docs.phil.muni.cz/cinnosti/forum/>

https://docs.moodle.org/403/en/Forum_activity

Chat

Aktivita Chat slouží jako prostředek pro komunikaci v distančním kurzu. Jedná se o synchronní komunikaci, což znamená, že se komunikuje v reálném čase. V rámci

modulu Chat může vyučující naplánovat společné setkání, dále je možné chatovat ve skupinách a historii chatování ukládat. Nicméně je důležité si uvědomit, že synchronní komunikaci v distančním vzdělávání je možné lépe podpořit využitím dostupných videokonferenčních nástrojů. Chat však můžeme využít například pro společné synchronní komentování a sdílení postřehů při sledování záznamu (film, přednáška, prezentace.)

Podrobnější informace:

<https://moodledocs.phil.muni.cz/cinnosti/chat/>

https://docs.moodle.org/403/en/Chat_activity

Slovník

Slovník umožňuje účastníkům kurzu společně vytvářet a spravovat seznam slov, definic, významných osobností a dalších pojmů. Příspěvky ve Slovníku mohou být v textové podobě, ale také mohou obsahovat obrázky, zvukové a video záznamy nebo interaktivní prvky. Možnosti využití modulu Slovník jsou velmi široké a záleží na přístupu vyučujícího. Účastníci kurzu mohou hodnotit jednotlivé příspěvky stejně jako v jiných výukových aktivitách. Kromě toho je možné snadno vyhledávat mezi příspěvky a provázané s dalším obsahem kurzu.

Podrobnější informace:

<https://moodledocs.phil.muni.cz/cinnosti/slovník/>

https://docs.moodle.org/403/en/Glossary_activity

Databáze

Databáze, stejně jako Slovník, nabízí široké možnosti a využití při studiu. Umožňuje procházet a prohledávat sdílenou sbírku záznamů k libovolnému tématu. Podobně jako ve Slovníku, i zde mohou být uloženy texty, obrázky, multimediální soubory a další druhy obsahu. Oproti Slovníku však Databáze dovoluje vytvořit podrobnější a vlastní strukturu pro každý záznam. Zatímco záznamy ve Slovníku mají obvykle pouze dvě základní pole – pojem a definici, v Databázi může být těchto polí libovolné množství.

Podrobnější informace:

<https://moodledocs.phil.muni.cz/cinnosti/databaze/>

https://docs.moodle.org/403/en/Database_activity

Wiki

Studium prostřednictvím Wiki představuje aktivitu, při níž studující mohou sami či v kooperaci vytvářet webové stránky, podobně jako je tomu na populární encyklopedii Wikipedie. Na rozdíl od klasického Slovníku nebo Databáze studující nedávají dohromady pouze slovní definice nebo záznamy, ale mohou vytvářet

vlastní strukturu webových stránek a propojovat je pomocí hypertextových odkazů.

K této aktivitě není třeba znát programovací jazyky ani HTML, proto mohou studující poměrně snadno a rychle spolupracovat na tvorbě a úpravách stránek s různorodým obsahem, podle potřeb dané Wiki či podle zadání vyučujícího. V průběhu studia může být tato forma práce užitečným nástrojem pro kolektivní tvorbu tematických encyklopedií (podobně jako Wikipedie) nebo pro zaznamenání prací na skupinových projektech.

Podrobnější informace:

<https://moodledocs.phil.muni.cz/cinnosti/wiki/>

https://docs.moodle.org/403/en/Wiki_activity

Anketa

Anketa umožňuje vyučujícím uspořádat jednoduché dotazování a položit studujícím jednu otázku, na kterou mohou odpovědět pomocí předem zvolených možností. Můžeme nastavit, zda studující mohou vybrat pouze jednu nebo více možností odpovědí, zda mohou své odpovědi později upravit nebo zda má být anketa anonymní.

Anketu lze využít zejména jako rychlý způsob hlasování. Slouží pro získání zpětné vazby, umožňuje pokládání otázek stimulujících k dalšímu přemýšlení o probírané látce, k rychlému upřesnění tématu připravovaného synchronního setkání, ale i hlasování o vhodném termínu jeho uskutečnění. Anketu lze využít i pro přihlašování studujících k prezentacím nebo seminárním pracím.

Podrobnější informace:

<https://moodledocs.phil.muni.cz/cinnosti/anketa/>

https://docs.moodle.org/403/en/Survey_activity

Dotazník

Dotazník je nástroj podobný Anketě a slouží k získávání zpětné vazby od studujících. Na rozdíl od Ankety umožňuje Dotazník využívat pokročilejší metody pro tvorbu otázek a sběr odpovědí i pro následné vyhodnocování zpětné vazby. Pomocí Dotazníku může vyučující vytvořit sadu různých typů otázek, které mohou posloužit k získání názoru studujících například na obsah, průběh a efektivitu kurzu, práci vyučující/ho nebo návrhů potřebných změn pro zlepšení kurzu.

Podrobnější informace:

https://docs.moodle.org/403/en/Feedback_activity

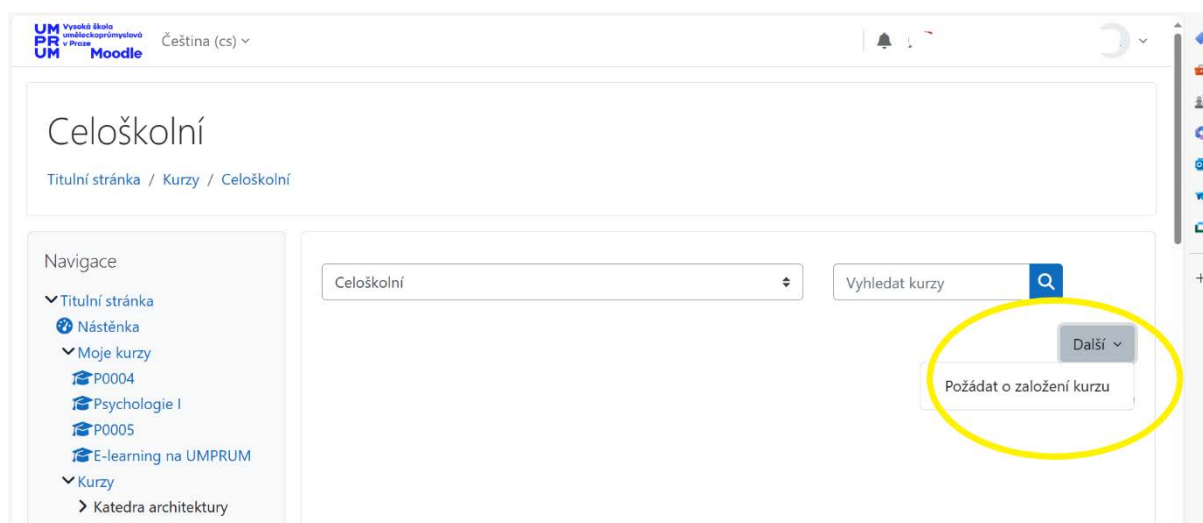
Více též na : [Činnosti v prostředí Moodle: Činnosti v Moodle | UMPRUM Moodle \(vsup.cz\)](https://www.ump.cz/cz/umprum/moodle)

Cílem této kapitoly bylo přinést užitečné informace a doporučení pro tvorbu studijních materiálů a aktivit v systému Moodle, včetně videí a interaktivních prvků. Seznámení s těmito informacemi by mělo čtenáře také motivovat k tvorbě plnohodnotných materiálů pro distanční výuku.

4. 8 Jak založit nový kurz v Moodle

Jako zaměstnanci UMPRUM máte přístup do systému Moodle přes stránku Aplikace UMPRUM. Do Moodle se přihlásíte stejně jako na web UMPRUM.

- 1) Pro samotné založení kurzu se přihlaste do <https://moodle.vsup.cz/>
- 2) Vyhledejte svou katedru či jinou cílovou skupinu, pro kterou chcete kurz založit (naoř. Celoškolní)
- 3) V pravé části stránky klikněte na tlačítko Další

- 4) Klikněte na pokyn Požádat o založení kurzu
- 5) Vyplňte všechny rubriky a potom klikněte na modré tlačítko Požádat o založení kurzu.

Žádost o založení kurzu

Podrobnosti o požadovaném kurzu

Celý název kurzu

Krátký název kurzu

Kategorie kurzu

Hledat

5.0 ROZVOJ A UDRŽITELNOST DISTANČNÍ VÝUKY NA UMPRUM

Kapitola se zaměřuje na problematiku dlouhodobého a udržitelného rozvoje praxe v distanční výuce ve specifickém prostředí UMPRUM.

Rozvoj a udržitelnost distanční výuky jsou klíčové pro efektivní vzdělávání v online prostředí a významné pro profilování studijní nabídky školy v celostátním i mezinárodním kontextu. V závěrečné kapitole Metodiky předkládáme některá základní doporučení pro rozvoj a udržitelnost distanční výuky, s důrazem na role vyučujících, metodika distanční výuky a řídicí pozici vedení školy:

5. 1 Pozice vedení školy

Vytváření strategie a politik: Vedení školy by mělo aktivně vyvíjet a průběžně komunikovat vize, strategie a politiky pro distanční výuku, zohledňující dlouhodobou udržitelnost a kvalitu vzdělávání. Pokud distanční výuka patří mezi strategické cíle rozvoje, mělo by vedení školy promyslet její zařazení do popisu výkonu práce v pracovních smlouvách vyučujících jako součást pracovního úvazku a jeho finančního ohodnocení. Příprava, provozování a dlouhodobé udržování distančních modelů výuky přesahují svými nároky běžnou přípravu na výuku, představují významnou časovou zátěž pedagogů a předpokládají speciální odbornou přípravu. Z těchto důvodů není dlouhodobě možné spoléhat na dobrovolnost a osobní iniciativu vyučujících, včetně jejich částečné nebo úplné rezignace na adekvátní finanční ocenění.

Investice do technologie: Zajištění adekvátní investice do technologické infrastruktury a softwaru, které podporují distanční výuku. Výuka prostřednictvím online spojení či připojení studujících do distančních programů vyžaduje maximální možnou spolehlivost systému, zvláště pokud by mělo jít o výuku plně distanční. Nespolehlivost v jakémkoliv bodu kontaktu je frustrující a demotivující a ovlivňuje nejen celkovou úspěšnost studia, ale i zájem studujících o jeho pokračování a dokončení.

Podpora vyučujících: Poskytování kontinuální podpory a školení vyučujícím, aby mohli úspěšně vést distanční výuku. Podpora komunikace a vzájemného sdílení a předávání zkušeností mezi katedrami, vytvoření širší pracovní skupiny umožňující spolupráci mezi pracovišti. Ustanovení metodika distanční výuky.

Monitorování a hodnocení: Vytváření sdílených systémů pro monitorování a hodnocení kvality distanční výuky, včetně hodnocení studujících i vyučujících. Doporučujeme hodnotící nástroj QuickScan E-xcellence (viz příloha, umístěno níže v 6. kapitole Metodiky), který nabízí 35 hodnotitelných standardů v rámci 6 tematických celků. Jedním z cílů může být i vytvoření společného reflektivního rámce pro zúčastněné katedry.

5. 2 Metodik distanční výuky, příklady náplně práce:

Vedení školení a workshopů: Organizuje školení a workshopy pro učitele, aby byli dobře připraveni na distanční výuku a používání online technologií. Zkušenost s programy organizovanými a vedenými externě je zatím spíše rozpačitá, škola by

měla směřovat k vlastnímu, metodicky i obsahově specifickému pojetí přípravy pedagogů, s respektem k obecným zásadám.

Vytváření metodických materiálů: Vyvíjí metodické materiály, včetně průvodců, návodů a osvědčených postupů pro učitele, podporující efektivní distanční výuku.

Design výukových programů: Dohlíží na design výukových programů, zajišťujících kvalitní obsah a pokrytí vzdělávacích cílů ve virtuálním prostředí.

Konzultace s vyučujícími: Poskytuje konzultace a mentoring učitelům ohledně metodických otázek a strategií pro distanční výuku. Vyhledává a zprostředkuje vyučujícím kontakty s jinými pracovišti, umožňuje využití jejich zkušeností například v poradenství (ZČU, UK a další), viz též dále v textu.

Hodnocení a zpětná vazba: Provádí hodnocení výukových programů a poskytuje zpětnou vazbu učitelům s cílem neustálého zdokonalování distanční výuky.

Vývoj inovativních přístupů: Aktivně sleduje nové trendy v distanční výuce a podporuje vývoj inovativních přístupů ke vzdělávání online.

5. 2. 1 Metodik distanční výuky, vstupní požadavky

Pokud není role metodika ustavena, doporučujeme v rámci dalšího strategického směřování školy v této oblasti tuto roli finančně zajistit a vypsát výběrové řízení na metodika distančního vzdělávání dle následujících požadavků:

- **Znalost akademického prostředí:** Zkušenosti s prací nebo znalost prostředí vysokých škol, včetně znalostí akademických postupů, struktury výuky na vysokých školách a potřeb studentů a pedagogů.
- **Zkušenosti s vedením vzdělávacích projektů:** Schopnost vést a řídit vzdělávací projekty, včetně plánování, implementace a hodnocení změn ve vzdělávacím prostředí.
- **Znalost technologických nástrojů:** Dovednosti v oblasti využívání moderních technologií pro vzdělávání, včetně znalostí o LMS (Learning Management Systems), videokonferenčních nástrojích a dalších online platforem.
- **Komunikační dovednosti:** Schopnost efektivní komunikace s pedagogy, studenty a dalšími členy vysokoškolské komunity, která umožní poskytovat podporu a poradenství při zavádění distančních forem výuky.
- **Zkušenosti s vzdělávacími strategiemi:** Znalost různých pedagogických přístupů a metod, které mohou být aplikovány v distančním vzdělávání, a schopnost tyto strategie implementovat a přizpůsobit specifickým potřebám školy.
- **Analytické a hodnotící schopnosti:** Schopnost zhodnocovat efektivitu zavedených distančních forem výuky, sbírat data o úspěšnosti a případně navrhnout změny nebo doporučení pro optimalizaci.
- **Flexibilita a adaptabilita:** Schopnost reagovat na různé potřeby a situace v rámci vysokoškolského prostředí a přizpůsobit se různým stylům učení a vyučování.

5. 2. 2 Metodik distanční výuky na dílčí úvazek

Pokud by bylo mimo možnosti UMPRUM finančně zajistit další pracovní úvazek, je možné vyzvat interní vyučující, zda by měli zájem se role ujmout v rámci dílčího úvazku. Nižší uvádíme strategii rozvoje pro **začínajícího metodika distančního vzdělávání**:

1. Seznámení se s technologiemi pro distanční vzdělávání

Kurz nebo školení: Začněte s kurzy nebo školeními zaměřenými na využití online platform, LMS (Learning Management Systems), videokonferenčních nástrojů a dalších technologií pro distanční vzdělávání.

2. Získání základních pedagogických dovedností pro online výuku

Kurzy v oblasti distanční pedagogiky: Absolvujte kurzy nebo seznamte se s pedagogickými principy, strategiemi a metodikami specifickými pro distanční vzdělávání.

3. Praktická zkušenost s distanční výukou

Experimentování s distanční výukou: Postupně začněte experimentovat s distančními formami výuky ve svých kurzech. Začněte například nahrazováním určitých prvků výuky online materiály nebo organizováním online diskusí. Zúčastňujte se po dohodě v roli hosta a pozorovatele v již existujících distančních formách výuky. Reflektujte své zkušenosti a výsledky pozorování v různých oblastech hodnocení výuky.

4. Získání podpory a mentorství

Spolupráce s ostatními metodiky či experty: Hledejte možnosti spolupráce s již zkušenými metodiky distančního vzdělávání nebo experty v oboru pro získání užitečných rad a podpory. Navažte spolupráci s centry pro distanční výuku na jiných školách.

5. Reflektování a zpětná vazba

Hodnocení vlastní práce: Pravidelně reflektujte svou práci, sbírejte zpětnou vazbu od studentů a kolegů a upravujte své metody výuky podle získaných poznatků.

6. Další profesní rozvoj

Neustálé učení: Sledujte nové trendy, čtěte o nejnovějších výzkumech a postupně se zdokonalujte ve využívání nových nástrojů a metod pro distanční vzdělávání.

5. 3 Vyučující UMPRUM v režimu distanční výuky; oblasti a formy jejich nezbytné podpory

Odborná příprava a odborná podpora: Poskytnutí odborné přípravy na distanční výuku, která zahrnuje technologické dovednosti a osvojení efektivních online výukových strategií. Podpora a zpětná vazba ve fázi seznamování a prvotního experimentování s nástroji a systémy. Podpora v osvojování dalších, pokročilých dovedností v přípravě a užívání výukových nástrojů.

Rozvoj interaktivní komunikace: Podpora vyučujících v rozvoji dovedností interaktivní komunikace online, včetně efektivního vedení diskusí a poskytování zpětné vazby.

Adaptabilita a flexibilita: Podpora adaptability a flexibility výuky, která umožní její přizpůsobování individuálním potřebám různých studentů i změnám v online prostředí. Možnost vyhledat radu ve spolupráci s jinými pracovišti (např. ZČU, UK).

Zajištění podmínek inkluze: Doporučení dlouhodobých strategií pro podporu inkluzivních metod a postupů ve virtuálním prostředí a vytvoření podmínek pro zohlednění různorodých potřeb studujících a zajištění jejich plnohodnotného zařazení do výuky.

Zpětná vazba a reflexe: Podpora a průběžné rozvíjení kultury zpětné vazby a reflexe. Učitelé by měli pravidelně hodnotit svou vlastní výuku a hledat způsoby, jak ji zdokonalit. Zpětná vazba a reflexe by měly být především prostředky k získání větší jistoty v práci s digitálními nástroji výuky, nikoli nástrojem hodnocení práce vyučujících.

Dlouhodobá podpora: Distanční výuka vyžaduje pečlivou přípravu programů a nástrojů a jejich důsledné využívání pedagogů v době výuky (např. hodnocení a zpětná vazba k odevzdaným úkolům, dodržování termínů, předvídatelná návaznost realizovaných témat v souladu se sylabem apod.). Nezbytné je také programy pravidelně aktualizovat v oblasti obsahu i pokud jde o použité nástroje, nejlépe vždy před začátkem nového semestru. I tato práce je časově náročná a vyžaduje účinnou motivaci a podporu.

Prostředí pro sdílení zkušeností, vzájemnou komunikaci a podporu: Ustavení a počáteční metodické vedení neformální pracovní skupiny vyučujících umožní předávání zkušeností a vzájemnou podporu a spolupráci v oblasti distančního vzdělávání a může být významným prvkem v rozvoji a **udržitelnosti tohoto typu výuky**.

Prevence syndromu vyhoření

Distanční výuka může představovat výzvy pro vyučující a být náročná na psychické zdraví. Synchronní vzájemné předávání energie, sdílení emocí a prožitků mezi vyučující/m a studujícími, které v denním kontaktu vyvažuje náročnost pedagogické práce, plně probíhá pouze v prezenční výuce. Online výuka tuto synergii významně omezuje, v plně distančních formách je zcela vyloučena. Syndrom vyhoření pak může být jedním z rizik, kterému jsou vyučující vystaveni, jak jsme ostatně měli možnost si ověřit v době covidových uzávěr a omezení. Zde jsou některé techniky a postupy psychické sebeobrany, které mohou vyučující použít ke snížení rizika syndromu vyhoření. Byly sice vytvořeny pro oboustranně plně distanční režim, ale mohou být zčásti aplikovány i v situacích, kdy obě formy výuky kombinujeme.

Denní režim:

- Definujte si jasné hranice mezi pracovním a osobním životem. Vyhrad'te si čas pro odpočinek a relaxaci, a to i v domácím prostředí.
- Vytvořte si strukturovaný denní plán s definovanými pracovními hodinami a pauzami. Tím udržíte jasný režim a minimalizujete přetížení prací.
- Zaveďte si pravidelné přestávky od práce. Věnujte se v nich aktivitám, které vás nabíjí energií a odvedou myšlenky od vyučování.

- Pravidelně cvičte nebo se věnujte fyzické aktivitě. Pohyb má pozitivní vliv na psychické zdraví a pomáhá snižovat stres.

Pracovní a sociální hygiena:

- Udržujte sociální kontakt s kolegy a studujícími. Virtuální setkání mohou pomoci udržet pocit propojení i v online prostředí.
- Vytvořte si s kolegy podpůrné spojení. Diskutujte o svých zkušenostech a sdílejte strategie pro zvládání distanční výuky.
- Delegujte úkoly, pokud je to možné, a spolupracujte s kolegy. Sdílení odpovědností může snížit pocit přetížení.

Zajištění perspektiv:

- Udržujte otevřenou komunikaci s vedením školy ohledně vzájemných očekávání a zdrojů podpory. Zjistěte, jaké jsou dostupné prostředky pro vyučující, ujistěte se, že vaše práce bude podpořena a oceněna v souladu s vašimi představami.
- Investujte do svého profesního rozvoje. Učení novým dovednostem a metodám vám může poskytnout novou energii a motivaci.
- Pravidelně se zamýšlejte nad svým pracovním nasazením a emocemi. Sebereflexe vám může pomoci včas identifikovat stres a nastupující hrozbu vyhoření.

Pomoc a podpora:

- V případě potřeby vyhledejte psychologickou podporu nebo konzultaci. Psychoterapeut může poskytnout odbornou pomoc.
- Zaměřte se na pozitivní stránky distanční výuky a na úspěchy svých studujících. Ocenění úspěchů může posílit motivaci.
- Odměňujte se za dosažené cíle a úspěchy. Malé odměny mohou poskytnout pocit uznání a potěšení.

Kombinace těchto technik a postupů může pomoci vyučujícím zvládat výzvy (nejen) distanční výuky a minimalizovat riziko syndromu vyhoření. Je důležité věnovat péči o své psychické zdraví a aktivně pracovat na udržení rovnováhy mezi prací a osobním životem. Dojem odosobnění práce v oblasti distanční výuky je třeba aktivně překonávat.

5. 4 Cíle, perspektivy a motivace rozvoje distančních forem vzdělávání na UMPRUM

Distanční formy výuky a vzdělávání jsou dnes běžnou a plnohodnotnou součástí prezenčního i kombinovaného studia na UMPRUM. Osobní nasazení vyučujících, jejich samostatnost v rozhodování a schopnost si poradit v obtížných situacích

byly u počátků nekoordinovaného vstupu do světa distanční výuky v době covidu. Výsledkem je dodnes přetrvávající přebohatá nabídka distančních forem pro výuku a komunikaci vyučujících a studujících, kterou studující většinou respektují s humorem a nadsázkou: „*Platformy používáme různé. Na každý předmět jinou!*“ (Odpověď studenta magisterského studia v rámci dotazování mezi studujícími v zimním semestru 2023/2024.)

V bohaté škále komunikačních platforem se s podporou školy pravděpodobně na hlavní pozici stabilizují MS Teams s výhodou možnosti synchronní online komunikace a s nevýhodami ne zcela přehledného prostředí pro ukládání a hodnocení materiálů a velkorysejších možností řízení studia. Výzvou zůstává systém MOODLE, který sice nenabízí přímé online připojení, zato však disponuje bohatým příslušenstvím, které umožňuje vést, řídit, reflektovat a hodnotit studium v takové míře důslednosti, na jakou stačí dovednost, zájem a angažovanost vyučující/ho. Náročnost systému MOODLE ve fázi přípravy programu kurzu se bohužel zatím projevuje postupným slábnutím jeho využití až na úroveň méně než deseti vypsaných předmětů v současnosti.

Domníváme se, že jedním z cílů školy by měla být situaci přiměřená evidence prostředků a forem distanční výuky a motivace vyučujících k jejich sjednocování a cílevědomému využívání. Důvodem by měly být jednak ohledy na možnosti a flexibilitu studujících, ale také směřování k přehlednému systému, jehož uživatelé by měli přístup k metodické i technické podpoře a možnost vzájemné podpůrné komunikace.

Škola jako vzdělávací instituce by měla mít přehled o efektivitě využívání tohoto typu výuky a vzdělávání svými zaměstnanci, aby je mohla zohlednit při jejich hodnocení a odměňování.

Významnou pozici zaujímají distanční nebo hybridní formy vzdělávání ve studiu kombinovaném nebo plně distančním. Otevírání střednědobých kurzů uzavřených získáním mikrocertifikátu je součástí profilu vysokých škol v domácím i mezinárodním kontextu. Odborná a metodická kvalita, přístupnost, a také systematičnost a jistá uspořádanost a přehlednost podpůrných produktů v podobě distančních kurzů budou – nebo spíše už jsou – jednou z významných charakteristik takových druhů studia a velmi pravděpodobně i motivací budoucích uchazečů o studium.

Z těchto všech výše uvedených důvodů se domníváme, že by UMPRUM měla věnovat této formě vzdělávání veškerou nezbytnou pozornost.

6.0 ZDROJE A DALŠÍ STUDIJNÍ MATERIÁLY

Eger, I. (2000). *Jak tvořit distanční text*. Plzeň: ZČU v Plzni, ISBN 80-7082-651-7.

Eger, I. (2004). *E-learning, evaluace e-learningu+ případová studie z projektu Comenius*. Plzeň: ZČU v Plzni, ISBN 80-7043-265-9.

Klement, M. & J. Dostál. (2018). *Tvorba, východiska, principy a rozvoj distančního vzdělávání realizovaného formou e-learningu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. DOI: 10.5507/pdf.18.24453538. ISBN 978-80-244-5353-8.

Kopecký, K. (2006) *E-learning (nejen) pro pedagogy*. Olomouc: Hanex, ISBN 80-85783-50-9.

Pejsar, Z. (2007). *Elektronické vzdělávání*. Pedagogická fakulta UJEP v Ústí nad Labem 2007.

ISBN 978-80-7044-968-4.

Rohlíková, L. & J. Vejvodová. (2012). *Vyučovací metody na vysoké škole. Praktický průvodce výukou v prezenční i distanční formě studia*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4152-9.

Rohlíková, L. (2023). *Flexibilní učení a flexibilní formy vzdělávání na vysoké škole*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni. ISBN 978-80.261-1154-2-

Rowntree, D. (1994). *Teaching with Audio in Open and Distance Learning*. London: Kogan Page

ISBN 7494-1154-6.

<https://moodledocs.phil.muni.cz/>

https://docs.moodle.org/403/en/Main_page

<https://eduskop.cz/courses/course-v1:MUNI+01+2021/info> (Moderní distanční výuka na vysoké škole)

<https://e-xcellencelabel.eadtu.eu/quickscan>

6.2 Příloha: QuickScan E-xcellence

- Nástroj pro **zjišťování a hodnocení kvality flexibilních forem vzdělávání**
- Vytvořeno evropskou asociací univerzitního distančního vzdělávání (European Association of Distance Teaching Universities, <https://e-xcellencelabel.eadtu.eu>)
- Obsahuje **35 standardů kvality v 6 tematických celcích**
- Nabízí sebehodnotící dotazník s pětistupňovou škálou kvality jednotlivých standardů (Vynikající ve všech ohledech; Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu; Adekvátní; V některých aspektech neadekvátní; Ve většině aspektů neadekvátní)
- Škálu doplňuje sekce *Důkazy, poznámky, komentáře*, kde mohou účastníci šetření uvádět odkazy na dokumenty nebo materiály, kterými mohou danou úroveň naplnění standardu doložit, případně zaznamenat návrhy možných opatření směřujících ke zlepšení v dané oblasti
- Zdroj: <https://e-xcellencelabel.eadtu.eu/quickscan>
- Lucie Rohlíková ve své publikaci *Flexibilní učení a flexibilní formy vzdělávání na vysoké škole* (2023, str. 322) doporučuje jeho využití: „Je vhodné, aby s nástrojem Quick Scan pracoval tým složený ze zástupců zainteresovaných stran vysoké školy (management, akademičtí pracovníci, tvůrci kurzů, vyučující, lektoři, studenti). Screening může být proveden na několika úrovních – na úrovni celé organizace, konkrétního pracoviště nebo jednoho vzdělávacího modulu tak, aby vyhovoval vašim potřebám. Pokud působil na úrovni pracoviště nebo vzdělávacího modulu, měli byste zajistit, aby váš tým zahrnoval členy, kteří mají zkušenosti s institucionální politikou a praxí relevantní pro e-learning a flexibilní formy vzdělávání. Tým by měl určit, které standardy jsou relevantní a které jsou pro vaši organizaci méně důležité. Výsledkem screeningu (...) by pak mělo být zpracované sebehodnocení podle standardů, které vyhovují vaší organizaci.“

1. TEMATICKÝ CELEK – STRATEGICKÉ ŘÍZENÍ

Většina současných institucí vznikla v době, kdy převládal prezenční způsob studia. Nové formy studia nabízené prostřednictvím informačních a komunikačních technologií by měly přimět instituce, aby přehodnotily své strategie a zohlednily zvýšené využívání informačních a komunikačních technologií, a to jak v institucionálním, tak ve veřejném on-line prostoru.

Instituce by měla mít definované politiky a procesy řízení, které se používají ke stanovení strategických institucionálních cílů, včetně cílů pro rozvoj e-learningu. Ve vyspělé instituci bude strategické řízení fungovat v několika časových horizontech.

Strategický plán instituce by měl identifikovat role, které bude e-learning plnit v jejím celkovém rozvoji, a nastavit kontext pro tvorbu plánů akademických pracovišť, administrativních a provozních divizí.

Institucionální plán by měl nastítnit možnosti využití e-learningu ve výuce, které budou definovat předpokládané spektrum kombinací e-learningu a zavedenějších výukových mechanismů. Institucionální plány by měly rovněž zohledňovat otázky

zdrojů, informačních systémů, rozvoje zaměstnanců, inovací a spolupráce s partnery.

Plány školy a jednotlivých kateder by se měly zaměřit na to, aby nabídky e-learningu/kombinovaného vzdělávání co nejlépe odpovídaly požadavkům studujících podle konkrétního oboru (např. národní/mezinárodní zaměření)

Strategický plán instituce zajistí, aby plány akademických pracovišť byly ve vzájemném souladu. Mobilita studujících mezi katedrami by neměla být omezována zásadními rozdíly v politice nebo realizaci e-learningu.

Standard 1

Instituce má zpracovanou strategii pro rozvoj e-learningu, která je všem zaměstnancům známá a je součástí celkové strategie zajišťování kvality vzdělávání. Je široce chápána a integrována do celkových strategií institucionálního rozvoje a zlepšování kvality. Strategie pro rozvoj e-learningu je v souladu s právním a etickým rámcem instituce.

Hodnocení standardu 1:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 2

Instituce průběžně sleduje a zkoumá vznikající technologie a trendy v oblasti e-learningu a zvažuje možnosti jejich využití ve vzdělávání. Pro podporu e-learningu má instituce vytvořen organizační rámec umožňující, aby prostřednictvím finanční podpory a výzkumu přispívala k inovacím, rozvoji a hodnocení kvality e-learningu.

Hodnocení standardu 2:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 3

Financování rozvoje e-learningu zohledňuje požadavky na nákup technického vybavení, na zajištění softwaru, na nábor pracovníků, na školení a výzkum. Přihlíží se k očekávanému vývoji technologií a k vytížení pracovníků. Pracuje se s výhledy do budoucna.

Hodnocení standardu 3:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 4

Strategie pro rozvoj e-learningu zajišťuje, že zvolený a využívaný e-learningový systém (LMS) se spolehlivý, bezpečný a efektivní a je kompatibilní s aktuálními řídicími informačními systémy (SIS).

Hodnocení standardu 4:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 5

Pokud jsou součástí e-learningu externí aktivity a zdroje (například virtuální mobilita studentů, institucionální partnerství, rozvoj otevřených vzdělávacích zdrojů a hromadných otevřených online kurzů (MOOC) nebo využívání sociálních sítí), jsou role a povinnosti zúčastněných stran jasně definovány, komunikovány s pověřenými osobami a případně řízeny provozními dohodami.

Hodnocení standardu 5:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

2. TEMATICKÝ CELEK – TVORBA KURIKULA

Důležitým aspektem kvality e-learningu je kurikulum. Předpokládá se, že tvorba kurikula je obecně vymezena očekáváními nebo požadavky na prvky kurikula založené na znalostech, dovednostech a profesních výsledcích; mohou být stanoveny na vnitrostátní, evropské a mezinárodní úrovni.

Instituce formuluje kurikulum tak, aby plně využívalo časovou a prostorovou flexibilitu studia, kterou nabízí e-learning, aniž by byl ohrožen rozvoj dovedností nebo života akademické komunity, tradičně spojovaných s osobním setkáváním v reálném prostředí školy.

Mezi klíčové výzvy a příležitosti kurikula patří: modularita programu, metody online hodnocení, budování online akademických komunit, integrace rozvoje znalostí a dovedností a nabídka personalizovaného učení, které splňuje různé vzdělávací potřeby a aspirace.

Koncepce kurikula by měla reagovat na potřeby cílových skupin e-learningových programů. V souvislosti s rostoucím důrazem na celoživotní učení se mohou cílové skupiny výrazně lišit v předchozích zkušenostech, zájmu a motivaci od tradičních mladých dospělých účastníků na konvenčních univerzitách.

Standard 6

Kurikula programů/předmětů/kurzů, jejichž součástí je e-learning, zajišťují studujícím dosažitelnost výsledků učení a zároveň jim umožňují studovat dle individuálních potřeb a možností.

Hodnocení standardu 6:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 7

Formativní a sumativní hodnocení výsledků učení je používáno vyváženě a přiměřeně kurikulu konkrétního programu/předmětu/kurzu.

Hodnocení standardu 7:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 8

Kurikulum programu/předmětu/kurzu je koncipováno tak, aby e-learning přispíval k dosažení odborných znalostí a odborných dovedností a zároveň obecných způsobilostí.

Hodnocení standardu 8:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 9

Kurikulum poskytuje prostor pro vytvoření studijních skupin a učících se komunit s využitím nástrojů pro online komunikaci. Otevírá se tak možnost kooperativního učení, kontaktu s externími odborníky i zapojení studujících do výzkumu a dalších odborných aktivit.

Hodnocení standardu 9:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

3. TEMATICKÝ CELEK – AUTORSKÁ PŘÍPRAVA E-LEARNINGU

Proces navrhování kurzu postupuje racionálně: je stanovena potřeba kurzu v rámci celkového kurikula; je navržen koncepční rámec kurzu, po kterém následuje vývoj konkrétních materiálů a výběr nástrojů kurzu.

Každý kurz obsahuje jasné prohlášení o výsledcích učení, kterých má být dosaženo po úspěšném dokončení. Tyto výstupy jsou specifikovány z hlediska znalostí, dovedností, odborných/profesionálních kompetencí a osobnostního rozvoje.

Vypracování každého kurzu zahrnuje jasně dokumentovanou specifikaci kurzu, která stanoví vztah mezi vzdělávacími cíli/výsledky, výukovými a učebními aktivitami a metodami hodnocení. Kurz může zahrnovat kombinaci e-learningu a prezenčních prvků; pozornost je věnována výběru vhodných metod hodnocení, úrovni interaktivity a poskytování přiměřené zpětné vazby.

Podrobnosti návrhu a implementace kurzů mohou být delegovány na externí agenturu (partnera konsorcia, komerčního vývojáře nebo pomocí OER). Dohled a odpovědnost by si však měla ponechat mateřská instituce.

Standard 10

Každý program/předmět/kurz obsahuje jasnou formulaci výsledků učení v oblasti odborných znalostí i odborných dovedností. Je zřejmá odůvodněná souvislost

mezi definovanými výsledky učení, vyučovacími metodami, studijními materiály a hodnotícími metodami.

Hodnocení standardu 10:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 11

Obsah programu/předmětu/kurzu a použité metody vycházejí z formulovaných výsledků učení. V blended learningu je zdůvodněno zařazení jednotlivých prvků a forem výuky.

Hodnocení standardu 11:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 12

Na autorské přípravě programu/předmětu/kurzu se podílejí jak specialisté v daném oboru, tak technici a specialisté na e-learning.

Hodnocení standardu 12:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 13

Otevřené vzdělávací zdroje a jiné dostupné externí materiály jsou vybírány s ohledem na formulované výsledky učení. Pokud je to třeba, jsou tyto materiály upraveny a integrovány s ostatními studijními materiály. Externí zdroje jsou v kompletní podobě zahrnuty do recenzního řízení e-learningového programu/předmětu/kurzu stejně jako ostatní studijní materiály.

Hodnocení standardu 13:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 14

Studijní materiály obsahují interaktivní prvky (různé typy interakcí studující-učivo, studující-ostatní studující, studující-vyučující), které studující aktivizují a umožňují jim průběžné testování jejich dosažených odborných znalostí a odborných dovedností.

Hodnocení standardu 14:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 15

Studijní materiály určené pro samostudium poskytují studujícím pravidelnou zpětnou vazbu prostřednictvím sebehodnotících aktivit nebo auto korektivních testů.

Hodnocení standardu 15:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 16

Pro tvorbu studijních materiálů je stanoven vizuální styl tak, aby grafická podoba materiálů byla co nejvíce konzistentní v rámci jednoho programu/předmětu/kurzu.

Hodnocení standardu 16:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu

- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 17

Kurikulum obsahuje formativní i sumativní hodnocení. Kvalitní hodnocení je jednoznačné, validní (adekvátní), reliabilní (spolehlivé) a spravedlivé. Jsou přijata odpovídající opatření tak, aby bylo studujícím zamezeno plagiátorství nebo vydávání se za někoho jiného, obzvláště pokud je hodnocení prováděno online.

Hodnocení standardu 17:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 18

Studijní materiály, včetně formulovaných výsledků učení, jsou před prvním použitím podrobeny odborné recenzi a dále pravidelně revidovány, aktualizovány a zdokonalovány na základě zpětné vazby zainteresovaných stran.

Hodnocení standardu 18:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

4. TEMATICKÝ CELEK – REALIZACE E-LEARNINGU

Poskytování kurzu zahrnuje virtuální výukové prostředí, osobní vzdělávací prostředí a/nebo jiné kanály, jako jsou sociální média, jejichž prostřednictvím studující dostávají své studijní materiály nebo komunikují se spolužáky a vyučujícími. Tyto systémy představují velmi významnou investici finančních a lidských zdrojů do jejich pořízení a průběžné podpory.

Výběr konkrétního systému, který může ovlivňovat vývoj výuky po mnoho let, by měl být řízen jak vzdělávacími, tak technickými požadavky. Požadavky na vzdělávání zahrnují poskytování výukových zdrojů, zařízení pro online komunikaci

a nástroje pro hodnocení. Technické požadavky zahrnují spolehlivost a bezpečnostní standardy. Používaný systém by měl být průběžně přezkoumáván a monitorován, aby se zajistilo, že tyto požadavky i nadále splňuje.

Standard 19

Technická infrastruktura pro e-learning je vhodně navržena tak, aby zajistila adekvátní podporu programů/předmětů/kurzů pro dosažení vzdělávacích cílů, efektivní komunikace a sociální interakce i pro potřebné administrativní úkony. Technické parametry infrastruktury vycházejí z požadavků zainteresovaných stran a odpovídají realistickým odhadům využívání systému a jeho budoucího rozvoje.

Hodnocení standardu 19:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 20

Datová úložiště a systémy určené ke komunikaci jsou bezpečné, spolehlivé a poskytují patřičnou úroveň ochrany osobních údajů. Jsou zavedena opatření pro obnovu systému v případě výpadku nebo poruchy.

Hodnocení standardu 20:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 21

Instituce má vytvořeny standardy pro údržbu, monitorování a kontrolu výkonu technické infrastruktury pro e-learning. Spolu s rozvojem infrastruktury a vývojem technologií pro e-learning jsou tyto standardy aktualizovány.

Hodnocení standardu 21:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní

- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 22

E-learningový systém obsahuje online nástroje, které podporují zvolené přístupy ke vzdělávání na úrovni instituce (učení zaměřené na studující, sociální učení apod.) a odpovídají potřebám studujících i vyučujících.

Hodnocení standardu 22:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 23

Všem uživatelům jsou poskytovány relevantní, srozumitelné a konzistentní informace, jak e-learningový systém a další související služby používat.

Hodnocení standardu 23:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 24

Veškeré studijní materiály a informace, které jsou dostupné v e-learningovém systému instituce, jsou pravidelně revidovány, aktualizovány a zdokonalovány. Odpovědnost za aktualizace je jasně definovaná. Instituce pečuje o to, aby aktualizace studijních materiálů byla bezpečná a aby pracovníci, kteří aktualizace provádějí, měli zajištěn přiměřený přístup do systému pro provedení konkrétních úprav.

Hodnocení standardu 24:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

5. TEMATICKÝ CELEK – PODPORA ZAMĚSTNANCŮ

Cílem podpůrných služeb pro zaměstnance je umožnit všem akademickým, administrativním a technickým pracovníkům, aby se plně podíleli na rozvoji e-learningu a poskytování služeb. Institucionální přijetí inovací z mediálního a technického prostředí vyvolává potřebu specifických činností v oblasti rozvoje zaměstnanců. Je také třeba průběžně šířit osvědčené postupy.

Akademičtí pracovníci potřebují zvláštní podporu, aby mohli přejít od tradiční prezenční výuky k efektivní výuce s využitím online prostředí; tato podpora by měla zahrnovat jak vzdělávací, tak technické aspekty, aniž by se od akademických pracovníků vyžadovalo, aby se sami stali odborníky na informační a komunikační technologie nebo média.

Výuka prostřednictvím e-learningu by měla být brána v úvahu při stanovení pracovní zátěže zaměstnanců. Pobídky k profesnímu rozvoji by měly podporovat využívání e-learningu. Je důležité zabývat se potřebami jak zaměstnanců na plný úvazek, tak přidružených pracovníků, kteří mohou být zaměstnáni v řadě pedagogických a administrativních rolí.

Standard 25

K rozvoji a využívání e-learningových prvků a aktivit adekvátně přispívají akademičtí pracovníci, specialisté na multimédia i administrativní pracovníci.

Hodnocení standardu 25:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 26

Instituce poskytuje zaměstnancům odpovídající školení a podporu. Školení jsou průběžně aktualizována vzhledem k aktuálním trendům v oblasti vývoje technologií i didaktiky e-learningu.

Hodnocení standardu 26:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 27

Pedagogický výzkum a inovace v e-learningu mají velkou prestiž a jsou považovány za vhodné aktivity v rámci kariérního rozvoje (vysokoškolských) učitelů.

Hodnocení standardu 27:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 28

Instituce věnuje pozornost sdílení příkladů dobré praxe, zkušeností z realizace e-learningových programů/předmětů/kurzů i výsledků výzkumu v oblasti e-learningu.

Hodnocení standardu 28:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 29

Instituce zajišťuje, že časová náročnost přípravy a realizace e-learningových programů/předmětů/kurzů a aktivit je přesně určena a zohledněna při vymezení celkové pracovní zátěže.

Hodnocení standardu 29:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 30

Akademickým pracovníkům, včetně externích lektorů, jsou k dispozici adekvátní podpora a zdroje (například technický helpdesk, metodická a administrativní podpora).

Hodnocení standardu 30:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

6. TEMATICKÝ CELEK – PODPORA STUDUJÍCÍCH

Služby podpory studujících jsou nezbytnou součástí poskytování e-learningu. Jejich hlavním cílem je udržení ve studiu, úspěch a spokojenost studujících.

Instituce by měla vypracovat politiky a strategie pro koncepci a poskytování podpůrných služeb pro studující. Ačkoli se poskytování podpůrných služeb pro studující může v jednotlivých institucích lišit, některé aspekty podpory by měly být zohledněny ve všech e-learningových programech.

Shrneme-li to, podpůrné služby pro studující e-learningu by měly být navrženy tak, aby pokrývaly pedagogické, technické a administrativní aspekty, které ovlivňují účastníky online vzdělávání:

- Měly by být poskytovány jasné a aktuální informace a rady o kurzech, aby se studující mohli informovaně rozhodovat.
- Informace a poradenství týkající se technických a administrativních záležitostí by měly být snadno dostupné.
- Mělo by být poskytnuto vedení, zdroje a činnosti na podporu studujících na jejich cestě univerzitou, včetně úvodního vzdělávání, pastorační podpory, rozvoje obecných studijních dovedností a dovedností v oblasti e-learningu a profesního poradenství.
- Asistenční služba a poradenské služby s personálem by měly být poskytovány v době, která odpovídá potřebám studujících.
- Studujícím e-learningu by měly být poskytovány online knihovní služby. Pro některé kurzy mohou být vhodná studijní centra.
- Studující by měli být podporováni prostřednictvím online komunit.

Kvalitní podpůrné služby pro studující závisí na dostatečném počtu odborných pracovníků. Studujícím by měly být poskytnuty identifikované akademické kontakty odpovědné za poskytování zpětné vazby a podpory. K dispozici by měly být i další podpůrné role a služby.

Standard 31

Studujícím jsou poskytovány jasné a aktuální informace o jednotlivých programech/předmětech/kurzech, včetně informací o vyučovacích a hodnoticích metodách.

Hodnocení standardu 31:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 32

Pro studující je zpracován studijní průvodce obsahující základní informace o roli studující/ho a o právech a povinnostech studujících i instituce. Dále jsou zde informace specifické pro e-learning týkající se technického vybavení, přístupu do systémů a očekávané účasti studujících v kooperativních aktivitách.

Hodnocení standardu 32:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 33

Pro vytvoření a podporu studijních skupin (učících se komunit) jsou využívána sociální média, a to buď v rámci e-learningového systému instituce, nebo s využitím externích aplikací.

Hodnocení standardu 32:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 34

Studující mají přístup k podpůrným službám včetně technického helpdesku, administrativní podpory a poradenství v oblasti výběru programu/předmětu/kurzu.

Hodnocení standardu 34:

- Vynikající ve všech ohledech

- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře:

Standard 35

Studující mají přístup ke vzdělávacím zdrojům včetně přístupu do online knihovny. Součástí podpory studujících je studijní poradenství, možnost spolupráce s tutorem/mentorem, zaškolení do práce v e-learningovém systému a distribuce studijního průvodce a dalších relevantních studijních návodů.

Hodnocení standardu 35:

- Vynikající ve všech ohledech
- Adekvátní s několika příklady vynikajícího výkonu
- Adekvátní
- V některých aspektech neadekvátní
- Ve většině aspektů neadekvátní

Důkazy, poznámky, komentáře: